

T.C.

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

EĞİTİM YÖNETİMİ PROGRAMI TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

OKUL MÜDÜRLERİNİN GÖZÜNDEN MÜLTECİLERİN EĞİTİM SORUNLARI:

GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HAZIRLAYAN

Tuğçe AYDIN

TEZ DANIŞMANI

Prof. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN

ANKARA – 2019

ÖNSÖZ

Göç olgusu insanlık tarihinden daha da geçmişe dayanmakta olan bir olgudur. İnsanlar siyasi, ekonomik ya da sosyal nedenlerle tarih boyunca hem kendi ülkeleri içinde hem de uluslararası mesafelerde yollar kat etmiş, diğer kültürler ile sürekli olarak etkileşim halinde olmuşlardır. Türkiye coğrafi konumu nedeni ile tarih boyunca göç alan bir ülke olduğu gibi göç de vermiştir. Yıllar içerisinde oluşturulan göç politikaları nedeni ile yalnızca Avrupa'dan gelen göçmenlere mülteci statüsü verilmiş olsa da Avrupa dışındaki ülkelere de göç almış ve gelen göçmenlere imkânlar ölçüsünde yardım edilmiştir. 2011 yılında başlamış olan Suriye'den gelen göçmenler konusunda da Türkiye, ülke olarak üzerine düşeni ve daha fazlasını yapmıştır. Başlamış olan bu göç akınının sekiz yıldır devam etmesi ve devam edecek gibi görünmesi nedeni ile bazı alanlarda sorunlar yaşanmaya başlamıştır. Bu sorunların en büyüğü eğitim alanında yaşanmaktadır. Kayıp bir nesil oluşmaması adına eğitim alanında göçmenlere yönelik gerçekçi politikalar geliştirilmesi gerekmektedir. Bu çalışma alanda Suriyeli mültecilerle etkileşimi en yüksek olan okul müdürleri ile yapılmıştır. Yaşadıkları deneyimleri, kriz anlarına getirdikleri çözümleri araştırmacı ile paylaşmış, eğitim alanında yaşanan sorunların belirlenebilmesi için katkı sağlamışlardır.

Çalışmam süresince sabrını, emeğini, elini üstümden çekmeyen, her ne koşulda ya da durumda olursam olayım her zaman beni destekleyen ve güler yüzle karşılayan danışmanım ve çok sevgili hocam Sayın Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun'a yürekten teşekkürü borç bilirim. Araştırmam süresince dönütlerini ve tecrübelerini esirgemeyen Dr. Öğretim Üyesi Deniz Örucü'ye de en içten teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmanın gerçekleşmesini sağlayan, Gaziantep'te beni ağırlayan ve tüm fikirleri ve görüşleri ile beni aydınlatan katılımcılarıma da teşekkürlerimi sunarım. Bu uzun yolda hem maddi hem manevi her durumda yanımda olan, beni destekleyen, inanan ve her ne olursa

olsun desteklemeye devam eden, sabırları ile yoluma ışık tutan anneme ve babama da sonsuz teşekkürler.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	i
Tablolar Dizini	v
Şekiller Dizini	vi
ÖZET.....	vii
ABSTRACT	viii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Amaç.....	4
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlıkları.....	5
BÖLÜM II.....	6
LİTERATÜR TARAMASI.....	6
2.1. Kavramsal Çerçeve.....	6
2.2. Göç Politikaları ve Göç Kuramları	7
2.2.1.1. Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyelilerin Eğitimi.....	7
2.2.1.2. İlişkiler Ağı Kuramı.....	11
2.2.1.3. Gerçekçi Çatışma Teorisi	12
2.2.1.4. Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri	16
2.2.1.5. Geçici Eğitim Merkezleri (GEM).....	16
2.2.1.6. Devlet Okulları	17
2.2.1.7. Suriyelilerin Açtığı Özel Okullar	17
2.3. İlgili Araştırmalar	18
2.3.1.1. Yurtiçi Araştırmalar.....	18
2.3.1.2. Yurtdışı Araştırmalar	23
2.3.1.3. Literatür Özeti	25
BÖLÜM III	27
YÖNTEM.....	27
3.1. Araştırmanın Yöntemi	27
3.2. Örneklem	28
3.3. Verilerin Toplanması.....	29
3.4. Verilerin Analizi	30
3.5. Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik.....	30
3.6. Araştırmacının Rolü	32

BÖLÜM IV	33
BULGULAR	33
4.1. Mültecilerin Eğitime Entegrasyonlarına Ait Bulgular.....	34
4.2. Eğitim Sorunlarının Paydaşlara İletilmesine Ait Bulgular	38
4.3. Okul Müdürlerine Göre Mültecilerin Sorunları ve Müdürlerin Getirdikleri Çözümlere Ait Bulgular	42
BÖLÜM V.....	60
SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER.....	60
5.1. Sonuçlar	60
5.1.1.1. Mültecilerin Eğitime Entegrasyonlarına Ait Sonuçlar	60
5.1.1.2. Eğitim Sorunlarının Paydaşlara İletilmesine Ait Sonuçlar	62
5.1.1.3. Okul Müdürlerine Göre Mültecilerin Sorunları ve Müdürlerin Getirdikleri Çözümlere Ait Sonuçlar	62
5.2. Öneriler	64
5.2.1.1. Politika Yapıcılara Öneriler	64
5.2.1.2. Uygulayıcılara Öneriler	65
5.2.1.3. Araştırmacılara Öneriler	66
KAYNAKLAR.....	68
EKLER	75
EK 1 Görüşme Soruları	75
EK 2 Verilerin Sunumu	77

Tablolar Dizini

Tablo 1 Katılımcı Bilgileri	28
Tablo 2 Öğrenci Sayıları	29
Tablo 3 Bulguların Görselleştirilmiş Hali	33
Tablo 4 Yaşanan Genel Sorunlar	43
Tablo 5 Eğitim Süreci Sorunları.....	50

Şekiller Dizini

Şekil 1 Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri.....	16
Şekil 2 Entegrasyona Ait Bulgular.....	34
Şekil 3 Paydaşlarla İletişim.....	38
Şekil 4 Öğrenci İşlerinde Yaşanan Sorunlar	44
Şekil 5 Eğitimcilerin Sorunları.....	49

ÖZET

OKUL MÜDÜRLERİNİN GÖZÜNDEN SURİYELİ MÜLTECİLERİN EĞİTİM SORUNLARI: GAZİANTEP İLİ ÖRNEĞİ

AYDIN, Tuğçe

Yüksek Lisans Tezi, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN

Temmuz, 2019, vii + 54 sayfa

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de bulunan Suriyeli çocukların eğitim alanında yaşadıkları sorunların yönetsel boyutlarını keşfetmek, eğitsel sorunlarını açığa çıkarmak ve bu yönetsel ve eğitsel sorunlara yönelik, eğitim alanında okul müdürleri ile görüşülerek belirlenen sorunlara çözüm önerileri üreterek literatüre bu alanda katkı sağlamaktır. Bu çalışma nitel bir çalışmadır. Araştırma kapsamında ölçüt örnekleme yolu ile seçilmiş Gaziantep ilinin Şahinbey ilçesinde 10 okulun müdürü ile yüz yüze görüşme yapılmış ve yarı yapılandırılmış on soru sorulmuştur. Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler içerik olarak analiz edildikten sonra temalarına göre ayrılmışlardır. Araştırma bulgularına göre okul müdürlerinin tamamı sayının çok olduğunu ve öğrencilerin homojen olarak dağıtılması gerektiğini belirtmişlerdir, tamamına yakını dil farklılığının sorun olduğunu belirtmişlerdir. Okul müdürleri öğretmenlerin hazırlıksız yakalandığına da dikkat çekmişlerdir. Elde edilen veriler sonucunda kapsamlı uyum çalışmasının yapılmadığı görülmüştür. Bürokratik sürecin uzunluğu nedeni ile okul müdürlerinin alternatif çözümler ürettikleri bulgusuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Suriye, göç, göçmen, sığınmacı, eğitim, müdür, okul yönetimi

ABSTRACT

EDUCATION PROBLEMS OF SYRIAN REFUGEES FROM THE VIEW OF SCHOOL PRINCIPALS: THE CASE OF GAZIANTEP

AYDIN, Tuğçe

Dissertation, Department of Educational Sciences

Supervisor: Prof. Dr. Sadegül AKBABA ALTUN

July, vii + 54 pages

The aim of this study was to explore the administrative aspects of the educational problems of Syrian children in Turkey, uncovering the populace that has educational issues and for these administrative and educational problems, producing solutions concomitantly to the identified issues in consultation with school administrators is to contribute in this field of research literature. This study is a qualitative study and phenomenology method was used. Within the scope of the research, face-to-face interviews were conducted with the principals of 10 schools in Şahinbey district of Gaziantep, where was selected by criterion sampling, and ten semi-structured questions were asked. The data obtained from the interviews were analyzed according to their content and separated according to their themes. According to the findings of the research, all of the school principals stated that the number was high and that the students should be distributed homogeneously. Almost all of them stated that language difference was a problem. School administrators also pointed out that teachers were caught unprepared. As a result of the data obtained, it was seen that no comprehensive adaptation study was performed. Due to the length of the bureaucratic process, it was found that school principals produce alternative solutions.

Key words: Syrian, migration, immigrant, asylum seeker, education, principal, school administration

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

15 Mart 2011 yılında Suriye'ye ulaşmış olan “Arap Baharı”nın etkileri günümüzde de hala etkilerini hissettirmektedir. Özellikle Türkiye'nin uyguladığı “açık kapı” politikası sayesinde Türkiye sınırlarını açmış ve Suriyeli sığınmacıları “geçici koruma statüsü” ile kabul etmiştir (Kap, 2014, s.30). Bu durumun geçici olacağı varsayıldığından dolayı geçici çözümler üretilmiş ancak beklendiği gibi olmamıştır. UNHCR (2019) raporuna göre Türkiye sınırları içindeki Suriyeli göçmen sayısı 3.621.330 kişi olarak verilmiştir. UNICEF (2019) verilerine göre Türkiye’de 4 milyon mülteci yaşamaktadır ve 645 bin çocuk okula kayıtlı olarak eğitim görmektedir ancak 400 bin çocuk halen eğitim alamamaktadır.

Suriyeli sığınmacıların 2011 yılında ülkemize giriş yapması ile çözülmesi gereken birçok sorun da açığa çıkmış ve bu konu araştırmacıların dikkatini çekmiştir. Bu sorunlar arasında barınma, sağlık, eğitim, çalışma gibi sorunlar bulunmaktadır. Sivil toplum kuruluşları öncelikli olarak birincil ihtiyaçları karşılamaya yönelik – barınma, yiyecek, giyecek – kampanyalar başlatmıştır (UNHCR, 2013; UNICEF, 2013; UNICEF, 2015). Bunlarla birlikte süre ilerledikçe Suriyeli çocukların eğitim alanında yaşadıkları sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır. Bu nedenle saha araştırmaları ve eğitim sorunlarına yönelik çok sayıda çalışma bulunmakla birlikte yaşanan sorunların yönetim boyutları ile ilgili ulaşılabilen çalışmalar sayıca azdır (Arar, Örucü ve Küçükçayır, 2019; Levent ve Çayak, 2017; Örucü, 2019).

İlgili literatür tarandığında ulaşılan veriler genel olarak Suriyeli sığınmacıların Türkiye içinde yaşadıkları genel sorunlara yönelik olmuştur (Sirin ve Sirin, 2015). Eğitim alanı ile ilgili yapılmış pek çok çalışma mevcuttur ancak Suriyelilerin yoğun olarak buldukları (UMHD, 2018) en önemli illerden biri olan Gaziantep ili ele alınarak orada eğitim gören

sığınmacılara yönelik çalışma yapılmamıştır. Sandal, Hançerkıran ve Tıraş'ın (2016) Suriyeli mültecilerin Gaziantep ilindeki yansımalarını inceledikleri çalışmalarında, Gaziantep'te eğitim çağındaki (5-17 yaş) 60.000'den fazla Suriyeli çocuktan ancak %51,3'üne eğitim verilebilmektedir ve bu oranın artırılmasına çalışılmaktadır bulgusuna ulaşmışlardır. Emin'in (2016) Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitim sorunlarını analiz ettiği çalışmasında, kamp içindeki Suriyeli çocukların yüzde 90'ı eğitime devam etmekteyken, bu oran kamp dışındakilerde yüzde 26 civarında olduğu bulgusuna ulaşmıştır. Levent ve Çayak'ın (2017) Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimlerine yönelik yöneticilerin görüşlerini alarak yaptıkları çalışmada, okul yöneticilerinin tamamına yakınının Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak gerek kayıt sürecinde gerekse eğitim ve öğretimde en fazla iletişim problemleri yaşadıklarını, bununla birlikte Suriyelilerin eğitiminde öğrenci kayıt sisteminin yetersiz olduğu bulgularına ulaşmışlardır. Uzun ve Bütün'ün (2016) kendi sınıfında Suriyeli öğrencisi olan okul öncesi öğretmenleri ile görüşerek yaptıkları çalışmada, öğretmenlerin çocukların Türkçe bilmemesinden dolayı çok büyük zorluk çektikleri, sosyalleşemedikleri ve sağlık, temizlik konularında sorun yaşadıkları bulgularına ulaşmışlardır. Tunç (2015) tarafından Türkiye'deki Suriyeli mültecilere dair bir değerlendirme olarak yaptığı çalışmada, sosyal uyum sürecine Türkçe dil öğrenimi ile başlanması gerektiği bulgusuna ulaşmıştır. Sönmez ve Adıgüzel'in (2017) Gaziantep ili içinde Suriyelilere halkın bakış açısını değerlendirdikleri çalışmalarında, Gaziantep şehrinde sosyal, kültürel, ekonomik düzeydeki farklılıklara bağlı olarak sığınmacılar ile ilgili algının da farklılaştığı, şehir genelinde sığınmacıların varlığını olumsuz karşılayanların oranının ise % 45 civarında olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (2013) tarafından İstanbul'da İkamet etmekte olan Suriyelilere yönelik raporlanmış olan çalışmada; gelenlerin Türkçe bilmemelerinin sorun oluşturduğu ve halk tarafından ayrımcılık yapıldığı bilgisine bununla birlikte kamplardaki barınma koşulları

nedeniyle salgın hastalıkların olduğu bilgisine ulaşmışlardır. Ayrıca, Suriyelilere verilen statü nedeni ile kampta kalmayanların sağlık hizmetlerine ulaşamadıkları bulgularına ulaşılmıştır.

Mültecilerin eğitim sorunları incelendiğinde yabancı öğrencilere eğitim veren öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar da ortaya çıkmaktadır. Bununla ilgili Cahit'in (2017) Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunları ortaya çıkarmak için yaptığı çalışmada, öğretim sürecinde temel sorunun dil sorunu olduğu, katılımcı öğretmenlerin mülteci öğrencilerin ihtiyaçlarına göre içeriği düzenlemedikleri, öğretmenlerin bu öğrenciler için materyal gereksinimleri olduğu, değerlendirme sürecinde öğretmenlerin nesnel bir yöntem geliştirmedikleri gibi bulgulara ulaşmıştır. Kardeş ve Akman'ın (2018) Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşlerini alarak hazırladıkları çalışma sonucunda Suriyeli çocukların Türkçeyi öğrenme ve okula uyumla ilgili sorunları öne çıkmış, öğretmenlerin mülteci çocukların eğitiminde kendilerini yeterli hissetmedikleri, sınıf ortamında mülteci çocuklara yönelik düzenlemeye gitmedikleri ve mevcut müfredatı çocukların eğitimi için yeterli görmedikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca öğretmenler Suriyeli çocukların uyum problemlerinin çözümü için Türkçe dil eğitimi ve okul öncesi eğitim almaları gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Yapılan araştırmalarda çoğunlukla Suriyelilerin sosyo-kültürel etkileri üzerine çalışılmıştır. Bu çalışmada İl Göç İdaresi'nden alınan veriler doğrultusunda, göçü yoğun olarak yaşamakta olan bir ildeki okul müdürlerinin sorunlarını doğrudan yaşayan kişilerle görüşerek bakış açıları çalışılmak istenmiştir. Bu bağlamda araştırmanın problemini; Türkiye'ye sığınma amacı ile gelmiş olan Suriyeli göçmen çocukların, eğitim alanında yaşadıkları sorunların yönetsel boyutlarının aydınlatılması oluşturmaktadır.

Bu çalışmada mülteci sözcüğü, kavram olarak, Suriyeli sığınmacıların Türkiye sınırları içindeki statülerini ifade etmek için kullanılmamıştır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de bulunan Suriyeli çocukların eğitim alanında yaşadıkları sorunların okul müdürlerinin gözünden yönetsel boyutunu anlamak, eğitsel sorunlarını açığa çıkarmak ve bu yönetsel ve eğitsel sorunlara yönelik çözüm önerileri üretmektir. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır:

1. Mültecilerin eğitime entegrasyon süreçleri nasıl işlemektedir?
2. Mültecilerin eğitim sorunlarının paydaşlara iletilmesi süreci nasıl işlemektedir?
3. Mültecilerin yaşadıkları sorunlar ve paydaşların çözüm yöntemleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çocuk hakları sözleşmesinin 28. Maddesinde belirtildiği üzere her çocuğun eğitim hakkı vardır ve bu eğitim hakkı fırsat eşitliği ilkesi ile çocuklara sunulmaktadır (UNICEF, 2004). Ülkemizde verilmekte olan ücretsiz eğitim hakkı ve ücretsiz olarak dağıtılmakta olan okul kitapları ile ülkemiz içinde okumakta olan çocuklara bir nebze de olsa yardımcı olunmaktadır.

Bu araştırmanın literatürde yönetim boyutu ile ilgili katkı yapması ve gelecekte yapılacak araştırmalar için araştırmacılara yardımcı olacağı düşünülmüştür. İlgili alan yazın tarandığında müdürlerinin görüşü ile derinlemesine sorun analizinin yeteri kadar yapılmadığı saptanmış, yaşanan sorunları birebir yaşayan kişilerden dinlenilmesi ve uygulanabilir çözüm önerileri oluşturabilmesi bu çalışmanın önemini arttırmaktadır. Özellikle 2011’de başlamış olan göç olayları nedeni ile bu haktan faydalanmakta olan Suriyeli sığınmacı çocukların yararına pek çok düzenlemeye gidilmiştir. Ancak eğitim alanında müdürlerin yaşadıkları sorunlar azımsanamayacak kadar artmıştır.

Göç İdaresi (2019)’nden alınan verilere göre Gaziantep ilinde kayıt edilen Suriyeli sayısı 441.978 kişi iken şehrin nüfusu 2.028.563 olarak verilmiştir. Bu sayılara göre Suriyeliler

Gaziantep ilinin nüfusunun %21.79'unu oluşturmaktadır. Suriyeli nüfusunun yoğun olarak bulunduğu iller arasında üçüncü sırada olan Gaziantep ilini örneklem olarak yapılan araştırmalarda (Akkaya, 2017; Arslan, Bozgeyik ve Alancıoğlu, 2017; Deniz, Hülür ve Ekinci, 2016; Gültekin, 2019; Sandal ve Hançerkıran, 2016) görüldüğü üzere Suriyeli mültecilerin sosyal ve ekonomik durumları, topluma etkileri, Türkçe algıları çalışılmıştır. Bu veriler ışığında Gaziantep ilinde eğitim alanında yapılan çalışmaların kısır oldukları gözlenmiştir.

Gaziantep'te yaşayan Suriyelilerin sayıca fazla olması, il düzeyinde bir anlayış örüntüsü oluşturabilmek adına bu araştırmayı önemli kılmaktadır. Eğitim alanında yapılan çalışmaların çoğunlukla sosyo-ekonomik durum, öğretmenlerin algısı, Suriyelilerin demografik durumları ve halkın algısına yönelik olması da yönetim boyutunu eksik bırakmıştır. Bu nedenle görüşme yöntemi ile okul müdürlerinin fikirleri alınmış ve sorunlar aydınlatılmaya çalışılmıştır. Bulguları doğrultusunda bu araştırmanın Gaziantep ili içinde eğitim görmekte olan Suriyeli çocukların yaşadıkları eğitim sorunlarının yönetsel boyutlarının açığa çıkarılmasında literatüre katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

1.4. Araştırmanın Sınırlıkları

2017 – 2018 eğitim öğretim dönemi içinde Gaziantep ilinde belirlenmiş 10 okulda görev yapmakta olan 10 okul müdürleri ile yapılan görüşmelerle sınırlıdır.

Bu araştırma çalışmanın planlandığı aşamada durum çalışması olarak planlanmış ancak erişilebilirlik sorunlarından dolayı okul müdürleri ile sınırlandırılmıştır. Orijinal planında valilik, il milli eğitim müdürü ve bölgede proje uygulamakta olan sivil toplum kuruluşları ile de görüşülmesi amaçlanmıştır. Gerekli izinlerin alınamaması nedeni ile okul müdürleri ile görüşmeler yapılmıştır.

BÖLÜM II

LİTERATÜR TARAMASI

2.1. Kavramsal Çerçeve

Türkiye coğrafi ve stratejik konumu sebebiyle tarih boyunca kitlesel sığınma hareketleri de dâhil olmak üzere geniş anlamda göç hareketlerinin nihai durağı olmuş ve milyonlarca göçmene ev sahipliği yapmıştır. Türkiye, 1922'den günümüze kadar 6,5 milyondan fazla kişiye kucak açmıştır. Bu sayıya çalışma ve eğitim gibi amaçlarla gelen yabancılar dâhil değildir. Türkiye'ye çalışma, eğitim ve diğer amaçlarla gelmiş olan yabancılara ilişkin rakamlara bakıldığında son 15 yılda yaklaşık 3.6 milyon yabancıнын ikamet izni aldığı kaydedilmiştir (Göç İdaresi, 2019).

2011 yılında yoğun olarak Türkiye'ye başlamış olan göç akınından sonra gelen göçmenler ile ilgili farklı fikirler oluşmuştur. Ülkemiz sınırlarından giriş yapan Suriye uyruklu bireylerin Avrupa'dan gelmemelerinden dolayı mülteci haklarından faydalanamamaları nedeni ile sığınmacı statüsünde değerlendirilmeleri uygun görülmüştür ancak bu durumda belirli haklardan yoksun kalan sığınmacıların barınma, sağlık, beslenme ve eğitim alanında sorunları ortaya çıkmaya başlamıştır.

Eğitim alanında ortaya çıkmakta olan sorunlar dolayısı ile geçici eğitim merkezleri kurulmaya başlanmıştır. Geçici Eğitim Merkezleri (GEM) kitlesel olarak ülkemize göç etmiş okul çağındaki yabancı öğrencilere ülkelerinde yarım bırakmak zorunda kaldıkları eğitimi devam ettirme fırsatı tanımak amacıyla kurulan merkezlerdir (MEB, 2014). 25 ilde oluşturulan bu merkezlerde Arapça eğitim verilmesi çocukların Türk eğitim sistemine geçişlerinde belli başlı sorunların görülmesine neden olmuştur. Bunların başında entegrasyon gelmektedir. Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine adapte olmaları için geçici eğitim merkezlerinde haftada 15 saat verilen Türkçe derslerinin yeterli olacağı düşünülse de

çocukların Türkçeyi tam olarak öğrenemedikleri ve uyum konusunda sıkıntı yaşamaya devam ettikleri görülmüştür.

Uyum sürecinde yaşanan sorunlardan bir diğeri de Suriyeli sığınmacıların toplumsal düzeyde yaşadıkları sorunlardır. Sherif'e göre grup, birbirine kuvvetlice bağlı üyelerin oluşturduğu dinamik bir sistemdir ve tek tek üyelerin toplamından farklı bir bütüne işaret eder (Albayrak, 2018). Muzafer Sherif (Sherif ve Sherif, 1953)'in teorisine göre bir gruptaki bağlılığın oluşmasında en önemli unsur çekicilik olarak görülmüştür. Suriyeli sığınmacılar ve Türk yurttaşların grup olarak birbirlerine bağlanmalarında yaşanan sorunların oluşmasındaki sebeplerden biri de gruplar arası çekiciliğin oluşmamış olma ihtimalidir. Dil farklılığı ve kültürel farklılıkların var olması bu bağın oluşmasının önünde bir engel teşkil ediyor olabilir ve bu engelin ortadan kalkmasının en hızlı yöntemi eğitim alanında uygulanabilecek bir entegrasyon programı ile dil, kültür ve toplumsal açıdan çekicilik unsurunun sağlanması olabilir.

2.2. Göç Politikaları ve Göç Kuramları

2.2.1.1. Türkiye'nin Göç Politikası ve Suriyelilerin Eğitimi

Sözlük anlamına bakıldığında göç “siyasal, toplumsal ya da ekonomik nedenlerle bireylerin ya da toplulukların buldukları, oturdukları yerleşim yerini bırakarak başka bir yerleşim yerine ya da başka bir ülkeye gitme eylemi” şeklinde ifade edilmektedir. Bu ifade içerisinde hem iç göç hem de dış göç tanımlanmıştır. Suriye açısından bakıldığında kitleler halinde gerçekleşen göçün sebebi iç savaş olmuş ve insanların ülkelerini terk etmeleri gerekmiştir.

24 Haziran 1934 tarihinde resmi gazetede yayınlanmış olan İskân Kanunu ülkemiz sınırları içinde mülteci ve sığınmacılara dair hazırlanmış ilk genel düzenleyicidir.

Yayınlanmış olan bu kanuna göre Türkiye göçmenleri “Türk soyundan ve kültüründen gelen

kişiler” olarak tanımlamıştır. 1991 yılında Türk olmayan çok sayıda göçmen alınmaya başlandığında bu kanun yetersiz gelmiş ve 1994 yılında yeni bir düzenlemeye gidilme ihtiyacı doğmuştur. 1994 yılında yayınlanmış olan yönetmeliğin 3. maddesine göre mülteci “Avrupa’da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı” olarak tanımlanmıştır. Aynı düzenlemenin 3. maddesine göre sığınmacı “ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyuşu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı” olarak tanımlanmıştır.

1951 yılında imzalanan Cenevre Sözleşmesi’nde mülteci “ırkı, dini, tabiiyeti, belli bir toplumsal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri yüzünden, zulme uğrayacağından haklı sebeplerle korktuğu için vatandaşı olduğu ülkenin dışında bulunan ve bu ülkenin korumasından yararlanamayan, ya da söz konusu korku nedeniyle, yararlanmak istemeyen yahut tabiiyeti yoksa ve bu tür olaylar sonucu önceden yaşadığı ikamet ülkesinin dışında bulunan, oraya dönemeyen veya söz konusu korku nedeniyle dönmek istemeyen her şahıs” olarak tanımlanmıştır. Türkiye’nin mülteci hukuku 1951 Cenevre sözleşmesine dayanmasına rağmen, 1994 İltica ve Sığınma Yönetmeliği’nde yer alan mültecilik tanımı ile yalnızca Avrupa’dan gelen kişiler ile sınırlı tutulmuştur. Avrupa Konseyi üyesi olmayan ülkelerden gelen kişiler mülteci olarak kabul edilmemektedir. Avrupa Konseyi üyesi olmayan göçmenlere 1994 İltica Yönetmeliği ile üçüncü bir ülke tarafından mülteci olarak kabul

edilinceye kadar “geçici koruma” statüsü verilmektedir. Coğrafi sınırlamaya takılan Türkiye’ye sığınan Suriyeliler “geçici koruma” kapsamında sığınmacı olarak ülke sınırları içinde kabul edilmişlerdir.

Geçici Korumanın yasal temelleri 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen “Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu” nun 91. maddesinde kesinleşmiştir. Bu madde “Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılara geçici koruma sağlanabilir” demektedir. Bu düzenleme ile temelleri atılan geçici koruma alan kişilere kimlik temin edilmesi ile ilgili düzenleme ise 22 Ekim 2014 tarihinde yayınlanan “Geçici Koruma Kanunu” nun 22. Maddesinde verilmiştir. Kimlik belgesine sahip olan kişilere sağlık, eğitim ve iş olanaklarına erişim gibi temel haklar ile sosyal yardımların sağlanacağı yönetmelikte belirtilmiştir.

Göç, göçmen statüsü ile ilgili farklı kavramlar mevcuttur. Bu kavramlar aşağıda yer almaktadır.

Geçici koruma: Menşe ülkelerine dönemeyen üçüncü ülke kişilerinden kaynaklanan kitlesel bir akının meydana gelmesi ya da derhal meydana gelebilecek olması durumunda, özellikle söz konusu kişilerin ya da koruma gerektiren diğer kişilerin yararına olarak, sığınma sisteminin etkin işleyişi üzerinde olumsuz etki yaratmadan sığınma sisteminin işletilememesi riski varsa, bu kişilere acil ve geçici koruma sağlamak amacıyla sağlanan istisnai özellikteki prosedür (*Göç terimleri sözlüğü, 2009*).

Göç: Uluslararası bir sınırı geçerek veya bir Devlet içinde yer değiştirmek. Süresi, yapısı ve nedeni ne olursa olsun insanların yer değiştirdiği nüfus hareketleridir. Buna, mülteciler,

yerinden edilmiş kişiler, yerinden çıkarılmış kişiler ve ekonomik göçmenler dâhildir (*Göç terimleri sözlüğü, 2009*).

Göçmen: Uluslararası düzeyde genel kabul gören bir göçmen tanımı bulunmamaktadır. Göçmen teriminin, “kişisel rahatlık” amacıyla ve dışarıdan herhangi bir zorlama unsuru olmaksızın ilgili kişinin hür iradesiyle göç etmeye karar verdiği durumları kapsadığı kabul edilmektedir. Dolayısıyla bu terim, hem maddi ve sosyal durumlarını iyileştirmek hem de kendileri veya ailelerinin gelecekte beklenenlerini arttırmak için başka bir ülkeye veya bölgeye göç eden kişi ve aile fertlerini kapsamaktadır (*Göç terimleri sözlüğü, 2009*).

Mülteci: Avrupa'da meydana gelen olaylar sebebiyle ırkı, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa ve önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı (*İltica ve göç mevzuatı,2005*).

Sığınmacı: “İrki, dini, milliyeti, belirli bir toplumsal gruba üyeliği veya siyasi düşünceleri nedeniyle takibata uğrayacağından haklı olarak korktuğu için, vatandaşı olduğu ülke dışında bulunan ve vatandaşı olduğu ülkenin himayesinden istifade edemeyen veya korkudan dolayı istifade etmek istemeyen ya da uyruğu yoksa önceden ikamet ettiği ülke dışında bulunuyorsa oraya dönmeyen veya korkusundan dolayı dönmek istemeyen yabancı (*İltica ve göç mevzuatı,2005*).

Münferit Yabancı: “Tek bir kişi veya anne, baba ve reşit olmayan çocuklardan oluşan bir aile” (*İltica ve göç mevzuatı,2005*).

PICTES: «Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonunun Desteklenmesi» projesi Milli Eğitim Bakanlığı ile AB Türkiye Delegasyonu arasında «Türkiye'deki

Mülteciler için Mali Yardım Programı» anlaşması (FRIT) çerçevesinde imzalanan sözleşme ile Suriyeli çocukların Türk Eğitim Sistemine entegrasyonunda Milli Eğitim Bakanlığının faaliyetlerini desteklemeyi amaçlayan bir projedir. Proje süresi 2 yıl ile sınırlıdır ve faaliyetler 03.10.2016 tarihi itibariyle başlamıştır. Bakanlığımız proje kapsamında doğrudan hibelenmiştir. PIKTES kapsamında bu yıl ilk kez uygulanan “Yaz Dönemi Erken Çocukluk Eğitimi”nin öğrenciler ve aileleri üzerindeki etkisi ölçülüyor. PIKTES yönetim ekibi, 1 Temmuz 2019 tarihinde başlatılan ve 29 Ağustos 2019 tarihinde sona erecek olan Erken Çocukluk Eğitimi'nin etki analizleri için saha çalışmalarına başladı.

Geçici Eğitim Merkezleri (GEM): Okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem AFAD tarafından 25 ilde oluşturulan barınma merkezlerinde hem de barınma merkezleri dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014).

Bir sonraki bölümde bu araştırmanın dayanaklarından olan ilişkiler ağı kuramı açıklanmıştır. Bu kuram bağlamında göç alan ve göç veren ülke arasındaki etkileşim göçmenler üzerinden değerlendirilmiş ve göçmenler arasındaki etkileşimin ve iletişimin değişkenleri açıklanmıştır.

2.2.1.2. İlişkiler Ağı Kuramı

Literatürde göç ile ilgili kuramlar araştırıldığında ilişkiler ağı kuramı göze çarpmaktadır. İlişkiler ağı teorisi göçü başlatan değişkenlerden ziyade, göçün zaman ve mekânda devam etmesini etkileyen değişkenler ile ilgilenmektedir (Massey ve diğerleri, 1993: 454, akt: Özcan). İlişkiler ağı kuramının temelini; göçmenlerin göç ettikleri ülkede kurdukları, aynı zamanda göç alan ülke ile göç veren ülke arasında da kurdukları sosyal ağların varlığı ve bu ağların, süregiden karşılıklı göçler üzerine olan etkisi oluşturmaktadır. Bu ağlar hemen her tür sosyal temele ve değişkene bağlı olarak kurulmuş, güçlü ve zayıf ağlar olabilir (Çağlayan,

2006). Bu kuramda bahsedilen kurulan ağların savaş sonrası ÷lkemize göç eden göçmen ailelerin kendilerinden önce gelen akrabaları ya da komşularının yanlarına geldikleri gözlemlenmektedir. Daha önce ÷lkemize göç etmiş olan aileler yeni ailelerin gelmelerini sağlamaktadır. Bu sayede ilk gelenlerin tecrübelerinden faydalanmaktadırlar. İş alanında, kültürü tanıma alanında, eğitim, gelenekler ve görenekler alanında birbirlerini etkilemekte ve birbirlerine destek olmaktadır. İlerleyen zamanlarda ÷lke sınırları içinde göç etmiş olan diğer ailelerin yeni gelecek olan göçmenleri olumlu yönde etkilemesi söz konusudur.

İlişkiler ağı kuramı incelendiğinde kurulmuş olan ağların göçmenlerin topluma uyumları boyutunda hem olumlu hem de olumsuz etkileri olduğu gör÷lmektedir. Olumlu etkileri arasında yeni gelen göçmenlerin sosyal uyumunun kolaylaştığı gör÷lmektedir. Var olan kurulmuş ilişkiler sayesinde yeni gelen göçmenler yeni ÷lkeye daha hızlı adapte olabilmekte, bilmediklerini öğrenebilmektedir. Göçmen ailelerin uyumlarını kolaylaştıran bir diğer etken ise okuldur (Çağlayan, 2006). Yeni gelen göçmen ailelerin çocuklarının okula başlaması ile uyum süreci aileler ve çocuklar için hızlanmaktadır. Olumsuz etkileri arasında ise göçmenlerin yeni geldikleri ÷lkede yaşayan diğer insanlarla sosyalleşmeye ihtiyaç duymayacakları şekilde diğer göçmenlerle ilişki ağı kurmuş olmalarıdır. Bu durumda göçmenler içinde buldukları toplumdaki kendilerini soyutlayarak kendi gruplarının içine kapanabilirler. Kurulmuş olan ağın genişliği sayesinde tüm ihtiyaçlarını karşılayıp halkla temastan kaçınabilirler. Bu durumda göçmenlerin göç ettikleri ÷lkeye uyumları zorlaşır, kültürel etkileşim gerçekleşmez.

2.2.1.3. Gerçekçi Çatışma Teorisi

Türk asıllı ve ABD’li psikolog olan Muzafer Sherif tarafından 1954 yılında grupların işbirliği ve çatışması ile ilgili yaptığı Robbers Cave deneyi ile Muzafer Sherif, gerçekçi çatışma teorisini oluşturmuştur (Sherif, 1988).

Robbers Cave deneyinde Sherif iki hipotezi test ettiğini ifade etmiştir. Bu hipotezler aşağıda verilmiştir.

1. Yerleşik ilişkileri olmayan bireyler, grup faaliyetlerinde ortak hedeflerle etkileşim kurmak için bir araya getirildiğinde, hiyerarşik durumları ve rolleri olan bir grup yapısı üretirler.
2. Bu şekilde oluşturulan iki grup, rekabet ve grup hayal kırıklığı koşulları altında işlevsel bir ilişkiye girerse, grup ve üyeleri ile ilgili tutum ve uygun düşmanca eylemler ortaya çıkacak ve grup üyeleri tarafından farklı derecelerde standartlaştırılacak ve paylaşılacaktır.

Sherif'in gerçekçi çatışma teorisini test ettiği bu çalışmada; test, grup yapısının, grup kodunun veya normlarının yükselişinde yer alan faktörleri ve grup dışı grup tanımlamalarını, psikolojik düzeyde uygun laboratuvar yöntemleri ile yoğun çalışmalarını mümkün kılacak şekilde seçmeyi amaçlamaktadır (Sherif, 1988). Bu teoriyi test edebilmek için yaklaşık olarak 12 yaşlarında 24 erkek çocuk bir kamp alanına testten habersiz şekilde alınmıştır. Çocukların hepsi bezer alt orta gelir düzeyinde ve Protestanlardan oluşmaktadır. Deneyin erken evresinde araştırmacılar tarafından 24 çocuk iki eşit gruba ayrılmış (1. Aşama) ve farklı bölgelerde birbirlerinden ayrı bir şekilde yaşayıp, oynamaları ve çalışmaları sağlanmış, gruplar içinde ortak hedeflerle çocukların ortak katılımlarıyla aktivitelerin uygulanması sağlanmıştır (2. Aşama). Bu aşamadan sonra gruplar içinde hiyerarşik yapılanmaların oluşmaya başladığı, gruplarına isim verdikleri (Rattlers ve Eagles), kusursuz bir grup yapısına geçtikleri araştırmacılar tarafından gözlenmiştir ve araştırmacılar bu evre sonunda ilk hipotezlerinin doğrulandığını saptamışlardır (Sherif, 1988). 1949 yılında deneysel olarak oluşturulmuş iki grubun bazı rekabet içeren durumlarda karşılaştırılması sağlanmıştır (3. Aşama). Rekabet içeren durumlar esnasında grup içinde dayanışma, grup içi demokratik yapının oluşması ve grup içi dostluğun arttığı gözlenirken gruplar arasında düşmanlık, çocukların birbirine isim takması ve hatta fiziksel kavgalar gözlemlenmiştir. Böylece sonuçlar, gruplar arasındaki ilişkilerin doğasına göre normların gruplara doğru belirlenmesine ilişkin ikinci hipotezi

doğruladı ve gruplar arası ilişkilerin grup içi işleyiş üzerine bazı etkilerini gösterdi (Sherif, 1988).

Araştırmada bu süreçte iki grubun birbirine önyargılı ve düşmanca davrandıkları görüldükten sonra araştırmacılar rekabet aşamasına geçmişlerdir. Bu aşamada gruplar arası bir rekabet yaşanması için beyzbol, futbol ve halat çekme gibi yarışmalar düzenlemişlerdir. Kazanan takım çakı, kupa ve madalyalar ile ödüllendirildi. Kaybeden gruba işe herhangi bir şey verilmemiştir (Sherif, 1988). “The Ratters” isimli grup kazanacaklarından oldukça emin olduklarını belirten araştırmacılar, kazanmayı ve gücü kendilerine norm olarak geliştirdiklerini gözlemlemişlerdir. Araştırmacıların berabere kalınmayacak, bir grubun mutlaka kazanacağı şekilde dizayn ettikleri yarışmalar süresince ilk olarak sözlü tartışmalar yaşanmıştır. Daha sonra bu atışmalar giderek şiddetini arttırmış ve beyzbol maçında The Eagles grubu, The Rattles grubunun bayrağını yakmıştır. Ardından buna karşılık olarak The Rattles grubu The Eagles grubunun odasına girip kişisel eşyalarını çalarak ortalığı dağıtmışlardır. Daha sonrasında kavga eden çocukları, araştırmacılar ayırmak zorunda kalmışlardır. Çatışma aşamasının en sonunda The Eagles grubunun kazandığı ilan edilmiştir (Sherif, 1988).

Araştırmanın bir sonraki aşaması yani “sürtüşme azaltma” aşamasına girildiğinde birbirinden kusursuz şekilde ayrılmış olan iki deney grubu ile araştırmacılar arada oluşan çatışmayı nasıl yok edebileceklerini araştırmışlardır. Sürtünme durumunu araştırmacılar, diğer gruptan kaynaklanan konular tarafından algılanan rekabet ve hayal kırıklığı koşullarını getirerek sistematik olarak üretmişlerdir (Sherif, 1988). Çalışmanın bu aşamasında araştırmacılar grup üyelerinden diğer grup üyelerini tanımalarını istemişlerdir. Bu süreçte araştırmacılar her karşılaşmayı detaylıca gözlemlemişlerdir. İki grup arasında kavga çıkmasa da çocukların kendi gruplarını överek ön plana çıkarmaya çalıştıkları ortaya çıkmaktadır. Bununla beraber, grup üyelerinin beraber film izlemeleri ya da yemek yemeleri gibi ortak

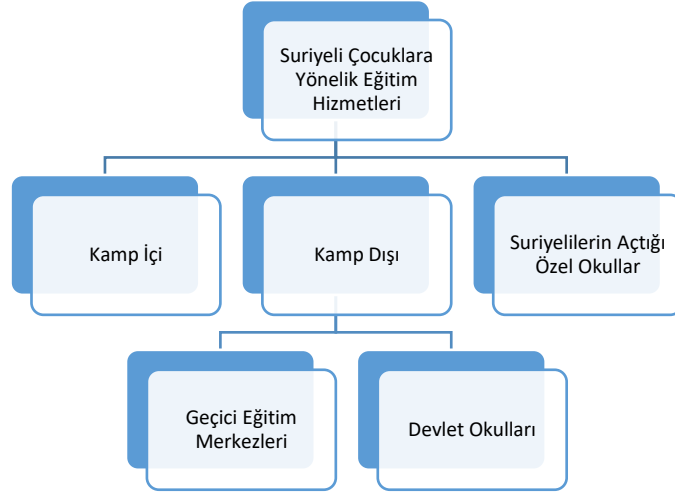
aktiviteler esnasında “hanımlar önden” deyiimi ile grupların sözel olarak çatışmaya devam ettikleri belirtilmiştir. 7. Karşılaşma esnasında öğlen yemeğinde olan çocuklardan birisinin bir şeyi atması ile başlayan ve yaklaşık olarak 8 – 10 dakika arası süren bir kavga başlamıştır. Çocuklardan bazıları tatlılarını yedikten sonra yemekhaneden ayrılırken bir kısmı bir şey atmaya devam etmiştir ve son olarak Eagles grubundan bir çocuk Rattlers grubunu akşam yemeğinden sonra kavgaya çağırmıştır. Araştırmacılar bu karşılaşma evrelerini gözlemledikten sonra bu küçük karşılaşmaların sürtüşmeleri bitirmek için yeterli olmadığını ifade etmişlerdir (Sherif, 1988).

Araştırmacılar son aşamada büyük görevler ile iki grubun işbirliği yaparak çalışmalarına olanak verecek sorunlar hazırlamışlardır. Bu sorunlardan ilki içecek suyun kamp alanına ulaşmasını sağlayan su deposunun tamir edilmesidir. Hazırlanan düzenekte su deposunun 25 kişinin ortak çalışması sonucu tamir edilebileceği bir sistem kurarlar. Bu nedenle iki grup, içecek su alabilmek için işbirliği sağlamak zorunda kalır. İkinci olarak çocuklara iki film teklifi götürürler, ancak çocukların seçtikleri filmi izleyebilmeleri için belirlenen 15 doların ödenmesi gerekmektedir. İki grup arasında anlaşmaya vararak miktarı bölüşüp ödemeyi yapmışlar ve filmi kavga ortamı oluşmadan birlikte izlemişlerdir (Sherif, 1988). Oluşturulan bu sorunların işbirliği ile çözülmesinin ardından iki grup arasında oluşan sürtüşmelerin önleniği gözlemlenmiştir. Gruplar arasındaki çatışmanın ortadan kaldırılabilmesi için ortak amaç üretilmesi gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Sherif'in gerçekçi çatışma teorisinin sonuçlarından yola çıkarak Suriyeli mülteci öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında, toplumda oluşan Suriyeli – Türk çatışmaları ile ilgili ortak amaç oluşturulmasının yaşanan çatışmaların önüne geçebileceği inancı oluşmaktadır. Eğitim kurumlarının yaşanan bu çatışmalar esnasında kurum olarak iki grubu belirli amaçlarla aralarında işbirliği kurmalarını sağlayarak yakınlaştırması teoride mümkün görünmektedir.

2.2.1.4. Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri

Bu bölümde Türkiye’de Suriyeli öğrencilere yönelik verilen eğitim hizmetleri verilecektir.



Şekil 1 Suriyeli Çocuklara Yönelik Eğitim Hizmetleri

Şekil 1’de görüldüğü üzere Türkiye’de Suriyeli çocuklar için kamp içinde, kamp dışında ve Suriyelilerin açtıkları özel okullarda eğitim verilmektedir. Kamp dışında verilen eğitimler geçici eğitim merkezlerinde Suriye müfredatı ile verilmektedir. Devlet okullarında ise Türk öğrencilerle aynı eğitim müfredatı ile eğitim görmektedirler.

2.2.1.5. Geçici Eğitim Merkezleri (GEM)

Okul çağındaki Suriyeli çocuklara ve gençlere yönelik, hem AFAD tarafından 25 ilde oluşturulan barınma merkezlerinde hem de barınma merkezleri dışında faaliyet gösteren, Suriye müfredatına bağlı kalarak Arapça eğitim veren ilköğretim ve ortaöğretimi kapsayan eğitim merkezleridir (MEB, 2014). Bu merkezlerde uygulanan eğitim müfredatı adapte edilmiş Suriye müfredatıdır.

Geçici Eğitim Merkezleri hem Türk devlet okulları bünyesinde hem de kamplarda eğitim vermektedir. Türk okulları bünyesinde gündüz Türk eğitim – öğretim programı Türk ve Suriyeli öğrencilere verilirken, öğleden sonra ikinci eğitime geçerek yalnızca Suriyeli

öğrencilere eğitim vermektedir. Adapte edilmiş Suriye müfredatı uygulanan Geçici Eğitim Merkezlerinde 15 saat Türkçe eğitimi de verilmektedir.

Türkiye’de Suriyeliler için kurulmuş olan tüm kamplarda eğitim merkezleri kurulmuştur ancak kamp dışında tüm illerde geçici eğitim merkezleri kurulmamıştır. Sadece Suriyeli nüfusunun yoğun olduğu 19 ilde bu merkezler açılmıştır. 2014-2015 eğitim yılında Türkiye’de pek çok dernek, vakıf, hayır sahibi Türkiyeli ya da Suriyeli ile iş birliği içerisinde kamplarda 34, kampların dışında da 232 geçici eğitim merkezi faaliyet göstermiştir (Emin, 2016). Bu kurumlarda gönüllü olarak görev yapmakta olan Suriyeli öğretmenler ile birlikte okul öncesinden lise son sınıfa kadar eğitim – öğretim hizmeti sunulmaktadır.

2.2.1.6. Devlet Okulları

Kamp dışında yaşayan Suriyeli öğrenciler devlet okullarında eğitim – öğretim görme hakkına da sahiptirler. MEB’in 2014/21 no.lu genelgesine göre, Suriyeli çocukların kendilerine verilen yabancı tanıtma belgesi ile herhangi bir devlet okuluna kayıt yaptırması mümkündür (MEB, 2014). Geçici eğitim merkezlerinin aksine devlet okullarında verilen Türk müfredatı ile Suriyeli öğrencilerin akranları olan Türk öğrencilerle kaynaşmaları da mümkün olmakta, uyum süreçlerine katkı sağlamaktadır. Suriyeli öğrenciler devlet okullarında da anasınıfından lise son sınıfa kadar eğitim alabilmektedirler.

2.2.1.7. Suriyelilerin Açtığı Özel Okullar

Suriyeliler Türkiye’de devlet tarafından kendilerine tahsis edilen yahut kendi imkânlarıyla buldukları eğitim öğretim binalarında Suriye müfredatına göre eğitim verme imkânına da sahiptirler (Emin, 2016). Bu özel okullarda Suriye müfredatına uygun eğitim verilmektedir.

Ancak Türkiye'ye göç etmiş Suriyeli ailelerin genel olarak sosyo – ekonomik anlamda dezavantajlı olması nedeni ile bu özel okullara ilginin az olduğu varsayılmaktadır.

2.3. İlgili Araştırmalar

Araştırmanın bu bölümünde göç olgusu ile ilgili eğitim alanında yapılmış çalışmalara ve bu çalışmaların sonuçlarına yer verilecektir.

İnsanlık tarihi kadar eski bir olgu olan göç kavramından bahsedildiğinde, bireylerin bireysel olarak ya da kitleler halinde bir yerden başka bir yere kalıcı olarak yerleşmesi akla gelmektedir. Disiplinler arası farklı şekillerde tanımlanan göç için farklı tanımlar yapılmıştır. Örneğin; coğrafyacılar göçün zaman ve mekan açısından önemi üzerinde dururken, sosyologlar göç hareketliliğinin sonuçlarına önem vermekte, ekonomistler ise göçün ekonomik etkileri üzerinde durmaktadırlar (Sinha ve Araullah, 1987: 5, akt: Özcan). Bu bağlamda bu çalışma göç olgusunun eğitim alanında, okul müdürlerinin yaşadıkları sorunları ele almaktadır. Bu nedenle araştırılan literatürde eğitim alanında göç, mülteciler ve göçmenlerin etkileri üzerine yapılmış olan araştırmalarla sınırlandırılmıştır.

2.3.1.1. Yurtiçi Araştırmalar

İlgili literatür tarandığında Suriyeli mültecilere yönelik öğretmen algılarının çalışıldığı görülmüştür. Bu çalışmalardan Kardeş ve Akman (2018)'in nitel olarak yürütülen çalışması Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşlerinde Suriyeli çocukların Türkçeyi öğrenmelerinde ve okula uyumlarına sorun yaşandığı, öğretmenlerin kendilerini yeterli hissetmedikleri, mülteci çocuklara yönelik bir düzenlemeye gidilmediği, müfredatın mülteci çocuklar için yeterli görülmediği, mülteci öğrencilerin Türkçe dil eğitimi ve okul öncesi eğitim almaları gerektiği görüşü ve travma etkisinin azalması için sosyal destek almaları gerektiği görüşlerine ulaşılmıştır.

Balkar, Şahin ve Işıklı (2016)'nın nitel olarak çalıştıkları Geçici Eğitim Merkezlerinde (GEM) Görev Yapan Suriyeli Öğretmenlerin Karşılaştıkları Sorunlar çalışmasında Gaziantep ilindeki GEM'lerde görev yapan 21 öğretmen ve 7 koordinatörle odak grup görüşmeleri yapılmış ve Suriyeli öğretmenlerin çalışma ortamlarını aşırı disiplinli bulması, Suriyeli öğretmenlere sınıf yönetimi konusunda hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği, Türk öğretmenlerle iş birliği yapabilecekleri ortamın oluşturulması gerektiği, Türk okullarının işleyişi ve yönetsel süreçleri ile ilgili oryantasyon yapılması gerektiği sonuçlarına ulaşılmıştır.

Bozkurt (2018) Mülteci öğrencilerin eğitime ilişkin öğretmen algıları: Gaziantep örneği adlı tez çalışmasında Gaziantep'te bulunan Suriyeli çocukların eğitime ilişkin öğretmen algılarının incelemiştir. Öğretmenlerin başlıca sorunlarının dil ve uyum olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Suriyeli mültecilerin sorunlarının eğitim yönetimi boyutunda ele alındığı çalışmalar arasında, Levent ve Çayak (2017), Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitime Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri çalışmasında nitel yöntemle çalışılmış İstanbul ili Pendik ve Zeytinburnu ilçelerinde 30 okul yöneticisi ile görüşme yapmışlardır. Bu araştırmada, okul yöneticilerinin tamamına yakını, Suriyeli öğrencilerle ilgili olarak gerek kayıt sürecinde gerekse eğitim ve öğretimde en fazla iletişim problemleri yaşadıkları, bunun yanı sıra Suriyelilerin eğitiminde öğrenci kayıt sisteminin yetersiz olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Arar, Örucü ve Küçükçayır (2019), Türkiye'de Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Eğitime Bütünsel Bir Bakış: Politika, Liderlik ve Uygulama çalışmasında nitel yöntemle çalışmış öğretmen ve yöneticilerle görüşmüş, uygulayıcıların büyük çoğunluğunun Suriyelileri misafir olarak gördükleri bulgusuna ulaşmışlardır. Yardımlar ve PICTES gibi programların uygulanmasına rağmen yeterli bütçenin olmadığı, Suriyelilerin yasal statüleri ve

ulusal düzeyde ve uluslararası düzeyde yürütülen projelerin sayısı nedeniyle durumu değerlendirme konusunda sorunların oluştuğu, GEM’lerde aldıkları eğitimden dolayı Suriyeli öğrencilerin daha rahat hissettikleri ancak ülkelerine dönmezlerse GEM’de alınan eğitimin uyum sürecini engelleyebileceği, okul yöneticilerinin çeşitli sivil toplum kuruluşlarının beklentileri ve karışık politika yapıcılarının kesiştiği bir noktada, Türk ve Suriyeli grupların baskısı altında hissettikleri ve farklı ihtiyaçları olan öğretmenler ile en önemlisi muhtaç çocuklarla ilgilenmeleri gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Örücü (2019) Tünelin Sonunda Her Zaman Işık Var: Suriyeli Çocuklara Yönelik Geçici Eğitim Merkezinde Bir Türk Okul Liderinin Duyguları çalışmasında, nitel çalışılmış olup bireysel vaka araştırması yapılmıştır. Yapılan çalışmada okulunda çok sayıda Suriyeli öğrencisi olan bir GEM okul müdürü ile görüşülmüş ve kendisinin duygusal süreci konusunda çalışılmıştır. Çalışma sonucunda yeni okul yapısından dolayı kendisini tehdit altında, stresli, kaygılı hisseden okul yöneticisinin zaman ilerledikçe insani duygularla durumu kabullenmeye başladığı, hoşgörülü ve sabırlı bir hale geldiği bulgusuna ulaşılmıştır. Okul müdürünün tam olarak stresinden ve kaygılarından kurtulamadığı belirtilse de içinde bulunduğu kültürel bağlamın değerleri ile oluşturduğu insani ve vicdani yaklaşımlar sayesinde geçen sürenin de etkisiyle savaştan çıkmış travma yaşayan öğrencilerle baş etme konusunda daha etkili ve yapıcı davranmaya başladığı ve duygularını etkili yönetebildiği bulgularına ulaşılmıştır.

Suriyeli mültecilerin Türk toplumunda algılanmalarına yönelik yapılan çalışmalardan, Özdemir (2017) Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Algıları çalışmasında, Suriyeli mültecilerle ilgili duyuların abartılarak aktarılması, sokaklarda dilencilik yapmaları, ekonomiye yük oluşturmaları, sağlık hizmetlerinden ücretsiz yararlanmaları, sınavsız üniversiteye alınmaları Suriyeli algısını toplum nezdinde olumsuz etkilediği, Suriyeli mültecilerin olumsuz algıya sahip olmaları sosyal yaşamda karşılaşılan sorunlar toplumda hoşnutsuzluğa neden olduğu bulgularına ulaşılmıştır.

Yıldırımalp ve İyem (2017) Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma çalışmasında, Suriyelilerin kabul ve uyumuna yönelik olumsuz bir tablonun olduğu, birçok Suriyelinin toplumdan izole bir şekilde yaşadığı ve bunun başlıca nedenin dil yetersizliği olduğu, zamanlarının büyük çoğunluğunu kendileri gibi göçmen olanlarla ve ağırlıklı olarak da diğer Suriyelilerle geçirdikleri tespit edilen katılımcıların, öz kültürlerinden kopuş yaşamadıkları ancak Türk toplumu ile de kaynaşamadıkları bulgularına ulaşmışlardır.

Suriyeli çocukların eğitimleri ile ilgili süreçler ve eğitim sürecinde yaşadıkları sorunların ele alındığı çalışmalar arasında, Emin (2016) Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi adlı raporunda eğitim çağındaki Suriyeli çocuklara yönelik bahsedilen politika belgelerini detaylı bir şekilde ele almıştır. Yaptığı çalışmada temel sorun alanlarını, eğitime erişim ve katılım sorunu, öğretmen sorunu, dil sorunu, koordinasyon eksikliği, fiziksel altyapı sorunları, müfredat ve eğitim materyalleri, çocuk işçiliği sorunu başlıklarında ele almış ve açıklamıştır. Emin'in çalışmasında belirlediği sorun alanları bu çalışmada belirlenen sorunlarla benzerlik göstermektedir.

Karaağaç (2018) Resmi İlköğretim Okullarına Devam Eden Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Sorunlarının Belirlenmesi adlı tez çalışmasında devlet okullarında öğrenim gören Suriyeli çocukların yaşadıkları en büyük sorunun dil sorunu olduğu bulgusuna ulaşmıştır.

Türkiye'de Suriyeli mültecilerin yoğunlukta olduğu Gaziantep ilini ele arak yapılan çalışmalardan; Sandal, Hançerkıran ve Tıraş (2016), Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımalarını araştırdıkları çalışmada Suriyeli mültecilerin Gaziantep'i tercih etmelerinin nedenlerinden olarak ekonomik yapının güçlü olması ve sınıra yakın olmasının başta geldiği, büyük bir Suriyeli nüfusunun kamplar dışında yaşamakta oldukları ve ihtiyaçlarının büyük bir kısmının devlet ve millet bağlamında Türkiye tarafından karşılandığı,

60.000'den fazla Suriyeli çocuktan %51,3'üne eğitim olanağı verilebildiği bulgularına ulaşmışlardır.

Aydın ve Kaya (2019) “Suriyeli Mültecilerin Eğitimi: Türkiye'de Öğretmen ve Okul Yöneticilerine Yönelik Yeni Küresel Sorun” adlı çalışmalarında İstanbul şehri içinde 2 okuldaki öğretmenler ve müdürler ile yarı yapılandırılmış görüşme yapmışlardır. Bu çalışmanın bulguları, devlet okullarının, mülteci okul çağındaki çocuklarla ilgili ihtiyaç ve zorlukları ele alan birçok Suriyeli çocuğa eğitime erişim sağladığını göstermektedir. Bununla birlikte Suriyeli mültecileri Türk kültürüne entegre etmek için Türkçe konuşma ve anlama konusundaki dil engellerinin hafifletilmesi gerektiği bulgusuna ulaşmışlardır. Ayrıca öğretmenlerin ve müdürlerin öğrencilere psikolojik destek sağlayabilmek için mesleki eğitim ve geliştirme programlarına katılmaları gerektiği bulgusuna ulaşmışlardır.

Çelik ve İçduygu (2018) “Okullar ve Mülteci Çocuklar: Türkiye'deki Suriyeliler Örneği” adlı çalışmalarında Türkiye'deki Suriyeli çocuklar için okul seçenekleri sunmakta ve okul türlerinin, ebeveynlerinin hesaplarıyla kurumsal alışkanlık kavramına dikkat ederek bu öğrencilerin deneyimlerini nasıl şekillendirdiğini ele almaktadırlar. Bu çalışmada geçici eğitim merkezlerinin tek dilli ve tek kültürlü yapısı nedeni ile Suriyeli çocukların Türk çocuklar ile etkileşimine yeterli ortamı yaratmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Bununla birlikte devlet okullarının da hayal edilen homojen yapıda grupları oluşturmadığı bundan dolayı Suriyeli öğrencileri okul dışına ittiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Suriyeli mültecilere yönelik eğitim alanında yapılmış diğer çalışmalar, Ateşok (2018) “Karşılaştırmalı Perspektiften Uluslararası Mülteci Rejimi Bağlamında Mülteci Eğitimi Ve Türkiye Örneği” adlı tez çalışmasında kapsamlı bir şekilde mültecilerin eğitimlerini ele almıştır. Özel (2018) “Türkiye'de Mülteci Alan Okulların İhtiyaç Ve Durumlarının Okul Psikolojik Danışmanları Bakış Açısından İncelenmesi” adlı tez çalışmasında Suriyeli

mültecilerin en fazla sayıda buldukları 7 ilde, 15 okul psikolojik danışmanının bakış açılarını çalışmıştır. Karaman ve Bulut (2018) “Göçmen Çocuk Ve Ergenlerin Eğitim Engelleri, Psikolojik Sorunları Ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmalarında göçe tabi olan ailelerin ve çocuklarının yaşadıkları sorunların, eğitim alanına nasıl yansıdığı ve bunların nasıl tedavi edilebileceği çalışılmıştır. Tatlıcıoğlu ve Apak (2018) “Suriyeliler Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme” adlı çalışmalarında lisansüstü tezlerde Suriyelilerin nasıl ele alındığını ortaya çıkarmayı amaçlamışlardır. Bu araştırmanın sonucunda en çok tezin uluslararası ilişkiler anabilim dalında yapıldığı görülmüştür. Araştırmacıların saha olarak genellikle İstanbul ve Suriye’ye sınır olan şehirleri seçtikleri bulgusuna ulaşılmıştır. Doktora düzeyinde yapılan tezlerin sayısının çok düşük olduğu ve akademide hala Suriyeliler hakkında ortak kavramların kullanılmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. Şimşek (2018) “Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği” adlı çalışmasında mülteci entegrasyonunu göç politikaları ve sosyal sınıf bağlamında Türkiye’deki Suriyeli mülteciler örneği üzerinden 4 ilde Suriyeli mülteciler ile görüşerek açıklamıştır. Kılınç, Karayel ve Koyuncu (2018) “Türk ve Suriyeli Çocukların Göç Kavramına İlişkin Metaforlarının Belirlenmesi” adlı çalışmalarında geçici eğitim merkezlerinde eğitim gören Suriyeli mülteci çocukların ve T.C. vatandaşı olan çocukların göç kavramına olan bakış açılarını anlamak ve kavramla ilgili oluşturdukları metaforları karşılıklı olarak incelemeyi amaçlamışlardır. Seydi (2014) doküman analiz çalışması yapmış olup, Türkiye’nin, kamp dışındaki eğitimin sorunlarının çözümü için de önemli kararlar alıp uygulamaya çalıştığı ve oluşan olağanüstü şartlarda alınan kararlarla ilgili kamuoyunun aydınlatılmasında yetersiz kaldığı, bunun toplumda endişe ve eleştirilere neden olduğu sonuçlarına ulaşmıştır.

2.3.1.2. Yurtdışı Araştırmalar

İlgili literatür tarandığında yurtdışındaki akademisyenlerin çalışmalarını Türk örneklem üzerinden yaptıkları görülmüştür. Culbertson ve Constant (2015) “Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitimi: Türkiye, Lübnan ve Ürdün'deki Krizi Yönetmek” adlı çalışmalarında Suriyeli mülteci sayılarının en yüksek olduğu Türkiye, Lübnan ve Ürdün'deki mültecilerin eğitimlerine genel bir bakış sunmaktadır. Bu çalışmada birincil ihtiyaç olarak okul dışı Suriyeli çocuklar için (bir hükümet veya başka bir kuruluş tarafından sağlanan olsun) örgün eğitime erişim için koordineli bir strateji geliştirilmesi gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır. Okul alanlarının stratejik olarak kullanılabilmesi için plan geliştirilmesi gerektiği, üç ülkede de mevcut okul binaları kullanılarak ek vardiyalar ile eğitime devam edilmesi gerektiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Mahfouz (2009)'un “Zorluklar ve Kurum: Lübnan devlet okullarında Suriye mülteci krizine yanıt veren müdürler” konulu çalışmasında müdürlerin genellikle dört ana konuda zorluklar yaşadıkları bulgusuna ulaşmıştır. Bu zorlukları mekânsal, sosyo-duygusal, kültürel ve akademik olarak ifade etmiştir. Bulgular müdürlerin genellikle istikrarlı bir eğitim ortamı yaratmakta zorlandıklarını göstermektedir.

Norberg (2017) “Eğitimsel Liderlik ve Göçmenlik: Hazırlık, Uygulama ve Politika - İsveç Örneği” adı çalışmasında yapılan uygulamaların ve eğitim politikalarının çalışanların çok kültürlülük ve iki dilli eğitim konusunda yeterli olmadıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Okul müdürlerinin yeni gelen öğrencilerle birlikte çeşitlilik konusunda yeni eğitim ihtiyaçlarının olduğu ve bu yeni gelen öğrencilerin öğrenmesini destekleyen bir okul yapısının ve kültür oluşturmaları gerektiği bulgularına ulaşılmıştır.

Buckner (2017) “Politika ve Uygulama Arasında: Suriyeli Mültecilerin Lübnan'daki Eğitimi” adlı çalışmasında Lübnan'daki mülteciler için karmaşık eğitim politikası ortamını inceliyor ve eğitim politikalarının mültecilerin ihtiyaçlarının nasıl karşılanması gerektiği ve

kimin sorumlu olduğu ile ilgili soruları karmaşık hale getiren birçok noktayı aydınlatmaya çalışıyor. Bu çalışmanın bulguları, uluslararası sözleşmelerde yer alan Çocuk Hakları fikrinin, dış yardımla birlikte, mültecilerin okula erişimini genişleten bir ulusal mülteci eğitim çerçevesinin oluşturulması gerektiğini göstermektedir. Bununla birlikte hükümetin eğitim konusundaki kararlılığının gerçekleşmesi gereken yerel topluluklarda ve sınıflarda, politikaların tam olarak uygulanmadığını ve birçok gayri resmi eğitim programının hükümet politikasına aykırı olarak faaliyet gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Hattar-Pollara (2019) “Ürdün'deki Suriyeli Mülteci Kızların Eğitimine İlişkin Engeller: Cinsiyete Dayalı Tehditler ve Zorluklar” adlı çalışmasında Ürdün'deki Za'atri Suriyeli Mülteci Kampında Suriyeli mülteci kızların yaşadığı eğitimin önündeki engelleri ortaya çıkarmayı ve anlatmayı amaçlamıştır. Bu çalışmada ataerkil yapı, gelenekler ve dini uygulamaların karmaşık yapısının, uzun süredir devam eden savaş nedeni ile gerçekleşen yer değiştirmelerden kaynaklanan güvenlik açıkları ile birleştiği bu nedenle Suriyeli kız çocukların evlilik ile ilgili kendi kararlarını veremedikleri bu nedenle eğitim süreçlerinin etkilendiği bulgusuna ulaşılmıştır.

2.3.1.3. Literatür Özeti

Göç ve göçmenler pek çok alanda ilgi görmekte ve çalışılmakta olan bir alandır. Sosyal bilimlerde alanında çalışan çoğu bilim insanı göç olgusunun ortaya çıkışını, toplumlar ve bireyler üzerindeki etkilerini ve ülkelerde yaşanan güvenlik boyutunu çalışmaktadır. Eğitim alanında ise son yıllarda artmaya başlamış olan çalışmalar dikkat çekmektedir. Bunun nedeni 2011 yılında başlamış olan hızlı göç alımıdır ancak henüz etkili ve tam olarak gelişmiş bir eğitim politikası benimsenememiştir. Bunun nedenlerinden birisi de Türkiye'ye gelen Suriyeli mültecilerin ülke sınırlarında geçici olarak konakladıklarına olan inançtır.

Göç olgusu eğitim alanında incelendiğinde ulaşılabilen Suriyeli öğrencilere yönelik öğretmenlerin bakış açılarının çalışıldığı (Balkar, Şahin, 20116; Bozkurt, 2018; Kardeş ve Akman, 2018; Özel, 2018;), yönetim alanında çalışmalar yapıldığı (Arar, Örucü ve Küçükçayır, 2019; Levent ve Çayak, 2017; Örucü; 2019), çocukların eğitimlerini merkeze alarak çalışmalar yapıldığı (Ateşok, 2018; Emin, 2016; Karaağaç, 2018;Karaman ve Bulut, 2018), Suriyeli mültecilerin toplumdaki yansımalarına dair çalışmalar yapıldığı (Sandal, Hançerkıran ve Tıraş, 2016; Şimşek, 2018; Yıldırım alp ve İyem, 2017), Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye dair algıları (Özdemir, 2017), çocukların göç kavramına dair algıları (Kılınç, Karayel ve Koyuncu, 2018) ve lisansüstü tezlerde Suriyeliler (Talıcioğlu ve Apak, 2018) konulu çalışmalar yapılmıştır. Türkiye'de Suriyeli çocuklar için okul seçeneklerinin incelendiği ve öğretmen ve okul yöneticilerine yönelik çalışmalar yapıldığı (Çelik ve İçduygu, 2018; Aydın ve Kaya, 2019), Lübnan'da Suriyeli öğrencilerin yaşadıkları zorluklar ve Lübnan'ın eğitim politikalarının incelendiği (Buckner, 2017; Mahfouz, 2009) ve İsveç'te eğitimsel liderlik ve göçmenlik ile ilgili (Norberg, 2017), mülteci sayıları yüksek olan üç ülkede inceleme çalışması yapıldığı (Culbertson ve Constant, 2015) ve Ürdün'de kız çocuklarının eğitim engelleri (Hattara-Pollara, 2019) ile ilgili çalışmalar yapılmıştır.

Ulaşılabilen çalışmalar tarandığında göç olgusunun daha çok farklı uzmanlıklarda çalışıldığı eğitim alanının özellikle yönetim boyutunda hala eksikler olduğu görülmüştür. Bu çalışma, okullarda eğitim alanında yaşanan sorunların, sorunları yaşayan müdürlerin görüşleri ile ortaya çıkarılması ve uygulanabilir çözüm önerileri getirmesi amacıyla tasarlanmıştır. Bu çalışmanın eğitim alanının yönetsel boyutunda yaşanmakta olan sorunların aydınlatılmasındaki boşluğa katkı yapacağı düşünülmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma için literatürde yapılan birbirinden farklı ve çok sayıda tanım bulunmaktadır. Nitel araştırma gibi karmaşık bir şeyin tanımı, araştırma çeşidinin neyle ilgili olduğunu anlamaya başlamaktan öte bir şey değildir (Merriam, 2015). Nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 41). Bu çalışmanın amacı ve veri toplama yöntemi göz önüne alındığında Yıldırım ve Şimşek'in yaptıkları nitel araştırma tanımı çalışma ile örtüşmektedir.

Nitel araştırmaların birinci özelliği, doğal ortama duyarlılığa sahip olmalarıdır. Araştırmanın odağındaki olgu ya da olayın gerçekleştiği ortam oldukça önemlidir. Araştırmacı söz konusu olgu ya da olayı, içinde bulunduğu doğal ortamda ele almalı; hangi şartlarda; neden ve nasıl ortaya çıktığını anlamaya ve açıklamaya çalışmalıdır (Gürbüz ve Şahin, 2015). Bu bağlamda nitel araştırmada araştırmacı veri toplama ve analizinde başlıca araç haline gelmektedir. Araştırmacının başlıca araç haline gelmesi nitel araştırmada hem avantaj hem de dezavantajlar oluşturmaktadır. Merriam (2015) araştırmacının; anlayışını sözlü ve sözsüz iletişimle yayabilmesi, sürece dair anında bilgi verebilmesi, materyali açıklayıp özetleyebilmesi, yorumların doğruluyla ilgili katılımcılara danışabilmesi ve beklenmeyen tepkileri kontrol edebilmesini avantaj olarak ifade ederken bir araştırmacının görüşünün çok önemli olduğunu ve araştırmaya etki edebileceğini ise dezavantaj olarak ifade etmiştir.

Literatürde yapılan tanımlar, nitel araştırmanın avantaj ve dezavantajları göz önünde bulundurularak; yüz yüze görüşme tekniği ile katılımcıların önceden belirlenmiş on soruya cevaplarının alınması, algıların ve olayların doğal ortamlarında incelenmesi ve bütüncül bir şekilde ortaya koyulabilmesi, bahsi geçmekte olan ortamların derinlemesine incelenebilmesi için nitel yöntem seçilmiştir.

3.2. Örneklem

Araştırmada görüşülecek katılımcı müdürlerin seçilmesinde ölçüt örneklem kullanılmıştır. Bu örnekleme yöntemindeki temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 122) Bu araştırmada seçilen müdürlerin okullarında en az otuz Suriyeli öğrenci ile etkileşimde olması ölçüt olarak alınmıştır. Suriyeli öğrencilerin en fazla olduğu okullar, Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile görüşülerek seçilmiştir. Bu sayede okul müdürlerinin Suriyeli öğrencilerle en fazla etkileşimde bulunan ve yoğun yaşamışlıkları olan kişiler olması sağlanmıştır.

Tablo 1

Katılımcı Bilgileri

Okul Türü	Okul Sayısı	Müdür Sayısı
İlkokul	5	5
Ortaokul	2	2
Geçici Eğitim Merkezi (Okul içi)	3	3
Toplam	10	10

Tablo 1’de araştırmaya katılan okul müdürleri ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmaya katılan okul müdürlerinin tamamı erkeklerden oluşmaktadır. İlkokulda görevli 5 müdür, ortaokul düzeyinde görevli 2 müdür ve geçici eğitim merkezinde görevli 3 müdür

olmak üzere toplam 10 müdür ile görüşülmüştür. Okul müdürlerinin kodları ve okullarında bulunan Suriyeli öğrenci sayıları aşağıdaki tabloda (bakınız Tablo 2) görselleştirilmiştir.

Tablo 2

Öğrenci Sayıları

Müdür Kodları	Öğrenci Sayıları
M1	625
M2	170
M3	420
M4	43
M5	250
M6	550
M7	700
M8	1190
M9	480
M10	350

Tablo 2’de görüşülen müdürlerin okullarında kayıtlı olan Suriyeli öğrenci sayıları verilmiştir. En az Suriyeli öğrenci kaydı olan M4’ün 43 öğrencisi olduğu görülmektedir en fazla kayıtlı öğrencisi olan M8’in ise 1190 öğrencisi olduğu görülmektedir. Gaziantep İl Millî Eğitim Müdürlüğüne paylaşılan 2015 – 2019 stratejik plan güncellemesi raporunda verilen bilgilere göre Gaziantep genelinde 61.621 Suriyeli öğrenci öğrenim görmektedir. Bu araştırmanında alanı olan Şahinbey ilçesinde 13.334 kayıtlı Suriyeli öğrenci öğrenim görmektedir.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada ulaşılabilecek çalışma grubunun belirlenmesinin ardından gerekli izinler alınmış ve görüşme yöntemi ile veriler yüz yüze toplanmıştır. Bu çalışma için alınan uzman görüşleri ile belirlenmiş açık uçlu sorular okul müdürlerine sorulmuş ve cevaplar ses kayıt cihazı ve anlık notlar alınarak toplanmıştır. Açık uçlu sorular, okul müdürlerinin karşılaştıkları sorunları derinlemesine anlatabilmelerine olanak sağlamak için seçilmiştir. Görüşmeler sonunda yedi müdürden toplam 3 saat 40 dakikalık ses kayıt verisi elde edilmiştir. Görüşmelerin kayıt cihazına alınmasını istemeyen iki müdürün cevapları not

alınmış bir müdür ise cevaplarını kendisi yazarak iletmiştir. Araştırmacının katılımcılarla güvene dayalı bir iletişim kurabilmesi için gerekli ortam oluşturuluş, görüşmeler esnasında görüşlerine müdahale edilmemiş ve tarafsız kalınmıştır. Katılımcıların ifadeleri görüşme sonunda teyit edilmiş ve katılımcılar dilerlerse eklemek istedikleri bir şey olursa iletişim sağlanabilsin diye iletişim bilgileri verilmiştir. Görüşmeler ve yazılı verilerin alınmasının ardından veriler Word dosyasına aktarılmış ve toplam 29 sayfa veri deşifre edilmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Yapılan görüşmelerden elde edilen veriler alt bulgular temel alınarak içerik olarak analiz edildikten sonra temalarına göre ayrılmışlardır. İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 242). Tüm kayıtlar yazıya aktarılmış ve kodlanmıştır. Kodlar benzerlik ve farklılıkları dikkate alınarak birleştirilmiş ve temalar oluşturulmuştur. Bu gruplama işleminden sonra müdürlerin görüşlerinden doğrudan alıntılar verilmiştir. Analiz süreci boyunca araştırmacı dışında uzman görüşü her basamakta alınmıştır. Görüşmeler sonrasında katılımcı teyidi yapılarak inandırıcılık sağlanmaya çalışılmıştır. Alanında uzman birinden, kodlama işlemi süresince ve daha sonrasında temaların oluşturulması sırasında görüş alınmış belirlenen kodların ve temaların güvenilirliği test edilmiştir. Geçerlik ve güvenilirlik için verilerden direk alıntılar yapılmıştır.

3.5. Araştırmada Geçerlik ve Güvenirlik

Nitel araştırmada geçerliği, araştırmacının araştırdığı olguyu, olduğu biçimiyle ve olabildiğince yansız gözlemesi anlamına gelmektedir (Kirk ve Miller, 1986). Lincoln ve Gruba (1985) nitel araştırmanın niteliğini artırabilecek birtakım stratejiler önermektedirler. Ancak bu önerileri nicel araştırmada geleneksel olarak kabul gören ve önemli değer ölçütleri olarak ön

plana çıkararak “geçerlik” ve “güvenirlik” kavramları çerçevesinde değil nitel araştırmanın doğasına uygun olabileceğini düşündükleri alternatif kavramlarla yapmaktadırlar. Bu çerçevede “iç geçerlik” yerine “inandırıcılık”, “dış geçerlik” yerine “aktarılabirlik”, “iç güvenlik” yerine “tutarlık” ve “dış güvenilirlik” yerine “teyit edilebilirlik” kavramlarını kullanmayı tercih etmektedirler (akt: Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Bu araştırmada geçerliğin ve güvenilirliğin sağlanabilmesi için, katılımcıların istedikleri gün ve saatte herhangi bir süre sınırlaması olmadan, kurumları içerisinde istedikleri ortamda görüşülmesi sağlanmıştır. Ses kaydı alınmamasını tercih eden katılımcılar için ayrıca not tutulmuştur, ses kaydı alınan müdürler içinse görüşme esnasında alan notları kaydedilmiş, araştırmacının gözlemlediği durumlar not edilmiştir. Eğer isterlerse ikinci bir görüşmenin yapılabileceği belirtilmiş araştırmacının kişisel bilgileri verilmiş ve şeffaflık sağlanmıştır. Görüşmeler ikinci eğitim – öğretim dönemde toplanmış böylece müdürlerin Suriyeli öğrencilerle en az bir eğitim döneminde aktif olarak etkileşim sağladığından emin olunmuştur. Daha önce yapılmış ya da farklı şehirlerde yapılmış olan çalışmaların bulguları ile bu araştırmadaki bulguların benzerlik göstermesi iç geçerliği sağlamaktadır. Araştırmanın bulgularından yola çıkılarak yapılan ilk tahminler verilerle tutarlı olmuştur. Verilerin toplanmasından itibaren her aşamada uzman görüşü alınmış, gerekli durumlarda verilerin teyidi için katılımcılara başvurulmuştur. Farklı okul türlerinde görev yapmakta olan müdürlerinin sayısı göz önüne alındığında çeşitliliğin sağlandığı düşünülmektedir. Okullarında eğitim görmekte olan Suriyeli öğrenci sayılarının farklılığı sayesinde müdürlerin görüşleri farklı durumları yansıtmış zengin veri seti oluşturmuştur, görüşmeler sonrasında katılımcılar verileri teyit etmiş bu sayede geçerlik ve güvenilirliğin sağlandığı düşünülmektedir. Bulguların teyidi için araştırmada doğrudan alıntılara yer verilmiştir bu sayede araştırmanın aktarılabirliği güçlendirilmiştir. Teyit edilebilirlik açısından alanında

uzman bir akademisyen yapılan araştırmanın bütünü için görüş bildirmiş ve geri bildirimde bulunmuştur.

3.6. Araştırmacının Rolü

Başkent üniversitesi, okul öncesi öğretmenliği bölümü, 2015 yılı mezunu olarak, eğitim yönetimi alanında tezli yüksek lisans eğitimi almaya 2016 yılında başladım. Bu eğitim esnasında liderlik dersinin içeriğinden etkilendim ve bu alanda çalışma yapmak istediğime karar verdim. Mevcut dönem içerisinde eğitim alanında yaşanan sorunları araştırırken Suriyeli sığınmacıların sayısının artışı ve belirli şehirlerde yoğunluğun çok fazla olması danışmanımın ve benim dikkatimizi bu alana yoğunlaştırdı. Alan yazın taradığımda sığınmacı sayısındaki artış ile ilgili olarak eğitim yöneticilerinin yaşadıkları sorunlara dair yapılmış araştırmaların sayıca az olduğunu fark ettiğimizde bu alana katkı yapılması gerektiğini düşündük. Danışmanımın da yardımları ve görüşleri sayesinde araştırma problemini oluşturduk.

İl göç idaresinden alınan veriler doğrultusunda Gaziantep ilindeki yoğun Suriyeli olması nedeni ile çalışma sahası Gaziantep ili Şahinbey ilçesi olarak belirlendi. Bu araştırma 2017 yılında örnek olay incelemesi olarak geliştirildi. Planlanan çalışmada valilik, il milli eğitim müdürlüğü, okul müdürleri, sivil toplum kuruluşları ve rehber öğretmenlerle yapılan görüşmelerin derinlemesine incelenmesi hedeflendi ancak erişilebilirlik sorunu nedeni ile araştırma okul müdürleri ile sınırlandırılmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

Bu araştırmada bulgular alt problemlere paralel olarak verilmiştir. Bulguların genel olarak gösterimi aşağıdaki Tablo 3'te yer almıştır.

Tablo 3

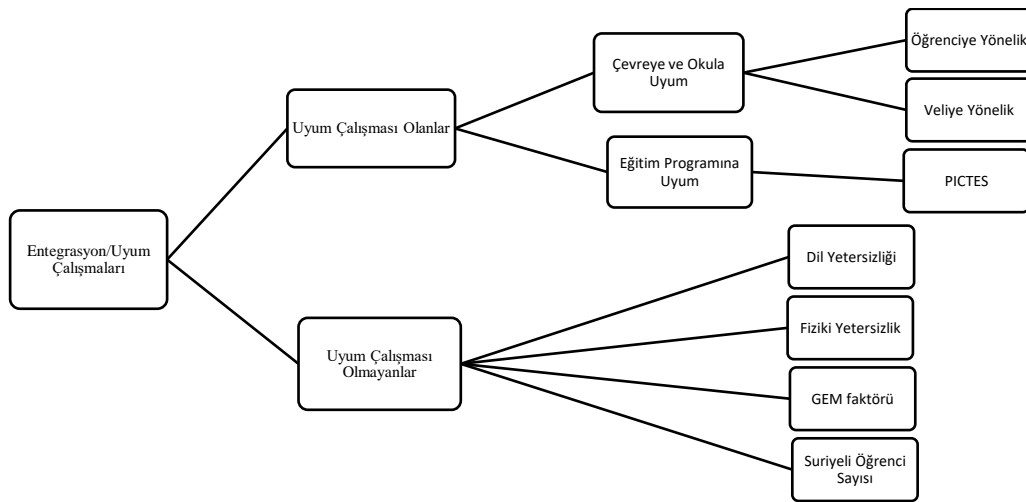
Bulguların Görselleştirilmiş Hali

Tema	Kategori	Alt Kategori
Entegrasyon	Uyum Çalışması Olanlar	Çevreye Ve Okula Uyum Eğitim Programına Uyum
	Uyum Çalışması Olmayanlar	Dil Yetersizliği Fiziki Yetersizlik GEM Faktörü Suriyeli Öğrenci Sayısı
Paydaşlara İletim	İletişim Süreci	Sorun Duymak İstemiıyorlar Alternatif İletim Yolları
	İletilen Sorunlar	Kayıt Süreci Sorunları Suriyeli Öğrenci Sayısı Arap Öğretmen
Mültecilerin Yaşadıkları Genel Sorunlar	Eğitim Boyutu	Öğrenci İşleri Eğitimcilerin Sorunları Eğitim Sürecindeki Sorunlar
	Toplumsal Boyut	Ekonomik Sorunlar Aileler İle İletişim Sorunları Kültürel Sorunlar
Okul Müdürlerinin Getirdikleri Çözümler	Eğitim Süreci İçin Çözümler	Dil Öğrenimi

Tablo 3'de analiz edilen verilerden elde edilen bulgular, okunurluğu ve anlaşılabilirliği kolaylaştırmak için görselleştirilmiştir. Yukarıda verilen tablodaki bulgular ve doğrudan alıntılar alt problemlere paralel olarak aşağıda verilmiştir.

4.1. Mültecilerin Eğitime Entegrasyonlarına Ait Bulgular

Bu araştırmanın ikinci alt problemi “mültecilerin eğitime entegrasyon süreci nasıl işlemektedir?” sorusunun bulguları için araştırmaya katılan okul müdürlerine eğitim – öğretim programının Suriyeli öğrencilere aktarılması esnasında kurum olarak uyguladıkları bir uyum programının olup olmadığı ayrıca okul müdürlerinin çevresel faktörleri iyileştirebilmek adına çalışma yapıp yapmadıkları sorulmuştur. Bu sorulara alınan yanıtlar doğrultusunda okul müdürlerinin görüşleri entegrasyon kategorisi altında ülkeye entegrasyon ve eğitime entegrasyon olarak alt kategorilere ayrılmıştır. Bu konuda okul müdürlerinden bazıları doğrudan uyum çalışmaları yaptıklarını söylerken (örneğin, M1, M9) bazıları MEB tarafından uygulanmakta olan PICTES (Promoting integration of Syrian children to Turkish education, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun desteklenmesi) programını dile getirmişlerdir. (örneğin M6, M7, M10). Bazıları da uyum programlarının olmadığını ifade ederken (örneğin, M2, M3, M5, M8) bir okul müdürü (M4) ise rehberlik ile ya da birebir çalıştıklarını ancak doğrudan bir çalışma olmadığını ifade etti. Bu konudaki kategoriler aşağıdaki şekilde görselleştirilmiştir.



Şekil 2 Entegrasyona Ait Bulgular

Şekil 2’de müdür görüşmelerinden elde edilen bulgular sonucunda katılımcıların okullarında uygulanan uyum çalışmalarına ait alt bilgiler verilmiştir. Okullarında uyum çalışması olanlardan elde edilen bulgular ve okullarında uyum çalışması olmayanlardan elde edilen bulgular olarak iki alt başlık halinde verilmiştir. Bu alt başlıklar ile ilgili doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Uyum Çalışması Olanlar

Araştırmaya katılan okul müdürlerine sorulan sorulardan elde edilen verilere göre uyum çalışması olduğunu ifade eden müdürlerin cevapları iki alt kategoride toplanmıştır. Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere çevreye ve okula ve eğitim programına uyum alt başlıkları ayrı ayrı ele alınmıştır.

Çevreye ve Okula Uyum

Yukarıdaki şekilde görüldüğü üzere Suriyeli mültecilerin entegrasyonu/uyumu ile ilgili ulaşılan veriler öğrenciye ve veliye yönelik olarak ikiye ayrılmıştır.

Öğrenciye yönelik yapılan uyum çalışmaları konusunda müdürlerin ifadelerine göre çevre ve okula yönelik yapılan çalışmalar ele alınmıştır. Müdürlerin ifadelerine göre okullarında öğrencilerin çevreye ve okula uyumları için doğrudan çalışma yaptıklarını dile getiren M1’in senenin başında oryantasyon programı hazırlayıp sundukları ile ilgili ifadesi aşağıda belirtilmiştir.

M1 “Rehberlik servisiyle ve öğretmenlerimizle birlikte sene başında okula ve çevreye uyum amacıyla oryantasyon planı hazırlayıp sunduk”

Suriyeli öğrencilerin okula uyumları için tiyatro ve sosyal uyum çalışmaları yaptıklarını ifade eden M9 Suriyeli öğrenci çokluğu nedeni ile kaynaştırma yapamadıkları ile ilgili ifadesi aşağıda yer almaktadır.

M9 “tiyatro projesi, sosyal okul projesi onlar var. Onlar çocukların okula uyum sağlamaları için var ama sayıları bu kadar çokken kaynaştırma yapamıyoruz, tam tersi oluyor. Sayı azalmadan hadi okulu biraz sevdirelim, okula çekeriz belki ama kaynaştırma kısmına pek yönelemeyiz”

Veliye yönelik yapılan uyum çalışmaları konusunda müdürlerin ifadelerine göre dil ihtiyacı ve oluşan Türk – Arap kavgalarına çözüm ihtiyacı ön plana çıkmaktadır. Bu doğrultuda bir katılımcı velilerle öğrencilerin Türkçe iletişime geçmelerini sağlamak amacı ile tatillerde Türkçe kursu yaptıklarını ifade ederken diğer katılımcı da çevredeki Türk – Arap kavgalarını çözebilmek için rehberlik ile çalışarak veli görüşmesi yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu konuya dair örnek ifadeler aşağıda yer almaktadır.

M1 “Bununla ilgili ilk dönem bir çalışma yapmadık ancak ikinci dönem tatillerde velilere Türkçe kursu yapıyoruz. Velilerle öğrencilerin Türkçe iletişime geçmesine yardımcı oluyoruz”

M3 “Oryantasyon programı uygulamıyoruz yani okulun ilk başlarında biraz yapıldı ama sürekli bir şey değil. Çevrede Türk – Arap kavgası çok oluyor. Bunları çözebilmek için rehberlik çalışma yapıyor. Veli görüşmesi falan yapıyoruz”

Okul müdürlerinin ifadeleri göz önüne alındığında Suriyeli öğrencilerin okula adaptasyon süreçleri bakımından yeterli uygulama yapılmadığı sonucu çıkarılabilir. Ebeveynlerin topluma adaptasyonları da aynı derecede yetersiz görülmektedir. Yabancı uyruklu bireylerin belirli haklar ve kurallar doğrultusunda yaşamakta oldukları ülkeyi tanımaları, toplum ve hükümet açısından önemlidir. Yalnızca kültürel ya da eğitsel uyum değil aynı zamanda haklarının bildirilmesi, yazılı olmayan bazı kuralların açıklanması gerekmektedir. Okul toplumunda hem velileri hem de öğrencileri aynı anda eğitebilecek güce sahip olan tek kurumdur.

Eğitim Programına Uyum

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları uyum çalışmasını Suriyeli çocuklar için eğitim programına uyumlarını sağlamak için PICTES programı kapsamında

gerçekleştirdiklerini ifade etmişlerdir. Bu kapsamda açılmış olan dil kurslarından ve hafta sonu uygulanan ek eğitimlerden bahsetmişlerdir. Okul müdürlerinin eğitime uyum programlarına ilişkin görüşleri aşağıda yer almaktadır.

M6 “Milli eğitimin yaptığı okuma yazma kursu var, okulumuza da açıldı. Hafta sonu, cumartesi Pazar o kursa devam ediyorlar. Yine öğretmenlerimize o durumda olan öğrencilerle ilgili senenin başında yani ilk geldiklerinde, biraz daha imkân bulduğu kadar birebir ilgilenmelerini tavsiye ettik”

M10 “Bir PICTES projesi var onu uyguluyoruz. Bu proje kapsamında Cumartesi Pazar günleri eğitim veriyoruz. Okulda aynı zamanda eğitim – öğretim devam ediyor”

Okul müdürlerinin görüşlerine göre uyum programını dil eğitimi ile vermeye çalıştıkları bulgusuna ulaşılmaktadır. Dil Suriyeli öğrenci ve velilerin hayatlarındaki engellerden biridir, okul müdürleri öğrencilerin Türkçe bilmemelerinden dolayı yeterli bir uyum çalışması geliştiremiyor olabilirler.

Uyum Çalışması Olmayanlar

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları doğrudan uyum çalışması yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Dil yetersizlikleri, fiziki imkânsızlıkları, GEM (geçici eğitim merkezi) okulu olmayı ve sınıflardaki Suriyeli öğrenci sayısının çok olması gibi durumları uyum programı hazırlamaya engel sebepler olarak ifade etmişlerdir. Okul müdürlerinin uyum çalışmalarında yaşadıkları engelleri açıklayan ifadeler aşağıda yer almaktadır.

M2 “Elimizden gelen bir şey yok. Hiç dil bilmiyorlar. Bu nedenle hiçbir şey yapamıyoruz (...) Sürekli olarak müdür değişikliği yaşandığı için pek mümkün değil o dediğiniz

M5 “Bizim okul olarak direk onlara yönelik yaptığımız bir çalışma yok. Okulun fiziki şartları da onu kaldırmıyor”

M8 “Şimdi uyum süreci ile ilgili geçici eğitim merkezlerinde bir şey yok. Çünkü neden Arap öğretmenlerimiz zaten var, uyum süreci genelde dil problemi olanlar, yazı problemi olanlar bunlarla ilgili bir süreç olduğu için geçici eğitim merkezlerinde buna gerek duymuyoruz.”

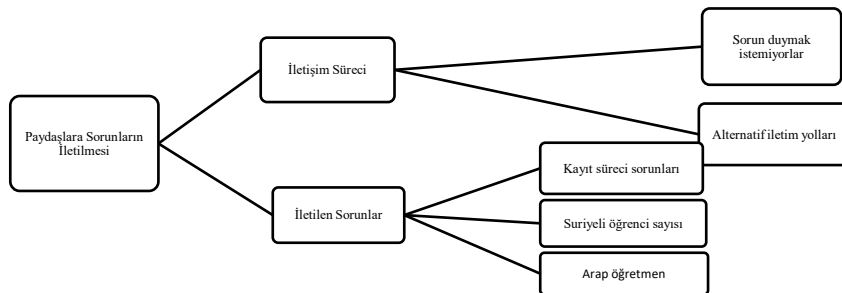
Araştırmaya katılan bir okul müdürü rehberlik servisi ile ortak olarak çalıştıklarını ancak kapsamlı bir çalışmaları olmadığını ifade etmiş, okulun maddi durumunun yetersiz olduğunu ve eğitim sürecinin uygun olmadığı ile ilgili ifadesi aşağıda yer almaktadır.

M4 “Çocuklarla birebir veyahut rehberlik servisi aracılığıyla uyum sıkıntılarını ortadan kaldırmaya çalışıyoruz ama çok büyük bir çalışmamız yok. Öyle projelendirilmiş bütün okulumuzun, bütün sınıflarımızın dâhil olduğu bir çalışma yok (...) Böyle bir imkânımız ne maddi olarak ne de eğitim zamanı açısından şansımız yok”

Okulların yaşadıkları maddi ve fiziksel yetersizlik, eksik rehber öğretmen gibi olumsuzluklar nedeni ile Suriyeli öğrencilerin okullara kazandırılması süreci gecikmektedir. Okullarda yaşanan okul müdürlerinin sürekli değişimi ise istikrarlı bir program oluşturulmasının önünde engel teşkil edebilmektedir. Yaşanan bu sorunlar çözüm üretilmesi sürecini de aksatmakta ve öğrencilerin uyumlarını zorlaştırmaktadır.

4.2. Eğitim Sorunlarının Paydaşlara İletilmesine Ait Bulgular

Bu araştırmanın üçüncü alt problemi “mültecilerin eğitim sorunlarının paydaşlara iletilmesi süreci nasıl işlemektedir?” sorusunun bulguları için araştırmaya katılan okul müdürlerine okul içerisinde yaşadıkları sorunları üst kurumları iletmekte sorun yaşamayı yaşamadıkları sorunmuş ve yaşadıkları sorunları örneklendirmeleri istenmiştir. Okul müdürleri (M1, M5, M8, M10) üst kurumlara sorunlarını iletmekte sorun yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.



Şekil 3 Paydaşlarla İletişim

Şekil 3’de okul müdürlerinin paydaşlarla iletişimleri iletişim süreçleri ve iletilen sorunlar olarak iki alt başlıkta verilmiştir. İletişim süreci ve iletilen sorunlar ile ilgili doğrudan alıntılar aşağıda ayrı başlıklar altında verilmiştir.

İletişim Süreci

Yukarıda verilen şekilde görüldüğü üzere okul müdürlerinin paydaşlarla iletişimde izlenen iletişim sürecinde bazı okul müdürleri üst kurumların sorun duymak istemediklerini ifade ederken (M1, M4) bazıları bürokratik sürecin uzunluğu nedeni ile alternatif iletim yolları oluşturmuşlardır.

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları üst kurumların sorun duymak istemediklerini, okul yönetiminin kendi başına kaldığını ifade etmişlerdir. M4 üst kurumların da çözüm üretmediklerini, ortaya çıkan sorunların önce alanda çözülüp sonra yukarı iletildiğini belirtmiş, resmiyetin yaşantıdan sonra geldiğini ifade etmiştir. Bu konu ile ilgili doğrudan alınmış ifadeler aşağıda yer almaktadır.

M2 “Üst kurumlar sorunları duymak istemiyorlar artık, sorununuzu kendiniz çözün diyorlar. Tamamen okul yönetimi kendi başına kalmış durumda.”

M4 “Üst kurumlar daha çok işi bize bırakmışlar yani okul idaresine bırakmışlar (...) öğrencilerimiz bunlar, bunları alacağız entegre edeceğiz eğitim sistemimize, çözümünü siz üretin şeklinde olmuş biraz. Yani öyle bir çözüm olmuş, onlar da öyle düşünüyorlar. Çünkü onlar da birçok resmi işlemleri yapamıyorlar. Çünkü ani bir şey oldu, göç oldu. Yani devlet çözüm üretmeden alana insanlar geldi. İşte çözümler önce alanda yapılıyor sonra yukarı doğru gidiyor. Resmiyet biraz daha sonra devam ediyor öyle bir durumla karşılaştık. Olağanüstü bir durum zaten. Ondan dolayı o konuda biraz sıkıntı yaşıyoruz. Yani resmiyet yaşantıdan daha sonra geliyor. Öyle bir şeyimiz var.”

Bununla birlikte bürokratik sürecin uzun olmasından dolayı bazı okul müdürleri alternatif iletim yolları oluşturmuşlardır. Bazı okul müdürleri sorunları sözlü olarak dile getirdiklerini ifade ederken bir müdür anlık mesajlaşma uygulaması ile resmi bir grup

kurduklarını ve sorun olduğunda oradan iletişime geçtiklerini ifade etmiştir. Bir okul müdürü ise sorunu okulda çözemezlerse belediye ya da valilikle görüştiklerini ifade etmiştir. Okul müdürlerinin bu konu ile ilgili görüşleri aşağıda yer almaktadır.

M7 “Genelde problem yaşıyoruz denilemez. Çünkü problemlerimizi biz genelde yazılı olarak göndeririz ama Suriyelilerle ilgili genelde yazılı olarak değil de biz sözlü olarak, telefonla şunla bunla sorunlarımızın çoğunu çözdük. Hani resmi kanaldan şunu şunu yapın diyerek bizi bilgilendirdikleri için biz yine resmi yollarla ufak tefek sorunları çözdük.”

M8 “Üst kurumlara devamlı toplantı halindeyiz, haftalık olmazsa da 15- 20 günde bir toplantımız var. Sorunlarımızı direk bu işle sorumlu olan il müdür yardımcımız var. Ona direk iletiliyor. O da çözüm yollarını söylüyor. Anlık whatsapp grubumuz var, anlık görüşüyoruz. Geçici eğitim merkezleri sonradan kurulan bir yer olduğu için devlet okulları gibi bir iletişime sahip değil. Onun için bunların yazıyla gitmesi, gelmesi süreci uzatıyor. E Suriyeliler de anlık geliyor. Ve anlık gelişen olayları var. Kimliksiz geliyor ben yazı yazacağım ilçeye, ilçe yazacak ile il cevabı verecek ilçeye ilçe cevabı yazacak, o adam 15 günlük bir süreç bekleyecek. Biz anlık, yazıyoruz ildeki sorumlu, bizim büro var. Şöyle şöyle bir şey var, oradan zaten genelgeye ya da yönetmeliğe bakıyor, hocam bunu uygulayın diyor. Hemen uyguluyoruz ondan sonra yazıyı istiyoruz.”

M10 “Milli eğitimle çözemiyorsan belediyeye çözüyorum, belediyeye çözemiyorsam valiyle çözüyorum”

Okul müdürleri henüz kayıt sürecinde başlayan sorunlarla birlikte dönem içinde birbirinden farklı sorunlar yaşamaktadırlar. Bu sorunların bazıları acilen çözülmesi gereken sorunlar olduğu gibi bazıları için kalıcı çözümler üretilmesi gerekmektedir. Bu süre içinde okul müdürlerinin sorunlarını çözebilmek için yeterli yetki gücüne sahip olmaları gerekmektedir. Bazı okul müdürleri valilik ya da belediyeye başvurabiliyorken bazı okul müdürleri bunu yapamamaktadırlar. Yaşanan sorunların iletilmesinde standart ve etkili bir prosedür olmaması okul müdürlerinin sıkıntı yaşamalarına ya da bazen çözümsüz kalmalarına neden olmaktadır.

İletilen Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürlerine üst kurumlara ne gibi sorunları ilettikleri sorulmuş ve örneklendirmeleri istenmiştir. Okul müdürleri özellikle kayıt sürecinde yaşanan sorunları ifade etmişlerdir. Kimliksiz gelenlerle sorun yaşadıklarını, ikametgâh zorunluluğu olmadığından şehrin farklı yerlerinden kayıt için geldiklerini ifade etmişlerdir. bu duruma örnek olan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

M2 Özellikle okula kimliksiz öğrenci geldiğinde sorun yaşıyoruz. Kaydı yok, bilgilerine ulaşamıyoruz, çocuğu sistemde bulamıyoruz bu yüzden devam sorunları da çok oluyor.

M3 Mesela kayıta istedikleri okula kayıt yaptırmak istiyorlar. Bunlarda ikametgâh sorunu yok. Sınıf içinde %50 Suriyeli olduğu için eğitim programında nasıl bir müfredat uygulanacağına karar verilemiyor ve sorun yaşıyoruz. Çünkü Gaziantep'in her yerinden kayıta geliyorlar.

Araştırmaya katılan okul müdürleri ayrıca Suriyeli öğrenci sayısının yüksek olması ile ilgili üst kurumlara bilgi verdiklerini ifade etmişlerdir. Gelen öğrencilerin kayıtlarının alınması konusunda üst makamlardan bilgi geldiğinden dolayı sayıları çok olsa dahi kayıt aldıklarını ifade eden okul müdürlerinin bu sorunu çözemedikleri aşağıdaki ifadelerinde görülmektedir.

M4 “Öğrenci sayılarımız çok fazla ve birdenbire bir sınıfa on kişiye kadar müracaat var. O müracaatları almak durumundasınız. Biz, kayda geleni reddetme durumumuz da yok, biz de yardımcı olmak istiyoruz açıkçası. Yani onların mağduriyetini anlıyoruz. Çözüm üretmeye çalışıyoruz ama bazen bizi de aşıyor sorunlar (...)geleni geri çevirmeyin şeklinde bir valilik veyahut milli eğitim müdürlüğü tarafından bize böyle bir ifade var.”

M6 “Şimdi bizdeki problem, önceden bahsetmiştim Suriyeli sayısının fazla olması. Bunu ilettik, iletmede sıkıntı yaşamadık ama çözüm bulamadık. İletabiliyorsun ama bazı şeylerin çözümü maalesef imkânlar ölçüsünde mümkün olmadı.”

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bir kişi ise geçici eğitim merkezinde görev yapmakta ve kendisine okulda yaşadıkları problemler sorulduğunda Arap öğretmenlerden

kaynaklı sorunlar yaşandığını ifade etmiştir. Yaşadıkları sorunların Arap öğretmenlerin Türkçe öğreticilerini örnek alarak ve düzenli olarak yapılan toplantılarla azaldığını ifade etmiş ancak sorunların hala devam ettiğini belirtmiştir. M8'in görüşleri aşağıda verilmiştir.

M8 “Ya şimdi okuldaki problemler öğretmenlerle olan problemler. Mesela Arap öğretmenlerimizin, derslere karşı ciddiyetsizliği. Yani böyle disiplinli olmamaları. Gerçekten işini gerektiği gibi yapmaması (...) Sonradan, bizim Türkçe öğretmenleri geldikten sonra onlar da gördüler bunu. Hocam dediler, ya erken bırakıyorlar ya sınıfa geçip çay içip telefonla konuşuyorlar (...) Bununla ilgili şikâyetlerde tedbirleri aldık, birebir görüştük. Defaten toplantı yapıyorum. Hemen mesaj attırıyorum, şu teneffüste toplantı yapacağız bilginiz olsun diye. Konuyu kısa tutuyoruz, bir tane tutuyoruz ama toplantı yapıyoruz (...) Bunlar da Türk öğretmenlerimizin sınıflardaki bu disipline durumlarını gördükten sonra kendilerine ona göre bir ayar vermeye çalıştılar. Bakıyor bunlar altı saat boyunca derse giriyor, muntazam, hocam saatimiz bu, ders değişikliği yapıyorlar (...)Halen problemlerimiz var.”

Okul müdürlerinin çoğunlukla Suriyeli öğrenci sayısının fazla olduğunu dile getirdikleri gözlemlenmiştir. Bazı okullardaki Suriyeli öğrenci sayısındaki yoğunluk Türk öğrenci sayısındaki yoğunluktan fazladır. Bu sorun eğitimin her basamağını derinden etkilemektedir. Öğrencilerin uyum süreçlerinin yönetilmesini zorlaştırdığı gibi eğitim – öğretim sürecini de olumsuz etkilemekte ve hatta Türklerin şehir içinde farklı bölgelere yerleşmelerine neden olmaktadır.

4.3. Okul Müdürlerine Göre Mültecilerin Sorunları ve Müdürlerin Getirdikleri

Çözümlere Ait Bulgular

Bu araştırmanın dördüncü alt problemi “Mültecilerin yaşadıkları sorunlar ve paydaşların çözüm yöntemleri” bu alt probleme cevap bulabilmek için okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde alınan cevaplar değerlendirilmiş ve iki ayrı başlık altında analiz edilmiştir. İlk olarak okul müdürlerinin bahsettikleri genel sorunların bulguları sonrasında da sorunlara dair okul müdürlerinin bahsettikleri çözümlerin bulguları aşağıda verilmiştir.

4.3.1.1. Okul Müdürlerine Göre Mültecilerin Yaşadıkları Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerden alınan veriler doğrultusunda yaşanan sorunlar eğitim boyutu ve toplumsal boyut olarak iki alt boyutta ele alınmıştır. Aşağıdaki tabloda müdürlerin bahsettikleri sorunlar verilmiştir.

Tablo 4

Yaşanan Genel Sorunlar

Yaşanan Genel Sorunlar	
Eğitim Boyutu	Öğrenci İşleri
	Eğitimcilerin Sorunları
	Eğitim Sürecindeki Sorunlar
Toplumsal Boyut	Ekonomik Sorunlar
	Aileler ile İletişim Sorunları
	Kültürel Sorunlar

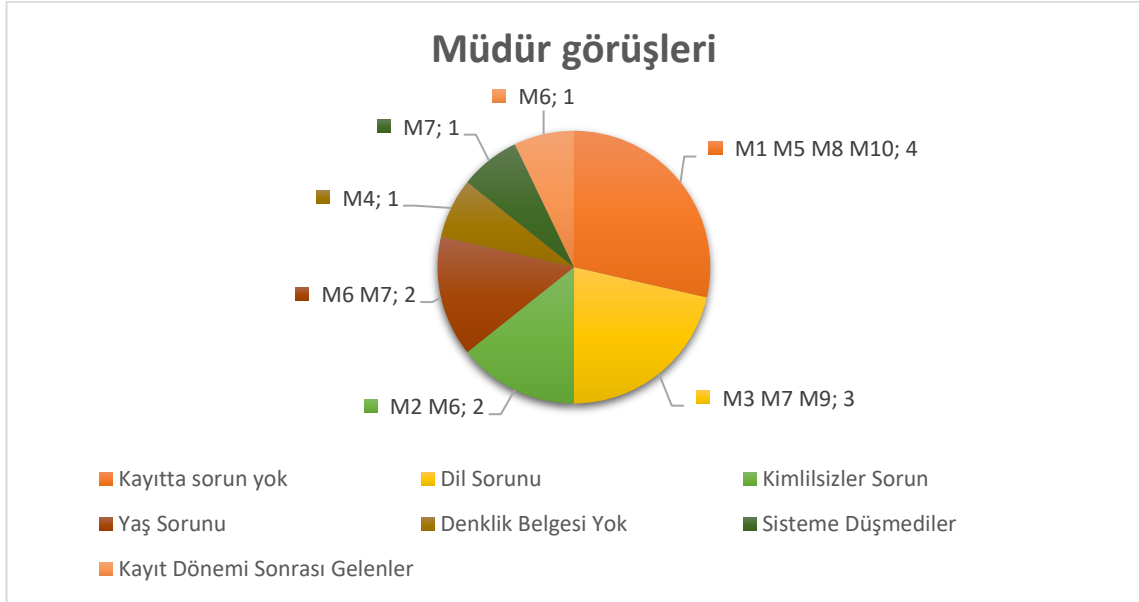
Tablo 4’te görüldüğü üzere okul müdürlerinin genel olarak var olduğunu ilettikleri sorunlar eğitim boyutu ve toplumsal boyut olarak iki alt başlıkta incelenmiştir. Yaşanan sorunların eğitim boyutu öğrenci işlerinde yaşanan sorunlar, eğitimcilerin sorunları ve eğitim sürecinde yaşanan sorunlar olarak üç alt başlıkta incelenmiştir. Toplumsal boyutta yaşanan sorunlar ise ekonomik sorunlar, aile ile iletişim sorunları ve kültürel sorunlar olarak üç alt başlıkta incelenmiştir. Bu alt başlıklara ait doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

4.3.1.1.1. Eğitim Boyutu

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmeler sonrası elde edilen bulgular doğrultusunda mülteci çocukların yaşadıkları sorunların eğitim boyutu göze çarpmaktadır.

Eğitime dair yaşanan sorunlar ğrenci işleri sürecinde yaşanan sorunlar, eğitimcilerin yaşadıkları sorunlar ve eğitim sürecinde yaşanan sorunlar olarak üç alt başlıkta toplanmıştır.

Öğrenci İşleri Sürecinde Yaşanan Sorunlar



şekil 4 ğrenci İşlerinde Yaşanan Sorunlar

şekil 4'te görüldüğü üzere okul müdürlerinden 4 kişi kayıt esnasında sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Diğer 6 müdür ise kayıt esnasında sorunlar yaşadıklarını ifade edip bu sorunları detaylandırmışlardır. Öğrenci işleri sürecinde yaşanan bu sorunlara dair elde edilen bulgular ve doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

Okul müdürlerinin mülteci öğrencilerin kayıtlarının alınması sürecinde yaşadıkları sorunlar sorulmuştur. Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi okula kayıt esnasında bazı okul müdürleri genel olarak sorun yaşamadıklarını ifade ederken (rneğin, M1, M5, M8, M10) bazı okul müdürleri ise (rneğin M2, M6, M9) kimliksiz gelenlerle sorun yaşadıklarını ifade ettiler. Okul müdürlerinden bir kişi (M4) denklik belgesi olmadan geldiklerinde sorun yaşadıklarını ifade ederken, bir kişi ise (M7) Suriyelilerin sisteme düşmedikleri için sorun yaşadıklarını ifade ettiler. Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları (rneğin, M3, M7,

M9) gelenlerle kayıta dil konusunda sorun yaşadıklarını ifade ettiler. Ayrıca araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları (örneğin, M6, M7) öğrencileri yerleştirdikleri sınıf ile öğrencinin yaşı arasında uyumsuzluk olduğunu dile getirdiler. Bir okul müdürü (M6) ise kayıt döneminden sonra gelen öğrencilerle sorun yaşadıklarını ifade etmiştir.

Okula kayıt sürecinde herhangi bir sorun yaşamadıklarını ifade eden bazı okul müdürleri, mültecilerin kimlikli ya da kimliksiz gelmelerinde bir sorun olmadığını her koşulda kayıt yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu süreçte kimliksiz gelen öğrencileri de aldıklarını hemen kimlik için başvuru yapılmasını sağladıklarını ifade ettiklerine dair doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

M5 “Suriyelilerin kayıta ilgili sıkıntıları yok, adresle hani bizim kayıt çevremiz var. Suriyeliler o konuda serbestler. Yani Antep’in en kötü mahallesinde oturup en iyi mahallesindeki okuluna gidebilme özgürlüğüne sahipler. Onlarda adres kayıt çevresi diye bir şey yok. Yani Şahinbey’de oturup istediği herhangi bir okula gidebiliyor. Bu bir problem tabi en azından bizim halkımız için problem”

M8 “Hiç yok. Kayıta ilgili hiçbir problem yok. Özellikle geçici eğitim merkezlerimizde de devlet okullarımızda da yok. En kolay yol Suriyeli öğrencilerin okula kaydı. İlk günden beri bu kayıt kimlikli, kimliksiz hiç fark etmiyor, kaydını alıyoruz. Kimliksizleri de alıyoruz, kimlik için müracaat ediyoruz. Alıyoruz hemen aşağıda yardımcılara diyorum. Bunların isimlerini yazın, hemen ilçeye, ilçe milli eğitime yazıyoruz, ilçe milli eğitim il milli eğitime yazıyor, oradan göç idaresine yazıyoruz”

Okula kayıt sürecinde kimliksiz gelenlerle ilgili sorun yaşadıklarını ifade eden bazı okul müdürleri resmi kayıt alamadıklarını, çocuk hangi sınıfta olduğunu söylese o sınıfa aldıklarını ve çocukların belli bir süre sözde kayıtlı olduğunu ifade etmişlerdir. Müdürlerin bu konudaki ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

M2 “Kimliksiz gelenlerle sorun yaşıyoruz. Gelen çocuk 4üncü sınıftayım diyor oraya yerleştiriyoruz, gerçi son zamanlarda biraz daha kolaylaştı”

M6 “Çocuklar, birçoğu bize kimliksiz olarak geldi. Biz bunları kaydetmekte biraz zorlandık. Belli bir süre yalnız sözde kayıt olmuş oldular. Resmi kaydını yapamıyoruz”

Okula kayıt sürecinde öğrencilerin denklik belgesi ile başvuru yaptıklarını ifade eden bir okul müdürü bazen öğrencilerin denklik belgesi olmadan geldiklerini bu durumda e okuldan öğrenciyi akranları ile aynı sınıfa kayıt ettiklerini aşağıda da görüldüğü şekilde ifade etmiştir.

M4 “çocukların denklik belgeleri varsa hangi sınıfa kaydolması gerektiği orada yazıyor ona göre yapıyoruz. Ama bezen denklik belgesi olmadan okulumuza müracaat ediyorlar onları da öğrenci ekleme butonumuz var e okulda oradan, az önce de ifade ettim akranlarının sınıfına almaya çalışıyoruz”

Okula kayıt süreci başlamadan önce kaç öğrenci olacağına dair tahmini bir sayının sisteme düşmediğini bu nedenle hazırlıksız yakalandıklarını ifade eden bir okul müdürü beklediklerinden çok sayıda Suriyeli öğrencinin başvuru yaptığını aşağıdaki şekilde belirtmiştir.

M7 “Kayıt esnasında, bunlar bir defa sisteme düşmediler. Türkiye cumhuriyeti vatandaşı olmadıkları için sisteme düşmediklerinden, biz kaç kişinin geleceğini tahmin etmedik. Biz hatta dedik ki birinci sınıfta bizim her sene 250 öğrencimiz sisteme düşüyor. Bu sene 200 – 250 civarı öğrencimiz sisteme düşer diye düşünüyorduk. 50 – 60 tane de Suriyeli olur diye düşündük ama bir baktık ki akın akın Suriyeliler gelmeye başladı ve biz 540 öncelikle birinci sınıf 100 – 150 tane Türk kalanı Suriyeli olarak kayıt olduğunu gördük.”

Kayıt sürecinde yaşadıkları en büyük sorunun dil boyutunda yaşandığını ifade eden okul müdürlerinden bazıları velilerle iletişim kurmak konusunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Bir okul müdürü göçmen ailelerin Türkçe öğrenme zorunluluğunun olması gerektiğini ve profesyonel bir çevirmenin olmasının bu sorunu çözebileceğini ifade etmiştir.

M3 “Velilerle dil sorunu yaşanıyor. Profesyonel bir çevirmen olması sorunu çözebilirdi. 5 – 6 yıldır buradalar ancak hala Türkçe konuşamıyorlar. Göçmen ailelerin Türkçe öğrenme zorunluluğunun olması lazım. Mesela PICTES gibi kursların 1. Ve 2. Sınıflar için de açılması gerekiyor, zorlayıcı bir kural olmalı ve dil kursuna gelmek zorunda kalmalıdır. Tabi devam zorunluluğu da olmalı”

M7 “Karşılaştığımız sorunlar, bir dil problemi, iletişim problemi. Biz velilerle iletişim sağlayamadık çünkü dil bilmiyorlar. Çocuklarla birlikte geliyorlar grup halinde geliyorlar, onlar da derdini anlatamadığı için biz de onları anlayamadığımız için bir karmaşa ortamı oluştu”

Kayıt sürecinde okula gelen öğrencilerin yaşları ile ilgili yaşadıkları sorunlardan bahseden okul müdürleri büyük yaşta gelmiş ve okula hiç kayıt olmamış çocukların akranları ile eğitim göremediklerini ifade etmişlerdir. Bir okul müdürü çocukların eğitim alt yapısının olmaması sorun yaratacağı için 10 -11 yaşında gelen öğrencileri de birinci sınıfa kayıt ettiklerini ifade ederken diğer müdür komisyon kararı ile kendi akranlarının sınıflarına kayıt ettiklerini ifade etmiştir. Geçmiş yıllardan okullarında bulunan Suriyeli öğrenciler için sınıf atlama sınavı yaptıklarını ifade eden bir müdür, sınavlarını geçmeleri kaydı ile üst sınıflara aldıklarını belirtmiştir. Okul müdürlerinin kayıt esnasında yaş ile ilgili yaşadıkları sorunları açıklayan ifadeler aşağıda yer almaktadır.

M6 “Yaş problemleri var, çocuk mesela 10 – 11 yaşında hiç okula gitmemiş. Bu çocuğu direk üçüncü, dördüncü sınıfa kaydetsen uyum sağlayamayacak ve eğitimini alamayacak. Direk üçüncü sınıfa da dördüncü sınıf konularını görece çocuk temelden yoksun kalacak. Birini sınıfa kaydediyorsunuz diğer çocuklardan büyük. Farklı problemler çıkıyor (...) Şu anda büyük çocuklarda kendi akranlarıyla olmayan çocuklar bizim için sıkıntı. Hem kaynaştırılmaları zor oluyor hem öğrenme güçlüğü yaşıyorlar. Bunu baya yaşadık”

M7 “yaşı büyük olanlarla sorunlar yaşamıştık. Onlarda veliler ne yapacağız ne edeceğiz derken, komisyonla birlikte yaşı büyükleri dördüncü sınıfa aldık. Bir de şunu söyleyeyim, bizim ara sınıflardaki mesela birinci ikinci sınıflardaki geçen seneden olan Suriyelilerde sınıf atlama sınavına, sınıf yükseltme dediğimiz sınava tabi tutarak eylül ayında onları mesela ikinci sınıfa giden çocuğu üçe, üçüncü sınıfa giden çocuğu dörde, sınavı geçmek kaydıyla kayıtlarını oluşturduk. Bu şekilde, onun dışında kayıta bir sorun yaşamadık”

Kayıt dönemi bittikten sonra gelen öğrenciler ile ilgili sorun yaşadıklarını ifade eden bir okul müdürü öğrenciyi dışarıda bırakmamak için kaydını aldıklarını ancak eğitim sürecinde sorun yaşandığını ve sınıf sayılarının yüksek olduğunu M6 “Bir de kayıt döneminden

sonra gelen öğrencilerimiz var. Okul açılmış, üç – dört ay olmuş, öğrenci geliyor. Onu almanız gerekiyor, sokakta bırakamıyorsunuz. E alsanız öğretmen için sıkıntı, öğretmen sınıfı belli bir seviyeye getirmiş. Zaten sınıf mevcutları bizde birinci sınıfta 40 kişiyi buluyor” şeklinde belirtmiştir.

Eğitimcilerin Sorunları

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde eğitim – öğretim süresince yaşanan sorunlar ve öğretmenlerden gelen dönütler sorulmuştur. Okul müdürlerinden alınan yanıtlar doğrultusunda oluşturulan şekil 4’te görüldüğü üzere Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalık öğretmenlerin mülteci öğrencilerin eğitimine hazırlıksız yakalandıklarını göstermektedir. Öğretmenlerdeki bu eğitim eksikliği bazı müdürlerin de ifade ettiği gibi öğretmenlerin tayin istemelerine neden olmuştur. Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalığın öğretmenlerin iletişim kurma süreçlerini de negatif etkilediği, nöbetçi öğretmenlerin nöbet esnasında bazı sorunları sayı nedeni ile yaşadıkları da ifade edilmiştir. Ayrıca bazı okullarda yaşanan rehber öğretmen eksikliğinin de savaş mağduru olarak gelen öğrencilerin uyum süreçlerinde olumsuz etkiler yarattığını göstermektedir. Okul müdürlerinin eğitimcilerin yaşadıkları sorunlara dair ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

M6 “yeterli hazırlık çalışması olmadı. Yani öğretmenler tamamen kendi çabalarıyla, kısmen de başarılı oldular (...) öğretmenlerimiz şöyle bir günlük falan değil de, akli başında bir eğitimden geçirilirse, bu çocuklara nasıl davranılması gerektiğini, dil konusunda onlara nasıl yardımcı olması gerektiğini, hani Arapça bilmeyebilir öğretmen ama nasıl kolaylaştırıcı çalışmalar yapabilir bu çocukların öğrenmesi için onu bilirse en azından çocuklar nasıl yaklaşacağını bilirse başarı daha da artar”

M6 “ben yine de öğretmenler teşekkür ediyorum, ben bu kadar bile başarı beklemiyordum. Çünkü herhangi bir eğitim almamış, herhangi bir hazırlığı yok, herhangi bir şey yok balıklama daldılar içerisine. Öğretmenlerimizden birçoğu tayin istedi. Okul kalabalık oldu, Suriyeli öğrenci sayısı çok fazla oldu, tayin isteyen öğretmen sayımız bu yıl fazlaydı”

M9 “Sürekli kavga dövüş, vurma kırma. Ve öyle bir şekilde ki, çocuk çocukla kavga eder, ittirir ama bu öyle değil. Yumrukla, şiddetle vurmalar var. Tabi nöbetçi öğretmenler de bu konuda çok zorlanıyorlar.

Ufak tefek sıkıntılar oluyor. Öğretmenlerle iletişim de kuramadılar başlarda. Şu an işaret diliyle anlaşılıyor ama yine de tam oturmadı. Oturmuyor yani. O sayıların mutlaka azaltılması gerekiyor diye düşünüyorum”

M5 “Şu anda bizim birinci sınıflarımızda her birinde ortalama 15 tane Suriyeli öğrenci var (...) Bize sürekli burada kalan, acil durumda kapısını çalıp içeri girebileceğimiz birisi lazım”



Şekil 5 Eğitimcilerin Sorunları

Şekil 5’te görüldüğü üzere okullarda Suriyeli öğrenciler ve Türk öğrenciler arasında homojen bir dağılım olmaması okul müdürlerine göre farklı sorunların merkezinde görünmektedir. Okul müdürleri Suriyeli öğrencilerin diğer okullara dağıtılması ile bu sorunların azalacağını düşünmektedirler.

Eğitim Sürecindeki Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde elde edilen veriler doğrultusunda eğitim sürecinde yaşanan genel sorunlar aşağıdaki tabloda verilmiştir. Okul müdürleri ile yapılan görüşmeler sonrasında Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalığın eğitimcilerin yaşadıkları sorunların ve eğitim sürecinde yaşanan sorunların merkezinde olduğu, sayı azaltılırsa yaşanan sorunların azalacağı öngörüsünün ortak olduğu görüşmüştür. Eğitim sürecinde yaşanan sorunların görselleştirilmiş hali aşağıdaki Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5

Eğitim Süreci Sorunları

EĞİTİM SÜRECİ SORUNLARI	Kalabalık Sınıflar
	Dil ve İletişime Yönelik Sorunlar
	Eğitim – Öğretim Programının Aksaması
	Yerli – Yabancı Çatışması
	Uyum Sorunları
	Temizlik
	Gruplaşma

Tablo 5’te eğitim sürecinde eğitimcilerin yaşadıkları ve müdürlere ilettikleri sorunlar yer almaktadır. Şekil 5’te verilmiş olan Suriyeli sayısının fazla olması sorunu eğitim sürecinde de öğretmenlerin yaşadıkları sorunlarla eşleşmektedir. Aşağıda müdürlerin görüşleri doğrudan alıntılanarak eğitim sürecinde yaşanmakta olan bu 7 sorunun bulguları verilmiştir.

Kalabalık Sınıflar

Araştırmaya katılan okul müdürleri eğitim sürecinde yaşanan en büyük sorunun Suriyeli öğrenci sayısının fazla olması nedeni ile sınıfların mevcudunun arttığını ifade etmişlerdir. Öğrenci sayısının fazlalığı nedeni ile derste çocukların konuşmaya başladıklarını, uygulanacak müfredatla ilgili karmaşa yaşadıklarını, öğretmenlerin sayı fazlalığından dolayı şikâyetçi olduklarını, sınıfların fiziki koşulları uygun olmadığından eklenen sıralar yüzünden sınıflarda yer kalmadığını, Türk öğrencilerden oran olarak daha fazla Suriyeli öğrenci olduğunu ifade etmişlerdir. okul müdürlerinin sınıflarda sayı fazlalığını ilettikleri görüşleri doğrudan alıntılanarak aşağıda verilmiştir.

M2 “Bir sınıfta neredeyse 10 Suriyeli öğrenci var. Hem dil sorunu hem sayı fazlalığı yüzünden derste konuşmaya başlıyorlar”

M3 “Sınıf içinde %50 Suriyeli olduğu için eğitim programında nasıl bir müfredat uygulanacağına karar verilemiyor ve sorun yaşıyoruz”

M6 “öğrenci sayımız birinci sınıflarda çok fazla. Öğretmenler de bu durumdan şikâyetçi. Bu öğretmenlerin çok desteklenmesi gerekiyor ve bu sınıftaki öğrenci sayılarının tamamen belli bir orana çekilmesi gerekiyor”

M7 “birinci sınıflarda çok yoğun bir nüfus olduğu hani sınıfların işte daha önce bizde 20 – 23 kişilik sınıflar şuan da 45 – 48’e çıktı. Birinci sınıf öğretmenleri sınıfların kalabalık olduğunu ve sınıfların fiziki ortamının da 40’tan fazla öğrenciye müsait olmadığı için sıra koyduğumuzda iyice tahtaya kadar sıraların geldiği ve artık yer olmadığından şikâyet ettiler”

M9 “Belki de sınıf yoğunluğu olarak en çok bizim okulda Suriyeli vardır. Birinci sınıflarda ortalama sınıf sayımız kırk – kırk iki, bunun otuz iki – otuz üç tanesi Suriyeli. Yani oran olarak Türk öğrencilerden fazla Suriyeli öğrencimiz var”

Bu bulgu okul müdürlerinin kayıt zamanından itibaren yaşadıkları bir sorundur. Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalığın bir nedeni olarak ikametgâh zorunluluğu bulunmamasını ifade eden bazı müdürlerin görüşlerine göre, hem dil hem uyum açısından sorun oluşturan bu durum öğretmenleri de sıkıntıya sokmaktadır. Yabancı öğrenciye eğitim vermek konusunda yeterli eğitimi almamış olan öğretmenlerin sınıflarında Türk öğrenciden fazla Suriyeli öğrenci olması, eğitim – öğretim programını aksatmaktadır.

Dil ve İletişime Yönelik Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürleri eğitim öğretim sürecinde dil farklılığından dolayı çok fazla sorun yaşadıklarını dile getirmişlerdir. Dil farklılığının iletişimde yarattığı sorunların farklı boyutlarını ifade eden okul müdürleri Türkçe dilini bilen Suriyeli öğrencilerin sınıfta üstünlük kurmaya çalışabildiklerini dile getirmişlerdir. Dil bilmeyen öğrencilerin dersi

anlayamadıklarını bu ve bu nedenle sıkıldıklarını, öğretmenin de dersi anlatamadığını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dil bilmemeleri nedeni ile öğretmenler sınıf yönetimi konusunda sorun yaşadıklarını müdürlere ifade etmişlerdir. Müdürlerin öğretmenlerin dil konusunda yaşadıkları sorunları açıklayan ifadeleri aşağıda verilmiştir.

M1 “En büyük sorunumuz dil problemidir. Kültürel farklılıklardan dolayı çevreyle problem yaşamaktalar. Öğrencilerimiz çok fazla şiddet eğilimi göstermektedirler. Çözüm için dil problemlerini çözmeye yönelik Türkçe eğitim veriyoruz (...) Öğrenciler hakkında şikâyet geliyor. Türkçeyi iyi bilen öğrencilerin sınıf üzerinde üstünlük kurmasından şikâyetçiler. Öğrenci ve veliyle görüşme yapıyoruz. Daha sonra gerek görülürse rehberlik servisine yönlendiriyoruz”

M2 “Dil sorununu çok fazla yaşıyoruz. Dersi anlamadıkları için derse ilgisizlik çok fazla oluyor”

M4 “çocuklar özellikle fen bilimleri olsun, matematik dersleri olsun veyahut edebiyat, Türkçe dersleri çocuklar sıkıntı yaşıyorlar. Anlamıyorlar ve sıkılıyorlar. Orada derste hiçbir şey anlamadan saatlerce beklemek zorunda kalıyorlar ve bu da onları sıkıyor (...) Özellikle iletişim konusunda sorunlar yaşıyor, onlara aslında milli eğitim bakanlığı destek veriyor ama bizim imkânlarımız olmadığı için o desteği kullanamıyoruz, öyle bir durumumuz var”

M5 “Başta dil problemi var zaten, öğretmenlerin önce bildiği şekilde anlaşması lazım ki anlatsın”

M9 “E tabi yılın başında bu problemler daha çoktu. Hocam bizi anlamıyorlar, iletişim kuramıyoruz, bir şey anlatamıyoruz, dinlemiyorlar, oturmuyorlar, sürekli ayaktalar, kavga ediyorlar... Bir bıkkınlık, bitkinlik vardı öğretmenlerimizde (...)Dil problemini çözmediğimiz sürece, bu öğrencilerimizin kendi öğrencilerimiz arasında zor motivasyon sağlayacağız gibi görünüyor”

İki toplumu birbirine en çok bağlayacak, anlamayı ve anlaşmayı kolaylaştıracak olan dil birliğinin eksikliği nedeni ile okul müdürleri iletişimde sıkıntı yaşamaktadırlar. Hem öğrencilerle hem de velilerle yaşanan bu sorunun çözümü için PICTES projesini dile getiren okul müdürleri, dil eğitiminin okul başlamadan öncesi verilmesi gerektiğini ifade etmektedirler.

Eğitim – Öğretim Programının Aksaması

Araştırmaya katılan okul müdürleri öğretmenler ile yaptıkları görüşmelerde eğitim öğretim müfredatını yetiştirmede zorluk çektiklerine dair dönüt aldıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerin dil bilmemeleri ve Suriyeli öğrencilerin sayılarındaki fazlalığın bu duruma neden olduğunu açıklayan görüşleri aşağıda yer almaktadır.

M2 “Ders işleyişini aksattıklarıyla ilgili şikâyet geliyor. Eğitim – öğretimi uygulamaktan vazgeçtik zaten, kaynaştırmaya yönelik uygulama yapıyoruz. Eskiden okulumuz başarı sıralamasında 7inci sıradayken artık 22inci sırada, başarıda düşüş var”

M6 “Birinci sınıflardan çok şikâyet alıyoruz. Bizim sınıflarımızda çok fazla Suriyeli olduğu için öğretmenler programı yetiştiremediğini dile getiriyorlar. Suriyeli ailelerin yeterince ilgilenmediği, onlarla diyalog kuramadıkları, çocukların kaynaşmasında zorluklar yaşadıklarını”

Yerli – Yabancı Çatışması

Araştırmaya katılan bir okul müdürü öğrencilerin arasında yerli – yabancı ayrımı olduğu ve bu nedenle kavgalar çıktığını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda Türk velilerin tepkili olduklarını *M3 “Öğrenciler arasında yerli – yabancı kavgası olmaya başladı. Türk velilerimiz, Suriyeli öğrencilerin daha fazla yardım aldıklarından ve vergi vermediklerinden şikâyetçi. Onlara neden bu kadar çok yardım ediliyor da bize edilmiyor diyorlar. Türk veliler tavır alıyorlar bu yüzden Arap – Türk tartışması yaşanıyor”* şeklinde belirtmiştir.

Uyum Sorunları

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları çocukların uyumları konusunda sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşanan bu uyum sorunlarında çocukların hırçınlaşabildiklerini, şiddete başvurabildiklerini dile getirirken aynı zamanda bazı çocukların geçim derdi nedeni işle çalışmak zorunda olduklarını ve bu durumdan dolayı okula devamsızlık yaptıklarını ifade etmişlerdir. Sınıfta Türk öğrenci sayısından daha fazla Suriyeli öğrenci sayısı olmasının da eğitim sürecini sıkıntıya soktuğunu bu nedenle de uyum sorunu

yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Yaşadıkları bu uyum sorunu ile ilgili müdürlerin ifadeleri aşağıda yer almaktadır.

M5 “uyum problemi var, hırçınlıkları, sağa sola sataşmaları, sınıfı rahatsız etmeleri yönünde şikâyetler geliyor daha çok. Bir öğrencimiz var mesela, arkadaşlarına sataşmadığı bir gün yok neredeyse. Her gün sanki böyle zapturapt altında tutmamız lazım “aman oğlum” falan, sürekli konuş konuş konuş... Hadi okul içinde tuttuk diyelim, çıktığı andan itibaren artık bizden çıkıyor zaten. Velisi gelmişti başka bir çocuğun, “artık çocuk polisine gideceğim” diyor. Başka öğrenciler de var bu şekilde ancak sivrilen bir kişi, bu bahsettiğimiz çocuk var. (...) Hatta bazen gidip bakıyoruz sınıflara, üç tane Suriyeli kendi başlarına durmuşlar kenarda, öğretmene soruyoruz bunlar niye burada diye, diğerlerinin yanına oturtursam bu sefer diğer arkadaşlarını rahatsız ediyor diyor”

M9 “Küçük sınıftaki çocukları çekeriz okula ama ara ve orta sınıftaki çocuklar uyum sağlayamıyor. Artı bir de geçim derileri olduğu için çalışıyorlar. Devamsızlık sıkıntısı oluyor (...) Birinci sınıfta, Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerden fazla olması da eğitim sürecimizin hakikaten sıkıntılı olmasına sebep oldu ve birçoğu çok zorlandı ve motivasyonları düştü. Uyum sorunu yaşadılar. Burada Suriyeli öğrencilerin bizim öğrencilerimizden fazla olması büyük sorun yarattı”

Suriyeli öğrencilerin sayısının fazla olması, dil engeli, öğretmenin yetersizliği, rehber öğretmen eksikliği, okulların maddi ve fiziki yetersizlikleri gibi engeller nedeni ile öğrencilerin okula uyumları sağlanamadığından yaşanan bu sorunlar birbirleri ile bağlantılıdır.

Temizlik

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bir kişi öğretmenlerden gelen en büyük dönütün temizlik konusunda olduğunu ifade etmiştir. Öğrencilerin temizlik alışkanlıklarının olmadığını, çöp kutusu kullanımının olmadığını ve sabun kullanmadıklarını ifade eden okul müdürü M8 “Şikâyet genelde bunların temizlikle ilgili alışkanlıklarındaki eksikliklerden geliyor. Gerçekten yani çocuklar, mesela bizim kültürümüzde bir ekmeği yere atmak günah gibi sayılır. Yerdeyse de kaldırılır, yüksek bir yere koyulur bir kuş falan yesin diye. Bunlar ise yedikleri ekmeğin kalan kısmını, çocuklardan bahsediyorum. Çok kolaylıkla yere atabiliyorlar. Kaldı, onu atıyor içeri koşup gidiyor. Elindeki poşeti çok rahat

içeri atıyor. Tuvaletlerde sabun kullanımı zaten sıfırdı” şeklinde öğretmenlerin en çok bundan şikayet ettikleri görüşünü bildirmiştir.

Gruplaşma

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bir kişi sınıflarda örgütlenme/gruplaşma yaşandığını öğretmenlerin bu nedenle sıkıntı yaşadıklarını aşağıda verildiği gibi belirtmiştir.

M10 “örgütlenme durumu yaşanıyor. Öğretmenlerime diyorum ki onlar misafir öğrenciler, misafirine davrandığın gibi saygılı davranırsan sorun olmaz. Zaten sevgi her şeyi çözer. Mesela kızgınlıkla gelen veliler var. Öğretmenleri dövmek için gelenler oluyor. Alıyorum karşıma sen haklısın diyorum. Veli her zaman haklıdır. Asla haksız demiyorum, her zaman haklıdır. Böylece çözüyoruz”

4.3.1.1.2. Toplumsal Boyut

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde oluşan genel sorunlar incelendiğinde eğitim boyutunun dışında toplumsal boyutta yaşanan bazı sorunlar dikkat çekmektedir. Toplumsal boyutta yaşanan sorunlar ekonomik sorunlar, iletişim sorunları ve kültürel sorunlar olarak üç alt başlık altında toplanmıştır.

Ekonomik Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerden elde edilen verilere göre toplumsal boyutta yaşanan ekonomik sorunlar dikkat çekmektedir. Yaşanan ekonomik sorunları ailelerin yaşadıkları geçim sıkıntıları ile örneklendiren okul müdürleri iş arayan ya da çalışan ebeveynler ile bu nedenle görüşmekte sıkıntı yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bir okul müdürü Suriyeli kişilerin düşük ücretler karşılığında çalışmalarının toplumsal sorun yaratabileceğini ifade etmiş ve ebeveynlerin çocukların okul ihtiyaçlarını karşılayamadıklarını dile getirmiştir. İlgili sorunlara örnek olan doğrudan alıntılar aşağıda verilmiştir.

M4 “Yani ailelerle çok iletişime geçemiyoruz çünkü aileler genellikle geçim sıkıntısında. Okula çocuklarını gönderiyorlar ama kendileri geçim sıkıntısı yaşıyorlar ve çoğu çalışıyor. Yani genç yaşta olanlar, anneler babalar iş bulma peşindeler, geçimlerini sağlamak peşindeler dolayısıyla çok iletişim sağlayamıyoruz”

M6 “Misafir olarak gelene üç ay beş ay bakarsın, ondan sonra zaten herkes kendi evini geçindiriyor. Kimi işimizi elimizden aldı diye kızacak, kimisi ucuz çalışıyor diye kızacak ve belli bir kin oluşacak (...) okul ihtiyaçlarıyla ilgili, aileler ihtiyaçları karşılamıyor. Okul kıyafetleri olsun, defter olsun”

Aileler ile İletişim Sorunları

Araştırmaya katılan okul müdürlerinden bazıları tercümanları olduğu için velilerle iletişim kurarken sorun yaşamadıklarını dile getirmişlerdir. Tercüman olmadığı durumlarda Arapça bilen öğretmenlerden ya da öğrencilerden yardım aldıklarını ifade eden okul müdürü velilerin dertlerini rahatça ifade edebildiklerini bu nedenle sıkıntı yaşamadıklarını aşağıda verildiği şekilde belirtmişlerdir.

M1 “Velilerle tercüman aracılığıyla rahatlıkla iletişim kurabiliyoruz. Herhangi bir sıkıntı yaşamıyoruz”

M10 “Tercümanlarımız var. Arapça bilen öğretmenlerimiz var. Bu konuda kendi öğrencilerimiz içinde mesela Türkmen dediğimiz Araplar var. Onlarla beraber geliyorlar. Rahatça dertlerini bizlere anlatıyorlar, biz de onlara anlatabiliyoruz. O konuda bir sıkıntımız yok yani. Mahallede Arapça bilen çok insan var o yüzden pek sıkıntı yaşamıyoruz”

Bazı okul müdürleri ise velilerin Türkçe bilmemelerinden dolayı sorun yaşadıklarını ve iletişim kuramadıklarını ifade etmişlerdir. Bir okul müdürü velilerin iletişim bilgilerini aldıklarını, bazı velilerin bu bilgileri yanlış verdiklerini, doğru verenlerle ise dil engeli nedeni ile konuşamadıklarını ifade etmiştir. Bu duruma örnek olan ifadeler aşağıda verilmiştir.

M3 “Türkçe bilmedikleri için sorun yaşıyoruz, anlaşıyoruz”

M7 “Suriyelilerle ilgili tabii ki velilerle iletişime geçerken sorun yaşıyoruz. Öncelikle biz tüm velilerin telefon numaralarını, telefon bilgilerini alıyoruz, iletişim bilgilerini. Bu bilgileri yanlış veren oldu, eksik veren oldu. Biz aradığımızda ulaşamıyoruz, ulaştıklarımız da Türkçe bilmedikleri için konuşamıyor”

Kültürel Sorunlar

Araştırmaya katılan okul müdürleri sorun yalnızca eğitim ya da dil konusunda yaşanmadığını kültürel sorunların da yaşandığını ifade etmişlerdir. Kültürel boyuttaki bu sorunların bazılarının Suriyeli – Türk ayrımı yapılarak kavga çıktığını dile getiren okul müdürlerinden bazıları, velilerin hizmet içi eğitime alınmaları gerektiğini, Türk milletinin kurallarının ve kanunlarının anlatılması gerektiğini ifade etmişlerdir. Bir okul müdürü ise Suriyeli mültecilerde devletin her şeyi karşılaması beklentisi olduğunu ifade etmiştir. Bu konuya ilişkin örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

M2 “İlk zamanlarda daha pozitif bir tutum vardı ama artık Suriyeli veliler cephe almaya başladılar, biz de çözümsüz kalıyoruz. Öğrencinin babası elinde bıçakla okula gelmiş, sınıf değişiyor ama istediği olmuyor diye. Suriyeli ve Türk öğrenciler arasında kavga çıkıyor bir de”

M3 “Velilerin hizmet içi eğitime alınması gerekiyor. Türk milletinin kurallarının ve kanunlarının onlara da anlatılması gerekiyor. Mesela bir veli kız çocuğunu okula göndermiyor. Sorunca da onların kültürlerinde bir sorun olmadığını böyle bir şeyin onlarda normal olduğunu söylüyorlar”

M6 “Hepsinde devletten bir beklenti var. Devlet her şeyi karşılar gibi bir beklenti içine girmişler”

4.3.1.2. Okul Müdürlerinin Getirdikleri Çözümler

Araştırmaya katılan okul müdürleri ile yapılan görüşmelerde müdürlere var olan sorunlara getirdikleri çözümler ve çözüm önerileri sorulmuştur. Okul müdürleri çoğunlukla dil sorununa yönelik çözüm önerilerinde bulunmuş ya da okulları bünyesinde uygulamaya başlamış olduklarını ifade etmişlerdir.

Açılan Türkçe öğrenme sınıflarında Suriyeli öğrencilere ek olarak dil dersi verdiklerini ve bu sayede çocukların dil öğrenmelerini hızlandırdıklarını ifade eden okul müdürlerinden bazıları okullar açılmadan önce çocukların hazırlık kursuna gitmeleri gerektiğini ifade etmişlerdir. İlkokula başlamadan önce dil öğrenimine başlamaları gerektiğini ifade eden müdürlerinden bazıları çocukların GEM’lerde değil Türk okullarında eğitim sürecine

başlamaları gerektiğini de ifade etmişlerdir. Bu konu ile ilgili örnek ifadeler aşağıda verilmiştir.

M1 “Çözüm için dil problemlerini çözmeye yönelik Türkçe eğitim veriyoruz (15 saat)”

M5 “Suriyeli öğrencilerden ayrı bir sınıf oluşturduk. Günde üç saat biz onlara okuma yazma öğretiyoruz. Konuşuyor işte öğretmen hem konuşma hem de okuma yazma öğretiyor”

M7 “bu çocuklar bir yıl Türkçe kursuna alınsalar, sadece Türkçe kursuna, deseler ki biz bu çocuklara sadece Türkçeyi öğreteceğiz seneye Türkçeyi öğrenenler birinci sınıfa kayıt yaptırabilir. Ve bu çocuklar Türkçe eğitimini aldıktan sonra birinci sınıfa gelerek gönül rahatlığıyla kaydını yaptıracak.”

M9 “Kendi eğitim sistemlerinde eğitilmek istiyorlar. Bizim onları asimile ettiğimizi düşünüyorlar. Bunu GEM’lerle aşamayız, kendi eğitim sistemimize dâhil ederek aşmamız gerekiyor. Bir an önce GEM’lerin kapatılıp bu çocukların Türk eğitim sistemine dâhil edilmesi lazım.”

Okul müdürlerinden bazıları hafta sonları açılan dil kurslarının PICTES projesi kapsamında olduğunu ifade etmişlerdir. Proje kapsamında açılan dil kurslarının okula başlamadan önce verilmeye başlanması gerektiğini ifade eden bazı okul müdürleri olduğu gibi sürmekte olan çalışmanın işe yaradığını da ifade etmişlerdir. Ayrıca bir okul müdürü 2017’de PICTES projesi için okul müdürleri ile görüşüldüğünü ancak yapılan görüşme sonrasında dönüt alamadıklarını ifade etmiştir. Okul müdürlerinin bu konudaki görüşleri aşağıda verilmiştir.

M3 “Devlet Türkçe konusunda okula daha bu çocuklar başlamadan önce öğretime alabilir. PICTES kapsamında veli ve öğrenci kursları olması gerekiyor. Ama mutlaka daha okula başlamadan Türkçe öğrenip okula öyle gelmeleri gerekiyor. Bir de 2017 PICTES için müdürlerle görüştüler. O görüşmenin sonuçlarına dair dönüt verilebilirdi. Bir dönüt gelmesi lazım.”

M6 “Şu anda hafta sonu onlara bir kurs var, Türkçe bilmeyen öğrencilere veya az bilenlere. Faydası oluyor ama dediğim gibi yazın da yapılmış olsa daha faydası olur”

M7 “Suriyeli öğrencilerimizin büyük çoğunluğu Türkçe bilmedikleri için onları biz kurslara aldık. PICTES kapsamındaki proje ile bakanlık tarafından atanan, görevlendirilen Türkçe eğitimcileriyle, 7 kişi

olmak kaydıyla biz okulumuzda ek sınıflar açtık ve Türkçe kursları açtık. Hafta sonunda 13 sınıf açtık. Bu şekilde bu Suriyeli çocuklar Türkçe ve okuma yazma kurslarını devam ettirmekteler. Ancak üç saat kursa gidiyorlar üç saat sınıflarına gitmek kaydıyla”

Bir sonraki bölümde bu araştırmanın bulgularının sonuçları tartışılacak; politika yapıcılara, uygulayıcılara ve araştırmacılara öneriler yazılacaktır.

BÖLÜM V

SONUÇLAR, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmanın bulgularından elde edilen verilere göre Gaziantep ilinin Şahinbey ilçesi kentsel dönüşüme gidildiğinden dolayı azalan Türk nüfusu, evlerini Suriyeli mültecilere ucuza kiralayan halk nedeni ile bölgede Suriyeli nüfusu hızla artmıştır. Bu nedenle çevre okullarda Suriyeli öğrenci sayısı da artmış ve bulguların gösterdiği sorunlar ortaya çıkmıştır.

Bölgede Suriyeli mülteci sayısının çok olması eğitimsel ve toplumsal sorunları beraberinde getirmiş ve bu duruma hazırlıksız yakalanan eğitimcilerin için çözüm üretilmeyen sorunlarla baş etme yöntemleri geliştirmeleri gerekmiştir. Ancak eğitimcilerin de yeterli eğitime sahip olmamaları ve sayıdaki fazlalık nedeni ile pek çok alt boyutta yeni sorunlar ortaya çıkmaya başlamıştır.

Çalışmanın alt problemlerine göre detaylandırılmış sonuçlar, araştırma bulgularının alt başlıklarına göre aşağıda verilmiştir.

5.1.1.1. Mültecilerin Eğitime Entegrasyonlarına Ait Sonuçlar

Suriyeli mültecilerin çevreye uyumlarını kolaylaştırmak adına kapsamlı çalışma dil yetersizliği, Türk – Arap çatışmaları ve Suriyeli sayısının çok olması nedeni ile yapılamamaktadır. Kendilerinden önce göç etmiş olan tanıdıkları uyum sürecinde yumuşak bir geçiş sağlasa da yeterli gelmemektedir. Kültürel farklılıklar ve dil engeli nedeni ile Suriyelilerin Türkiye'ye uyum süreçleri uzamaktadır. Bu bulgu Muzaffer Sherif'in gerçekçi çatışma teorisi ile paralellik göstermektedir. Türk ve Suriyeli bireyler arasında bağlılığın oluşabilmesi için çekicilik unsuru tam olarak oluşmuş olması gerekmektedir. Ancak iki toplum arasındaki kültürel, dil ve geleneksel farklılıklar tam olarak tanınmadığından bu çekicilik unsuru oluşmamış, sayıca fazla Suriyeli göçmenlerin uyum alanında Türk toplumu

ile ilgili sorunlar yaşanmasına neden olmuştur. Oluşan engeller aşılamadığından dolayı işbirliği yapılarak ortadan kaldırılabilecek olan çatışmaların önüne geçilememektedir.

Suriyeli öğrencilerin okula uyumları için Milli Eğitim Bakanlığınca uygulanmakta olan PICTES programı dışında bir program bulunmamaktadır. Bu durum Suriyeli çocuklarla Türk çocuklarının kaynaşmasının önünde engel oluşturmaktadır. Ayrıca sınıflarda Türk öğrenci sayısına denk ya da çoğunlukla Suriyeli öğrenci olması da okullarda kaynaşma sürecini olumsuz etkilemektedir. PICTES kapsamında hafta sonu açılan kursların dışında bir kurs olmaması bulgusu Levent ve Çayak (2017)'in "Türkiye'deki Suriyeli Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Okul Yöneticilerinin Görüşleri" adlı çalışmasında 30 okul yöneticisinden 22'sinin okulunda yeterli sayıda psikolojik danışman ve rehberlik öğretmenin olmadığı ve bu nedenle yeterli uyum çalışması yapılamadığı bulgusu ile benzerlik göstermektedir.

Uyum çalışması yapmadıklarını dile getiren katılımcılardan elde edilen bulguların ışığında, okullardaki yüksek Suriyeli sayısı, fiziki şartların elverişsiz olması ve maddi imkânsızlıklar bir proje oluşturma imkânı vermemektedir. Kentsel dönüşüm bölgelerinde ve görece yoksul mahallelerde olan bu okullar okul aile birliği gibi oluşumlardan faydalanamadıkları için okula katkı sağlanamamaktadır. Devlet destekli bir uyum/kaynaştırma programı sayesinde kaynaştırma sorununun önüne geçilebilir. İlişkiler ağı kuramının işaret ettiği üzere önceden gelen göçmen gruplar yeni gelen göçmen gruplar üzerinde olumlu etki bırakabilmekte, uyum sürecini hızlandırmaktadır. İlişkiler ağı kuramı bu uyum sürecinde okulların önemini de göstermektedir. Okullar velilerin çocukları sayesinde toplumla kaynaşmalarını hızlandırmaktadır. Bu nedenle kapsamlı uyum çalışmaları önem taşımaktadır.

5.1.1.2. Eğitim Sorunlarının Paydaşlara İletilmesine Ait Sonuçlar

Ortaya çıkan sorunların iletilmesinde üst kurumların okul müdürlerinden kendi sorunlarını çözmeleri istediği görülmektedir. Okul müdürlerinin önce sorunları çözüp daha sonra üst kurumlara iletme yolunu seçtikleri görülmüştür. Bürokratik sürecin uzunluğu nedeni ile okul müdürleri bazı sorunları hızlı bir çözememektedirler.

Bürokratik sürecin uzun olması nedeni ile yaşanan sorunlara alternatif çözüm yolları üretilmeye başlanmıştır. Anlık mesajlaşma gruplarında durumu ileterek ya da belediye ve valilikten yardım alınarak sorunlar çözülmektedir. Ayrıca okul müdürleri ile yapılan haftalık ya da aylık toplantılarda, müdürlerin yaşadıkları sorunları sözlü olarak dile getirebilme şansları oluşmaktadır.

Okul müdürlerinin iletmeleri gereken sorunların başında kimliksiz gelen Suriyeli öğrenciler ile yaşanan sorunlar vardır. Ayrıca Suriyeli öğrenciler için ikametgâh zorunluluğunun olmaması müdürlerin yaşadıkları sorunlar arasındadır. Okullarına kayıt için gelen her öğrenciyi alan okul müdürlerinin de ifade ettiği gibi bu durum Suriyeli öğrencilerin belli bölgelerde yığılmalarına neden olmaktadır.

5.1.1.3. Okul Müdürlerine Göre Mültecilerin Sorunları ve Müdürlerin Getirdikleri Çözümlere Ait Sonuçlar

Genel olarak gelen her öğrencinin kimlikli ya da kimliksiz olması fark etmeksizin kayıtlarının alındığı ifade edilmiştir. Bazı müdürler kimliksiz gelenlerle sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Gelen her öğrencinin kaydının alınması, ikamet zorunluluğu olması ve öğrencilerin önceden sisteme düşmemeleri nedeni ile okullarda yığılmalar yaşanmaktadır. Çevre ilçelerde daha az sayıda Suriyeli öğrencilerin oldukları okullar varken Şahinbey ilçesinde çok sayıda Suriyeli öğrenci belli okullarda öğrenim görmektedir.

Kayda gelen öğrencilerin denklik belgesi olmadan gelmelerinden dolayı akranları ile aynı sınıflarda eğitim görememektedirler. Bu nedenle sınıflar içerisinde farklı yaş gruplarda öğrenciler olmaktadır. Bu durum Türk ve Suriyeli öğrencilerin kaynaşmaları önünde engel teşkil etmektedir. Sherif'in (1988) gerçekçi çatışma teorisinden yola çıkarak dil engelinin önüne çocukların işbirliği için ortaklık kurmaları sağlanarak bu sorunun önüne geçilebilir. Gruplar arası ortak amaç ve hedef belirlenir ve çocuklar belirli bir amaç çerçevesinde birbirleri ile çalışırlar ise öğrenciler arasında uyum süreci hızlanacaktır.

Kayıt sürecinde okula gelen velilerin Türkçe bilmemelerinden dolayı ortaya çıkan sorunlar konusunda müdürler Türkmen velilerden destek almaktadır. Ancak profesyonel çeviri olmamasından dolayı yanlış anlaşılmalara yaşanabilmektedir.

Türk öğretmenlerin yabancı öğrencilere eğitim vermek konusunda yaşadıkları bilgi eksikliği, Suriyeli öğrenci sayısının fazla olması nedeni ile daha fazla ortaya çıkmaktadır. Bu süreçte yaşanan sorunların çözümünde ya da öğrencilerin kaynaştırılması için yapılması gereken çalışmaların oluşturulmasında öğretmenler yetersiz kalmaktadır. Bazı öğretmenler yaşadıkları sorunlar nedeni ile tayin istemektedir. Aynı zamanda öğretmenlerin Arapça bilmemeleri öğrencileri ile sağlıklı iletişim kurmalarının önünde engel teşkil etmektedir.

Eğitim – öğretim sürecinde yaşanan sorunlar sınıflarda Suriyeli öğrenci sayısının fazla olmasından kaynaklanmaktadır. Öğretmenlerin öğrencilerle iletişimi her iki tarafında dil eksikliğinden kaynaklanmaktadır. Öğrencilerin dil bilgisi yetersiz olduğundan eğitim – öğretim programı aksamaktadır. Sayı fazla olduğundan öğretmenler öğrencilerle bireysel çalışmalar yapamamaktadırlar. Sınıflarda ve toplum içinde yerli – yabancı çatışmaları yaşanmakta ve sınıf içinde gruplaşmalar meydana gelmektedir.

GEM müdürü olan bir katılımcı yaşadıkları en büyük sorunun Arap öğretmenlerle olduğunu ifade etmiştir. Bu durumun Türk ve Suriye eğitim sistemlerinin farklı olmasından

ve öğretmenlerden beklenen görevlerin iki ülkede farklı olmasından kaynaklanmaktadır. Bu bulgu Balkar, Şahin ve Işıklı (2016)'nın Suriyeli öğretmenlerin Türk okullarını aşırı disiplinli bulması ve Suriyeli öğretmenlere sınıf yönetimi ile ilgili hizmet içi eğitim verilmesi gerektiği ile ilgili bulgularla benzerlik göstermektedir.

Suriyeli ailelerin ekonomik sorunlar yaşadıkları için çocuklarının eğitim süreçleri ile tam olarak ilgilenememektedirler. Yaşanan ekonomik sorunlar nedeni ile çocukların okul araç gereçlerinde ya da okul kıyafetlerinde sorunlar yaşanmaktadır.

Profesyonel tercüman desteği olmadığından okulda bir sorun yaşandığında müdürler Türkmen velilerden ya da öğrencilerden yardım almaktadırlar. Ancak yardım alamadıkları süreçte sorun yaşayan müdürler çözüm bulamamaktadırlar.

Kültürel boyutta yaşanan sorunlar arasında Türkler ve Suriyeliler arasında yaşanan kavga ya da tartışmaların olduğu görülmektedir. Suriyeli mültecilerin Türk kanun ve kuralları ile ilgili bilgilendirilmesi gerektiği görülmektedir.

Ortaya çıkan sorunların çözümleri için müdürlerin genel olarak PICTES projesi kapsamında açılan hafta sonu dil kurslarını destekledikleri görülmektedir. Buna ek olarak öğrencilerin okula başlamadan yaz aylarında dil eğitimi almaları okula başladıklarında hem dersi daha iyi anlayabilmelerinin hem de uyum sürecinde yaşanan sorunların azaltılmasını sağlayabileceği ortak görüşü vardır.

5.2. Öneriler

5.2.1.1. Politika Yapıcılara Öneriler

Türkiye konumu düşünüldüğünde göç yolları üzerinde bulunmakta olan bir ülkedir. Bu nedenle her daim göç alacak ve göç vermeye edecektir. Son yıllarda ülkeye giren göçmen sayısı düşünüldüğünde uygulanacak olan göç ve göçmen politikaları yetersiz kalmaktadır.

İlerleyen süreçlerde ülke içine alınacak göçmen sayısında artış olabileceği ihtimali üzerinde durarak toplumun birliği ve bütünlüğü bozulmayacak şekilde göçmenlerin yerleştirilmesi gerekmektedir. Belli bölgelerde görülen yığılmaların önüne geçmek için göçmenlerin yoğunlukları kontrol edilerek iller arasında dağıtılmalıdır. Türk öğrencilerin okula kayıtları için uygulanmakta olan ikametgâh zorunluluğunun Suriyeli öğrenciler için de getirilmesi, okullarda oluşan yığılmaların önüne geçebilir.

Öğretmen adaylarının hükümet tarafından desteklenmesi, göç alan bölgelerde görev yapmakta olan öğretmenlere eğitim desteği sağlaması gerekmektedir. Yabancı uyruklu öğrencilere dil öğretimi konusunda öğretmenlerin maddi ve manevi olarak desteklenmesi gerekmektedir. Göçmen ya da mülteci kişilere bakanlık tarafından zorunlu dil öğrenimi koşulu koyulması öğretmenlerimizin yükünü hafifletecek ve okullardaki başarı oranlarının düşmesini de engelleyecektir.

Okul müdürlerinin yaşadıkları sorunların eğitim – öğretim sürecinde de yaşanan sorunlara ışık tuttuğu bilinci ile yola çıktığımızda, politika yapıcıların okul müdürlerine daha fazla yetki vermesi, okul müdürlerinin yaşadıkları sorunları daha hızlı çözebilmesine yardımcı olabilir.

5.2.1.2. Uygulayıcılara Öneriler

Göçü en fazla alan bölgelerde görev yapmakta olan okul müdürlerinin birbirleri ile iletişim kurarak, karşılaştıkları sorunlara getirdikleri çözümleri ortak bir planla uygulamaları yaşanan sorunları minimize edebilir ve dahası bölge içinde uygulamaların benzerlik göstermesini sağlar. Bu sayede gelen göçmen vatandaşlar uygulamaları uygun buldukları belli bir okulda yığılmaz, daha homojen bir dağılım gösterebilirler.

Okul müdürleri aynı zamanda sahip oldukları liderlik gücü sayesinde okullarında görev yapmakta olan eğitimcilerin kaynaştırmaya yönelik ek eğitimler, yabancı öğrenciye dil

öğretimi gibi eğitimcilerin eksik oldukları konuları belirleyerek bunlarla ilgili okulları bünyesinde seminer verilmesini sağlayabilirler. Dünyada en çok göç alan bölgelerde yapılan çalışmalar konusunda bilgili, alanında uzmanlardan yardım isteyebilir ve eğitimcilerin bilinçlenmesini sağlayabilirler. Bu sayede öğretmenlerin eğitim – öğretim dönemi içinde yaşadıkları sorunların üstesinden daha kolay gelmelerini sağlayabilirler.

5.2.1.3. Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırma GEM’ler kapatılmadan önce yapılmış olup GEM’ler kapatıldıktan sonraki dönemde Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına dağılmasından sonra yinelenebilir. Belli okullardaki yığılmaların hala devam edip etmediği, yaşanan sorunların azalıp azalmadığı analiz edilebilir. Disiplinler arası yapılacak olan çalışmalar ile göçün etkileri yönetim boyutunda karşılaştırılabilir. Farklı paydaşlardan oluşturulan gruplardan büyük örneklerde karma desen çalışmalar yapılabilir. Yalnızca okul müdürleri değil müdür yardımcılarının da görüşleri alınarak veri seti zenginleştirilebilir ve bu çalışma içerisinde görülemeyen boyutların incelenmesine olanak sağlayabilir.

Suriyeli göçmenlere verilen farklı eğitim hizmetleri nedeni ile kamp içi ve kamp dışındaki eğitim – öğretim kurumlarında yaşanan sorunların farklılıkları ve benzerlikleri çalışılabilir. Yalnızca kamp içinde eğitim görmüş olan Suriyeli mülteci öğrenciler ile kamp dışı kurumlardan mezun olan ve Türk okullarına geçiş yapan öğrencilerin öğrenim hayatlarındaki farklılıklar ve entegrasyon düzeyleri incelenebilir.

Farklı bölgeler ve şehirlerde bulunan kurumlarda ya da Suriyeli öğrenci sayısı farklılık gösteren okullar arasında karşılaştırmalı çalışmalar yapılabilir. Bu araştırmanın gösterdiği Suriyeli öğrenci sayısındaki fazlalığın neden olduğu sorunların daha az sayıda Suriyeli öğrencisi olan okullarda da yaşanıp yaşanmadığı incelenebilir.

Bu araştırma, Suriyeli mültecilerin eğitim alanında yaşadıkları sorunları derinlemesine inceleyebilmek için tez öneri sürecinde eğitim yönetiminin her bir basamağında yaşanan sorunları belirleyebilecek şekilde geliştirilmiş ancak izinlerin alınması sürecinde erişilebilirlik sorunu nedeni ile bazı sınırlamalar getirilerek, okul müdürlerinin görüşlerine indirgenmiştir. Eğitim yönetimi alanında derinlemesine bir çalışma ihtiyacı hala devam etmektedir. Bu nedenle örneklem seçilen şehrin valiliği, il milli eğitim müdürlüğü, şehirde çalışma yürüten sivil toplum kuruluşları ile ayrı ayrı görüşülerek veri toplanabilir. Avrupa birliği tarafından desteklenebilecek bir proje geliştirilmesi erişilebilirlik sorunlarının ortadan kalkmasına yardımcı olabilir.

KAYNAKLAR

AFAD. (2017),”Suriye Geçici Barınma Merkezleri Bilgi Notu”

https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2374/files/02_10_2017_Suriye_GBM_Bilgi_No_tu.pdf

Akkaya, A. (2013). Suriyeli mültecilerin Türkçe algıları. *Ekev akademi dergisi*, 17(56), 179-190.

Albayrak, Ş. (2018) Muzaffer Şerif(Sherif) Başoğlu'nun Gerçekçi Çatışma Teorisi – Robbers Cave Deneyi, <http://sukrualbayrak.com/muzaffer-serifsherif-basoglunun-gercekci-catisma-teorisi-robbers-cave-deneyi/>

Arar K., Örucü, D. & Ak Küçükçayır, G. (2019). A holistic look at education of the Syrians under temporary protection in Turkey: policy, leadership and practice, *International Journal of Leadership in Education*, DOI: 10.1080/13603124.2019.1603401

Arslan, İ., Bozgeyik, Y., & Alancioğlu, E. (2017). Göçün ekonomik ve toplumsal yansımaları: Gaziantep'teki Suriyeli göçmenler örneği. *İlahiyat Akademi*, 3(4), 129-148.

Ateşok, Z. (2018). Karşılaştırmalı Perspektiften Uluslararası Mülteci Rejimi Bağlamında Mülteci Eğitimi Ve Türkiye Örneği, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Onaylanmış Doktora Tezi

Aydın, H., & Kaya, Y. (2019) Education for Syrian Refugees: The New Global Issue Facing Teachers and Principals in Turkey, *Educational Studies*, 55:1, 46-71, DOI: 10.1080/00131946.2018.1561454

- Balkar, B., Şahin, S., & Işıklı Babahan, N. (2016). Geçici eğitim merkezlerinde (GEM) görev yapan Suriyeli öğretmenlerin karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 12(6), 1290-1310.
- Bozkurt, S. (2018). Mülteci öğrencilerin eğitimine ilişkin öğretmen algıları: Gaziantep örneği, Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi
- Buckner, E., Spencer, D., & Cha, J. (2018). Between Policy and Practice: the Education of Syrian Refugees in Lebanon. *Journal of Refugee Studies*, (Issue 4), 444. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edshol&AN=edshol.hein.journals.jrefst31.33&lang=tr&site=eds-live>
- Culbertson, S., & Constant, L. (2015). Education of Syrian Refugee Children : Managing the Crisis in Turkey, Lebanon, and Jordan. Santa Monica, CA: RAND Corporation. Retrieved from <http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=edsebk&AN=1157680&lang=tr&site=eds-live>
- Çağlayan, S. (2006). Göç kuramları, göç ve göçmen ilişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 67-91.
- Çelik, Ç. and İçduygu, A. (2019), Schools and Refugee Children: The Case of Syrians in Turkey. *Int Migr*, 57: 253-267. doi:10.1111/imig.12488
- Çiçekli, B. (ed.) (2009). *Göç terimleri sözlüğü* (no.18). Uluslararası Göç Örgütü (OIM)
- Demircioğlu, E. & Karatoprak, M. (çev.) (2005), *İltica ve göç mevzuatı*. Başkent Matbaası- Ankara

Emin, M. N. (2016). Türkiye'deki Suriyeli çocukların Eğitimi Temel Eğitim Politikaları.
<http://www.setav.org/turkiyedeki-suriyeli-cocuklarin-egitimi/> adresinden edinilmiştir.

Erdem, C. (2017). Sınıfında Mülteci Öğrenci Bulunan Sınıf Öğretmenlerinin Yaşadıkları Öğretimsel Sorunlar Ve Çözüme Dair Önerileri. *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42. İstanbul Medeniyet Üniversitesi. Retrieved from
<http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=ir00559a&AN=tuda.article.322019&lang=tr&site=eds-live>

Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü 2015 – 2019 Stratejik Planı (b.t). Erişim tarihi 27 Nisan 2019, Erişim adresi, Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü web sitesi,
https://gaziantep.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_12/15103513_2015-19_Gaziantep_MEM_Stratejik_PlanY_GYncellenmiY.pdf

Gültekin, M. N. (2019). Kent ve Yeni Sosyal Etkileşimler: Gaziantep'teki Suriyelilerin Genel Örüntüsü, Mevcut Durumu ve Muhtemel Geleceği. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 18(1), 162-176.

Gürbüz, S. (n.d.). Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri\ Sait Gürbüz, Faruk Şahin. Ankara: Seçkin Yayınları.

Hattar-Pollara, M. (2019). Barriers to Education of Syrian Refugee Girls in Jordan: Gender-Based Threats and Challenges. *Journal of Nursing Scholarship*, (3), 241.
<https://doi.org/10.1111/jnu.12480>

İç İşleri Başkanlığı Göç İdaresi (b.t). Geçici Koruma Altındaki Suriyeliler, 18 Nisan 2019,
http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-koruma_363_378_4713

İç İşleri Başkanlığı Göç İdaresi (b.t). Göç Tarihi, 17 Nisan 2019
http://www.goc.gov.tr/icerik/goc-tarihi_363_380

- Kap, D. (2014). Suriyeli mülteciler: Türkiye'nin müstakbel vatandaşları. *Akademik Perspektif*, 1(3), 30-35.
- Karaağaç, F. (2018). Resmi İlköğretim Okullarına Devam Eden Suriyeli Mülteci Çocukların Eğitim Sorunlarının Belirlenmesi, İstanbul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi
- Karaman, H. B. & Bulut, S. Göçmen Çocuk Ve Ergenlerin Eğitim Engelleri, Psikolojik Sorunları Ve Çözüm Önerileri Üzerine Bir Araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 393-412.
- Kardeş, S. & Akman, B. (2018). Suriyeli Mültecilerin Eğitimine Yönelik Öğretmen Görüşleri. *İlköğretim Online*, 17(3).
- Levent, F & Çayak, S. (2017). Türkiye'deki Suriyeli öğrencilerin eğitimine yönelik okul yöneticilerinin görüşleri. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi* 14(27), 2017-1, s.21-46
- Mahfouz, J., El-Mehtar, N., Osman, E. & Kotok, S. (2019). Challenges and agency: principals responding to the Syrian refugee crisis in Lebanese public schools. *International Journal of Leadership in Education*, 1-17.
- Milli Eğitim Bakanlığı (b.t.). *Yabancılarla Yönelik Eğitim-Öğretim Hizmetleri, 2014*
<http://mevzuat.meb.gov.tr>
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara, Nobel Yayıncılık
- Norberg, K. (2017). Educational Leadership and Im/migration: Preparation, Practice and Policy–The Swedish Case. *International Journal of Educational Management*, 31(5), 633-645.

- Örücü, D. (2019). There is Always Light at the End of the Tunnel: Emotions of a Turkish School Leader in a Temporary Education Center for Syrian Children. I, Oplatka (ed), K, Arar (ed), *Emotion Management and Feelings in Teaching and Educational Leadership* (193-212), ISBN: 9781787560116
- Özcan, E. D. E. (2017). Çağdaş göç teorileri üzerine bir değerlendirme. *İş ve Hayat*, 2(4), 183-215.
- Özel, D (2018). Türkiye'de Mülteci Alan Okulların İhtiyaç Ve Durumlarının Okul Psikolojik Danışmanları Bakış Açısından İncelenmesi, Ortadoğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Onaylanmış Yüksek Lisans Tezi
- Sandal, E. K., Hançerkıran, M. & Tıraş, M. (2016). Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler ve Gaziantep İlindeki Yansımaları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 15(2), 461-483.
- Sivil Toplum Geliştirme Merkezi (2013) Yok Sayılanlar; Kamp Dışında Yaşayan Suriye'den Gelen Sığınmacılar İstanbul Örneği. <http://www.ihd.org.tr/yok-sayilanlar-kamp-disinda-yasayan-suriyeden-gelen-siginmacilar-istanbul-ornegi/>
- Sherif, M. (1988). *The robbers cave experiment : Intergroup conflict and cooperation*. Retrieved from <https://ebookcentral.proquest.com>
- Sherif, M. & Sherif, C. W. (1953). *Groups in harmony and tension: An integration of studies of intergroup relations*. NY: Harper and Row.
- Sönmez, M. E. & Adıgüzel, F. (2017) Türkiye'de Suriyeli Sığınmacı Algısı: Gaziantep Şehri Örneği *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 16 (3), 797-807. DOI: 10.21547/jss.307333

Şimşek, D. Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 367-392.

Sirin, S. R. & Rogers-Sirin, L. (2015). *The educational and mental health needs of Syrian refugee children* (p. 13). Washington, DC: Migration Policy Institute.

Tatlıcıoğlu, O. & Apak, H. (2018) "Suriyeliler" Hakkında Yapılan Lisansüstü Tezler Üzerine Bir İnceleme. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 18(40/2), 227-254.

Tunç, A. Ş. (2015) Mülteci Davranışı Ve Toplumsal Etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere İlişkin Bir Değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi* 2(2), 29-63

Uluslararası Mülteci Hakları Derneği (UMHD), (2018), *Türkiye'de Bulunan Suriyeli Sayısı Açıklandı*, <https://www.umhd.org.tr/2018/10/turkiyede-bulunan-suriyeli-sayisi-aciklandi/>

UNHCR (2017), "DGMM Verification Exercise of Syrians Under Temporary Protection in Turkey"
file:///C:/Users/Tu%C4%9F%C3%A7e/Downloads/UNHCRTurkey_VerificationExerciseProgressDashboard-29September2017.pdf

UNHCR (2013), UNHCR Suriyeli Mültecilere Mutfak Eşyaları Yardımı Yapıyor,
https://www.unhcr.org/tr/wp-content/uploads/sites/14/2017/02/unhcr_pisircez.pdf

UNICEF (2013), *Suriyeli Mülteci Çocuklar İçin Yaşamsal Yardım Malzemeleri Havadan Erbil'e Aktarıldı*, <http://unicef.org.tr/basinmerkezidetay.aspx?id=2354>

UNICEF (2015), *UNICEF'ten Suriyeli Mülteci Çocuklara Kışlık Giysi Yardımı*,
<https://www.unicef.org/turkey/bas%C4%B1n-b%C3%BCltenleri/uniceften-suriyeli->

[m%C3%BCltesi-%C3%A7ocuklara-k%C4%B1%C5%9Fl%C4%B1k-giyi-yard%C4%B1m%C4%B1](#)

Uzun, E. M. & Bütün, E. (2016). Okul Öncesi Eğitim Kurumlarındaki Suriyeli Sığınmacı Çocukların Karşılaştıkları Sorunlar Hakkında Öğretmen Görüşleri. *Uluslar Arası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi* 1(1), 72-83

Yıldırım, A & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

Yıldırım, S , İyem, C . (2017). Suriyeli Sığınmacıların Toplumsal Kabul ve Uyum Sürecine İlişkin Bir Araştırma. *Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi*, (2), 107-126. Retrieved from <http://dergipark.org.tr/bilgisosyal/issue/36462/413193>

Özdemir, E . (2018). Suriyeli Mültecilerin Türkiye'deki Algıları. *Savunma Bilimleri Dergisi*, 16 (1), 116-136. DOI: 10.17134/khosbd.405253

EKLER

EK 1 Görüşme Soruları

YÖNERGE

Amacı Suriyeli mülteci öğrencilerin yaşadıkları sorunların yönetsel boyutlarını aydınlatmak olan Yüksek lisans tez çalışmamda kullanılmak üzere aşağıda yarı yapılandırılmış ve açık uçlu sorular bulunmaktadır. Bu çalışmaya veri sağlayan katılımcılar hakkındaki kişisel bilgiler ve beyanlar kesinlikle gizli kalacaktır ve isimler etik ve resmi uygulamalar gereği gizli tutulacaktır. Verilen cevapların doğruluğu ve tutarlılığı bu çalışmanın bilimsel amacına ulaşabilmesi açısından temel öneme sahiptir. Zaman ayırdığınız için, katkılarınızdan dolayı teşekkür ederim.

Tuğçe AYDIN

SORULAR:

1. Okulunuzda kaç tane Suriyeli öğrenci var? Onların eğitim süreci nasıl işliyor?
2. Suriyeli çocukların eğitimi süresince yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için ne gibi yollar izlenmektedir?
3. Suriyeli öğrencilerin okula kaydı esnasında ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? Yaşanan sorunlara ne gibi çözümler getirilmektedir?
4. Suriyeli çocukların aileleri ile iletişime geçerken zorluk yaşıyor musunuz? Eğer zorluk yaşıyorsa ne gibi çözüm yolları uygulanmaktadır?
5. Eğitim - öğretim dönemi içinde öğretmenlerden şikâyet geliyor mu? Şikâyet geliyorsa ne gibi şikâyetler geliyor? Bir yönetici olarak size gelen sorunların çözümü için nasıl bir yol izliyorsunuz?
6. Yönetici olarak okulda yaşadığınız sorunları üst kurumlara iletmede ya da çözüm aşamasında sorun yaşıyor musunuz? Ne tür sorunlar? Örnek verebilir misiniz?

7. Rehberlik servisi ve RAM'larla birlikte yönetici olarak ortak yürüttüğünüz projeler bulunmakta mıdır? Neler yapıyorsunuz?
8. Yöneticisi olduğunuz okul içinde çevresel faktörleri iyileştirmek adına öğretmenlerinizle birlikte stratejik plan geliştirebiliyor musunuz?
9. Eğitim – öğretim programının Suriyeli çocuklara aktarılması esnasında kurum olarak uyguladığınız bir uyum süreci çalışması bulunmakta mıdır? Neler yapıyorsunuz?
10. Bunların dışında neler söylemek istersiniz?

EK 2 Verilerin Sunumu

Alt problem	Soru	Kategori	Alt kategori	Alt kategori içeriği	Kanıt cümle
<p>1.Mültecilerin eğitime entegrasyon süreçleri nasıl işlemektedir ?</p> <p>2.Mültecilerin eğitim sorunlarının paydaşlara iletilmesi süreci nasıl işlemektedir ?</p> <p>3.Mültecilerin yaşadıkları sorunlar ve paydaşların çözüm yöntemleri nelerdir?</p>	<p>9.Eğitim – öğretim programının Suriyeli çocuklara aktarılması esnasında kurum olarak uyguladığınız bir uyum süreci çalışması bulunmakta mıdır? Neler yapıyorsunuz ?</p>	Entegrasyon	Ülkeye entegrasyon	<p>Ülkeye uyum, çevreye uyum, kentsel dönüşüm</p>	<p>“Mesela bir veli kız çocuğunu okula göndermiyor. Sorunca da onların kültürlerinde bir sorun olmadığını böyle bir şeyin onlarda normal olduğunu söylüyorlar. “ (m3)</p> <p>“Rehberlik servisiyle ve öğretmenlerimle birlikte sene başında okula ve çevreye uyum amacıyla oryantasyon planı hazırlayıp sunduk.” (m1)</p> <p>“Aslında Suriyelilerin burada çok fazla olmasının sebebi birincisi buranın kentsel dönüşüme girmesi nedeniyle Türkler göç ediyor...” (m7)</p>
			Eğitime entegrasyon	<p>Uyum sorunu, toplantı, hazırlık eğitimi,</p>	<p>“Zaten ilk zamanlar çok uyum sağlayamıyorlar, dersleri</p>

				kaynaşma, uyum çalışması, entegrasyon, uyum	anlayamıyorlar dil sorunları olduğu için” (m4) “Özellikle yaşları büyük olduğu için eğitime uyum sağlayamıyorlar. Türkçe öğrenmek için bizim öğrencilerimize kaynaşamıyorlar.” (m10)
			İlintili çalışmalar/projeler	Uyum programı, velileri kaynaştırma, uyum süreci çalışması yok	“Kültürel farklılıklara uyum sağlamaları için uyum programı hazırladık.” (m1) “Oradaki amaçlardan bir tanesi de Suriyeli velilerle Türk velileri kaynaştırmak.” (m6) “Yok herhangi bir çalışma yapmıyoruz. İşte tiyatro falan oluyor. Orda kaynaşmalarını sağlıyoruz.” (m3)
	2.Suriyeli çocukların eğitimi süresince yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için	Şiddet	Psikolojik şiddet	Suriyeli-türk kavgası, türk-arap kavgası	“Öğrenciler arasında yerli – yabancı kavgası olmaya başladı. Türk velilerimiz, Suriyeli öğrencilerin

<p>ne gibi yollar izlenmektedir ?</p> <p>5. Eğitim - öğretim dönemi içinde öğretmenlerden şikâyet geliyor mu? Şikâyet geliyorsa ne gibi şikâyetler geliyor? Bir yönetici olarak size gelen sorunların çözümü için nasıl bir yol izliyorsunuz?</p>				<p>daha fazla yardım aldıklarından ve vergi vermediklerinden şikâyetçi. Onlara neden bu kadar çok yardım ediliyor da bize edilmiyor diyorlar. Türk veliler tavr alıyorlar bu yüzden Arap – Türk tartışması yaşanıyor.” (m3)</p>
	Ekonomik şiddet	Ucuz iş gücü	<p>“Kimi işimizi elimizden aldı diye kızacak, kimisi ucuz çalışıyor diye kızacak ve belli bir kin oluşacak. Ama Antep’te iş ortamı olduğundan bu pek sıkıntı olmadı.” (m6)</p>	
	Fiziksel şiddet	Şiddet (eğilimi), aile içi şiddet, öfke kontrolü	<p>“velisiyle konuşuyoruz, velisi bakalım konuşalım diyor ama onun da çözümü şiddete yönelik oluyor.” (m5) “Öğrencinin babası elinde bıçakla okula gelmiş, sınıf değişiyor ama istediği olmuyor diye.” (m2)</p>	

	<p>5.Eğitim - öğretim dönemi içinde öğretmenlerd en şikâyet geliyor mu? Şikâyet geliyorsa ne gibi şikâyetler geliyor? Bir yönetici olarak size gelen sorunların çözümü için nasıl bir yol izliyorsunuz?</p> <p>7.Rehberlik servisi ve RAM'larla birlikte yönetici olarak ortak yürüttüğünüz projeler bulunmakta mıdır? Neler yapıyorsunuz ?</p> <p>8.Yöneticisi olduğunuz okul içinde çevresel faktörleri iyileştirmek adına öğretmenleri nize birlikte stratejik plan geliştirebiliyor musunuz?</p>	Eğitimciler	Eğitimcinin eğitimi	Öğretmen hazırlıksız yakalandı, öğretmene eğitim	<p>“yeterli hazırlık çalışması olmadı. Yani öğretmenler tamamen kendi çabalarıyla, kısmen de başarılı oldular.” (m6)</p> <p>“öğretmenleri miz şöyle bir günlük falan değil de, akli başında bir eğitimden geçirilirse, bu çocuklara nasıl davranılması gerektiğini, dil konusunda onlara nasıl yardımcı olması gerektiğini, hani Arapça bilmeyebilir öğretmen ama nasıl kolaylaştırıcı çalışmalar yapabilir bu çocukların öğrenmesi için onu bilirse en azından çocuklar nasıl yaklaşacağını bilirse başarı daha da artar.” (m6)</p>
			Öğretmen sirkülasyonu	Türkçe öğretmenleri şikayetçi, öğretmenler zorlanıyor, öğretmenler yorgun, öğretmenler tayin istedi	“Yumrukla, şiddetle vurmalar var. Tabi nöbetçi öğretmenler de bu konuda çok zorlanıyorlar.” (m9)

					“Öğretmenlerimizden birçoğu tayin istedi.” (m6)
			Eğitimcinin sorunları	Sınıflar kalabalık/suriyeli oranı çok yüksek, öğretmenlerden şikayet geliyor, Suriyeli sayısı düşürülmeli, öğretmen desteklenmeli, rehber öğretmen yok, tercüman, grup rehberliği	“kalabalık sınıflarda problem daha fazla. Geçen yıl mesela 30 kişilik sınıflarımızda 7 – 8 – 10 tane Suriyeli öğrencimiz vardı o çocukların biz %70’inde başarılı olduk. Bu oranın bence %30’u geçmemesi lazım.” (m6) “Birinci sınıfta, Suriyeli öğrencilerin Türk öğrencilerden fazla olması da eğitim sürecimizin hakikaten sıkıntılı olmasına sebep oldu ve birçoğu çok zorlandı” (m9) “Bu öğretmenlerin çok desteklenmesi gerekiyor ve bu sınıftaki öğrenci sayılarının tamamen belli bir orana

				<p>çekilmesi gerekiyor.” (m6) “Arapça bilen öğretmenlerimize var onlar aracılığıyla iletişim sağlıyoruz çocuklarla. Yeterli olmuyor...” (m4)</p>
			Eğitimcinin tutumu	<p>Arap öğretmen, Türkçe öğretmeni/türk eğitimciler, öğretmenin pozitif tutumu öğrenciyi rahatlatıyor, merhamet duygusu, sabır, sevgi, empati, huzur</p> <p>“ İlk başta Türkçe dersini öğretimi Araplar tarafından TÖMER belgesiyle vermeye başladık. Bunun yeterli olmadığı görüldü zamanla” (m8) “Yani Arap öğretmenlerin özellikle işlerini kaybetme korkusuyla Türkçe öğretmenlerinin derslerinin engellenmesine yönelik şey yaptılar. Yani Türkçecilerin kendi yerlerini alacaklarını düşündüler ve öğrencileri o yönde bir provoke etmeye başladılar.” (m8) “Bir misafire nasıl</p>

					davranılıyorsa ona da öyle davranılmalıdır . Diyoruz nazik davranın, ona bir zaman verin.” (m10)
	<p>1.Okulunuzda kaç tane Suriyeli öğrenci var? Onların eğitim süreci nasıl işliyor?</p> <p>2.Suriyeli çocukların eğitimi süresince yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için ne gibi yollar izlenmektedir ?</p>	Eğitim süreci/sistemini	Eğitim sistemi	Eğitim süreci, sınıf yükseltme sınavı, başarı gösteremedik,	<p>“İlkokul ve ortaokul düzeyinde eğitim veriyoruz. Her sınıfa haftada 15 saat Türkçe 15 saatte kendi müfredatında (Arapça) eğitim veriyoruz.” (m1)</p> <p>“14.00’te bitiyor çünkü GEM başlıyor bu nedenle eğitim saatinin başlangıcını bir saat erkene çektik.” (m2)</p> <p>“bizim ara sınıflardaki mesela birinci ikinci sınıflardaki geçen seneden olan Suriyelilerde sınıf atlama sınavına, sınıf yükseltme dediğimiz sınava tabi tutarak eylül ayında onları mesela ikinci sınıfa giden çocuğu üçe, üçüncü sınıfa giden çocuğu dörde, sınavı</p>

					geçmek kaydıyla kayıtlarını oluşturduk.” (m7)
			Ek eğitim	Türkçe dil kursu/ek eğitim, arapça eğitimi	“PICLES kapsamındaki proje ile bakanlık tarafından atanan, görevlendirilen Türkçe eğitimcileriyle, 7 kişi olmak kaydıyla biz okulumuzda ek sınıflar açtık ve Türkçe kursları açtık. Hafta sonunda 13 sınıf açtık.” (m7) “Bizde Arapça eğitimi var, imam hatip olduğumuz için.” (m4)
			Eğitim programı	GEM, eğitim programı yetişmiyor, ilerleme var, birebir çalışma, değerler eğitimi	“şimdi burada GEM’ler var geçici eğitim merkezleri, kapatılıyor yavaş yavaş. Aslında GEM’ler tabi başlı başına bir hataydı. Çünkü bütün Suriyelilerin bir yere toplanıp da orada eğitim verilmesi bunların başta ırkçılık

					<p>noktasında, yanlış politikalar elde edeceğimize zaten inandılar, ondan sonra değiştirdiler.” (m7)</p> <p>“Bizim sınıflarımızda çok fazla Suriyeli olduğu için öğretmenler programı yetiştiremediğini dile getiriyorlar.” (m6)</p> <p>“Değerler eğitimi üzerinde duruyoruz. 15 günde bir değişik bir değeri uyguluyoruz.” (m9)</p> <p>“rehber öğretmenlerimiz şu anda bunun için çalışmalara devam ediyor, öğrencilerle ilgili de birebir, özellikle bu travma geçirmiş çocuklarla ilgili birebir çalışmalar yaptılar.” (m7)</p>
			Sınıf sorunları	%30 sınırı, ders işleyişi aksıyor, ders başarı sorunları, derse	“okul mevcudunun %30’unu geçmeyecek şekilde almamız

				<p>girmiyorlar, devam sorunu, okuma yazma öğrenen kendi yaş grubuna dahil edildi, başarıda düşüş (kurum)</p>	<p>gerekıyor. Bize bildirilen böyle, sınıf mevcudunun %30'unu geçmemesi lazım çünkü bazı okullarda %70'e varan var. Bizim bir arkadaş diyor ki bizde 40 öğrenci var bunun 15'i Türk 25'i Suriyeli. Artık bu durumda Türkler de oradan göç etmeye başladı, başka mahallelere taşınıyorlar o yüzden gittikçe Türk sayısı azalıyor bizim okulda diyor. %30 dedim, %30'u sağlayamayız çünkü mahallede Türk kalmadı diyor.” (m5) “Öğretmenler bize daha çok çocukların ders başarısı ile ilgili sıkıntılarda bize geliyor ama bizim ona yapabileceğimizi pek çözüm yok.” (m4) “bazı öğrencilerin hiçbir şey anlamadığını ve devamlı</p>
--	--	--	--	--	--

					yaramazlık yaptığını işte diğer arkadaşlarıyla kavga ettiğini diğer Suriyelilerle işte mesela gelmiyor, bahçede dolaşiyor işte geç geliyor gibi problemlerle karşılaştık.” (m7)
	3.Suriyeli öğrencilerin okula kaydı esnasında ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? Yaşanan sorunlara ne gibi çözümler getirilmektedir?	Paydaşlarla iletişim	Çözüm yolları	Taşınmalı eğitim, muhtar, çözüm yok, çözümü siz üretin, çözüm - zaman	“uyum sürecini terse döndürdü diyebilirim. Türk öğrencilerimiz Suriyelim öğrencilere ayak uydurmaya başladı. Bu yanlış bir uygulama. Bundan çok rahatsızız çünkü çözemedik. Çünkü taşıma sistemi dediler, onu da yapmadılar. Yapılamadı.” (m9)
	6.Yönetici olarak okulda yaşadığınız sorunları üst kurumlara iletmede ya da çözüm aşamasında sorun yaşıyor musunuz? Ne tür sorunlar? Örnek verebilir misiniz?				“zorunlu durumlarda buluyoruz, araçlarla, muhtarlık aracılığıyla iletişim kuruyoruz ama bu konuda çok iletişimimiz fazla yoktur.” (m4)

					<p>“Üst kurumlar sorunları duymak istemiyorlar artık, sorununuzu kendiniz çözün diyorlar. Tamamen okul yönetimi kendi başına kalmış durumda.” (m2)</p> <p>“Üst kurumlar daha çok işi bize bırakmışlar yani okul idaresine bırakmışlar.” (m4)</p> <p>“bakanlığa iletmek zor iş, biz ilçeye yazacağız, ilçe ile yazacak, il bakanlığa yazacak, bürokratik süreç uzun... Bir de hani bunu mu buldun yaza yaza demesi de olabilir mesela, o yüzden bazı sorunlar okulda halletmeye çalışıyoruz.” (m5)</p>
			İletişim süreci	Üst kurumlarla iletişimde sorun yaşamıyoruz, üst kurumlar sorun	<p>“Genel olarak üst kurumlarla iletişimde bir problem yaşamıyoruz.” (m1)</p> <p>“problemlerimizi biz genelde</p>

				duymak istemiyorlar, sorunları sözlü iletiyoruz, MEB'e sorun iletimi	yazılı olarak göndeririz ama Suriyelilerle ilgili genelde yazılı olarak değil de biz sözlü olarak, telefonla şunla bunla sorunlarımızın çoğunu çözdük.” (m7)
			Genel sorunlar	İmkanlar kısıtlı, bürokratik süreç uzun, MEB'den “sorun var mı?” sorusu gelmiyor, dönüt yok	“işte bu mevcut şu an ilçede bulunan okulların sorunları, bunları okul müdürleri ilettikçe çözdüler.” (m7) “Bir de 2017 PICTES için müdürlerle görüştüler. O görüşmenin sonuçlarına dair dönüt verilebilirdi. Bir dönüt gelmesi lazım.” (m3)
	3.Suriyeli öğrencilerin okula kaydı esnasında ne gibi sorunlar yaşanmaktadır? Yaşanan sorunlara ne gibi çözümler getirilmektedir?	Yönetici boyutu	Okul (fiziki) sorunları	Maddi sıkıntı, fiziki yetersizlik, imkanlar yetersiz, kaynak yetersiz	“geçen sene güvenliği biz karşılıyorduk. Maliyetli oluyordu zaten mali olarak, maddi sıkıntımız var.” (m7) “. Bu tip şeyleri mesela biz milli eğitime bildiremiyoruz . Kaynağımız da yok. Normalde
	5.Eğitim - öğretim dönemi içinde öğretmenlerd				

	<p>en şikâyet geliyor mu? Şikâyet geliyorsa ne gibi şikâyetler geliyor? Bir yönetici olarak size gelen sorunların çözümü için nasıl bir yol izliyorsunuz?</p> <p>8.Yöneticisi olduğunuz okul içinde çevresel faktörleri iyileştirmek adına öğretmenleri nize birlikte stratejik plan geliştirebiliyor musunuz?</p>		<p>Yöneticinin yorumları?</p>	<p>Yanlış uygulama, okulu sevdirmek, disiplin sorunu, barış ortamı, yardımlar zamanında gelmeli</p>	<p>bildirmemiz lazım ama ufak tefek şeyler için de rahatsız etmek istemiyoruz.” (m7)</p> <p>“Yani uyum sürecini terse döndürdü diyebilirim. Türk öğrencilerimiz Suriyelim öğrencilere ayak uydurmaya başladı. Bu yanlış bir uygulama.” (m9)</p> <p>“Yarışmalar, değişik oyunlar... Belki bu aşamada çocukları okula çekebilirsek, çocuklara okulu sevdirebilirsek üzerine daha da koyarız diye, böyle bir karar aldık arkadaşlarla.” (m9)</p> <p>“Mesela çocuklara çanta verildi, kırtasiye malzemesi verildi ama okul açıldıktan üç dört ay sonra verildi. Bu çocukların çoğu çantasız, yarım yamalak</p>
--	--	--	-------------------------------	---	--

					geldi. Yani yeterli eğitim araçlarına kavuşamadılar.” (m6)
			Uzmanlık gücü	Rehberlik ile iş birliği, tercüman (prof), toplantı, resmi kayıt yok, meb başvuru, proje yok(w/rehberlik), ram ile ortak çalışma, çevresel fak. İçin plan yok, veli ziyareti, eğitim ön planda	“Şiddet konusunda rehberlik servisiyle iş birliği içinde çalışarak çözüm üretiyoruz.” (m1) “o yüzden biz de daha çok veli ziyaretlerinde bulunuyoruz. En fazla yaptığımız bu oluyor” (m5)
			Karizma gücü	Kendilerine güler yüzle davranan müd. Tercih ediyorlar, iletişim, arapça davetiye	“Antep’in öbür ucundan buraya getirmiş çocuklarını. Dedi ki en iyi müdür, neden dedim yani en iyi müdür, diyor bu bölgenin en iyi müdürü. Diyor sebebi şu, tercüme yaptırıyorum, diyor ki biz geliyoruz, bizi kovmuyorsunuz. Bize güler yüzle davranıyorsunuz.” (m7)

			Yasal güç	Kayıt yöntemi, denklik sorunu/belgesi, adres sıkıntısı, kimliksiz öğrenciler, kayıta sorun yok, e-okul, kayıt döneminden sonra gelenler var, herkesi kaydediyoruz, “kayda geleni reddedemeyiz”, güvenlik görevlisi, ram’a yönlendirme	“okulumuza kayıt yapmak için okula müracaat ediyor velileri, varsa kayıt belgeleri veyahut seviyeleri tespit edilmişse o seviye sınıfa yazıyoruz, yoksa yaş durumuna göre uygun sınıfa yazıyoruz.” (m4) “sadece e-okula kayıtlı öğrencileri kaydedemiyoruz.” (m1) “kimlikli, kimliksiz hiç fark etmiyor, kaydını alıyoruz. Kimliksizleri de alıyoruz, kimlik için müracaat ediyoruz.” (m8)
1.Okulunuzda kaç tane Suriyeli öğrenci var? Onların eğitim süreci nasıl işliyor?	Öğrenci	Eğitim süreci sorunları	Suriyeli öğrenci sayısı, dil sorunu, türk öğrenciler olumsuz etkileniyor, akran eğitimi, türkmen öğrenciler, iletişim sorunu, yaş problemi, ilerleme var,	“Esas bizi zorlayan bu insanlarla iletişim kurmamız. Bizim dilimiz Türkçe onların dili Arapça. Biz iletişim kuramıyoruz.” (m9) “Hem dil sorunu hem sayı fazlalığı yüzünden derste	

				<p>motivasyon sorunu</p>	<p>konuşmaya başlıyorlar. Bunların çözümü yok maalesef. Türk – Suriyeli birlikte oturtup akran öğretimini deniyoruz.” (m2) “Yaş problemleri var, çocuk mesela 10 – 11 yaşında hiç okula gitmemiş. Bu çocuğu direk üçüncü, dördüncü sınıfa kaydetsen uyum sağlayamayacak ve eğitimini alamayacak.” (m6)</p>
			<p>Davranışsal sorunlar</p>	<p>Temizlik sorunu, gruplaşma, ön yargı, travma, davranış bozukluğu, bağırma sorunu, asimile korkusu, örgütlenme, yüksek ses</p>	<p>“Şikâyet genelde bunların temizlikle ilgili alışkanlıklarındaki eksikliklerden geliyor.” (m8) “Öğrencilerimiz arasında gruplaşmadan kaynaklanan, Suriyeli – Türk ayrımından doğan sıkıntılar.” (m6) “Kendi eğitim sistemlerinde eğitilmek</p>

					istiyorlar. Bizim onları asimile ettiğimizi düşünüyorlar.” (m9)
			Öğrenmeye yönelik sorunlar (psikolojik/zihinsel/fiziksel)	Anlamlandırma sorunu, çözüm yok, tercüman, branş derslerinde sıkıntı yaşıyor, okuma – yazma sorunu, öğrenme güçlüğü, öğrenciler anlamıyor, psikolojik sorun, yetim çocuklar,	“okuduğu kelimenin ne anlama geldiğini bilmiyor. Elma kelimesini okuyor tamam elma diyor ama elmanın ne olduğunu bilmiyor.” (m5) “. Hem kaynaştırılmaları zor oluyor hem öğrenme güçlüğü yaşıyorlar. Bunu baya yaşadık.” (m6) “Çocuk oradan bir savaştan gelmiş, çocuğun psikolojik sorunları da var.” (m7)
	7.Rehberlik servisi ve RAM’larla birlikte yönetici olarak ortak yürüttüğünüz projeler bulunmakta mıdır? Neler yapıyorsunuz?	Proje	Proje	Kardeşimle oynuyorum, mahallemiz okuyor, sosyal okul/tiyatro	“Okul içerisinde bir proje yürütüyoruz, “kardeşimle oynuyorum” diye bir proje. Suriyeli ve Türk öğrencilerin, ortak oynayabileceği oyunlar, yarışmalar düzenliyoruz.” (m6)

					<p>“bütün mahallemiz okuyor kampanyası. Hatta kütüphanemiz şu anda yukarıda hem öğrencilerimiz e hem de veli bölümü var. Kütüphanemiz de. Velilerimiz istediği zaman gelip orada kitap okuyor. Mesela şu an birkaç velimiz gelip okuyor ama Suriyelilerde öyle bir şey olmadığı için biraz azalma oldu.” (m7)</p> <p>“tiyatro projesi, sosyal okul projesi onlar var. Onlar çocukların okula uyum sağlamaları için var” (m9)</p>
	<p>4.Suriyeli çocukların aileleri ile iletişime geçerken zorluk yaşıyor musunuz? Eğer zorluk yaşıyorsa ne gibi çözüm yolları uygulanmaktadır?</p>	Aile	Ekonomik sorunlar	Okul ihtiyaçları temin edilmiyor, geçim sıkıntısı, iş imkanı, yardım	<p>“okul ihtiyaçlarıyla ilgili, aileler ihtiyaçları karşılamıyor. Okul kıyafetleri olsun, defter olsun.. Hepsinde devletten bir beklenti var. Devlet her şeyi karşılar gibi bir</p>

					<p>beklenti içine girmişler.” (m6) “Okula çocuklarını gönderiyorlar ama kendileri geçim sıkıntısı yaşıyorlar ve çoğu çalışıyor. Yani genç yaşta olanlar, anneler babalar iş bulma peşindeler, geçimlerini sağlamak peşindeler dolayısıyla çok iletişim sağlayamıyoruz.” (m4)</p>
			Türk velilerin sorunları	Türkler göç ediyor, türk veliler şikayetçi	<p>“Artık bu durumda Türkler de oradan göç etmeye başladı, başka mahallelere taşıyorlar o yüzden gittikçe Türk sayısı azalıyor bizim okulda diyor.” (m5) “Türk velilerimiz, Suriyeli öğrencilerin daha fazla yardım aldıklarından ve vergi vermediklerinden şikâyetçi. Onlara neden bu kadar çok yardım ediliyor da bize edilmiyor</p>

					diyorlar. Türk veliler tavrı alıyorlar bu yüzden Arap – Türk tartışması yaşanıyor.” (m3)
			Sosyal (iletişim) sorunlar	İletişim sorunu, velilerle iletişimde sorun yaşamıyoruz, velilerle anlaşamıyoruz, veli eğitimi, veli toplantısı, aile içi iletişim, aile görüşmeleri, kalabalık aile yapısı	“Velilerle tercüman aracılığıyla rahatlıkla iletişim kurabiliyoruz. Herhangi bir sıkıntı yaşamıyoruz.” (m1) “Veli toplantısı yaptılar rehber öğretmenlerim. Bütün sınıflara yaptılar, özellikle temizlik üzerine.” (m8)
			Toplumsal boyut	Kültürel farklılık, Suriyelilere pozitif ayrımcılık, “misafir”, suriyeli veliler cephe alıyor, devletten bekliyorlar, insanlar bilinçlendirilmeli, suriyeli – türk ayrımı, madde bağımlılığı	“Biraz tabi kültürden kaynaklı. Kültürünü kaybetmemek için Türk okuluna göndermemeye çalışanlar, dili unutacak diye, işte hocam diyor bu dili unuttur.” (m8) “Suriyeli, istediği güzel bir mahalledeki, güzel bir semtteki okula gidebiliyor. Yani öyle bir problemimiz var. Sanki Suriyeli olunca

					<p>bütün kapılar açılıyor.” (m5) “Sürekli her şeyi devletin üzerine yıkmalarından biraz rahatsız oluyorlar. Bizim insanlar şöyle anlıyorlar, devlet onları buraya getirirken çok söz verdi, her şeyini almak zorunda gibi bir algı var.” (m6)</p>
	<p>2.Suriyeli çocukların eğitimi süresince yaşanan sorunlar nelerdir? Bu sorunların çözümü için ne gibi yollar izlenmektedir ?</p> <p>4.Suriyeli çocukların aileleri ile iletişime geçerken zorluk yaşıyor musunuz? Eğer zorluk yaşıyorsa ne gibi çözüm yolları uygulanmaktadır?</p>	Dil	İletişim	Dil sorunu, iletişim sorunu, yanlış anlaşılma	<p>“Hepsiyle değil de bir kısmıyla bazen çok zorluk yaşıyoruz. Kaç kere telefon açıyoruz, gel diyoruz. Zaten dil problemi var, tercüman aracılığıyla konuşuyoruz. Tercümanlarımızın çoğu da Türkmen arkadaşlarımız zaten. Hatta bazen birinci sınıfa giden çocuklar bile bazen bize tercümanlık yapıyor.” (m5) “Bazen yanlış anlaşılmalarda oluyor, ailelerle dil konusunda sıkıntı yaşamıyoruz. İlk zamanlarda</p>

					daha pozitif bir tutum vardı ama artık Suriyeli veliler cephe almaya başladılar, biz de çözümsüz kalıyoruz.” (m2)
			Dil desteği	Tercüman, tam olarak çeviri yapılamıyor, arapça çevirmen, tercüman/ile tişim sorunu (kontrol)	“Zaten bütün kurumlarda var bunlar. Bütün kurumlarda bu Arapça çevirmenler var. Bir sıkıntı yaşanmıyor.” (m8) “Karşılaştığımız sorunlar, bir dil problemi, iletişim problemi. Biz velilerle iletişim sağlayamadık çünkü dil bilmiyorlar. Çocuklarla birlikte geliyorlar grup halinde geliyorlar, onlar da derdini anlatamadığı için biz de onları anlayamadığımız için bir karmaşa ortamı oluştu. Tabi biz bununla ilgili hemen, Türkçe bilen Türkmen velilerimizden faydalandık.” (m7)



1993
BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ
Akademik Değerlendirme Koordinatörlüğü

TS-EN-ISO 9001 KALİTE
SİSTEM BELGESİ

BELCU7KD

Sayı : 62310886-600/ 41713
Konu : Araştırma ve Planlama İşleri(Genel)

20/11/2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Enstitünüz Okulöncesi Öğretmenliği Tezli Yüksek Lisans programı öğrencisi Tuğçe Aydın'a ait tez önerisi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu tarafından görüşülmüş ve ekte bilgilerinize sunulmuştur.

e-imzalıdır

Prof. Dr. M.Abdülkadir
VAROĞLU
Kurul Başkanı



Bu belge, 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununa göre Güvenli Elektronik İmza ile imzalanmıştır

Başkent Üniversitesi Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi Eskişehir Yolu 18. Km 06790
Etimesgut/ANKARA
Birim Telefon No: 0 312 246 67 40
E-Posta: adk@baskent.edu.tr

Faks No: 0 312 246 66 05
İnternet Adresi: www.baskent.edu.tr

Bilgi için: Gamze SONBAY
Unvan: Koordinatör
Telefon No: 246 66 66 / 2078

Sayı : 17162298.600-128

06.11.2017



Konu : Tez Önerisi

İlgili Makama

Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Tuğçe Aydın'a ait tez önerisinde uygulanacak yöntem ve araştırma teknikleri incelenmiş, kullanılmasında bir sakınca olmadığı tespit edilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla sunarız.

Başkent Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler ve Sanat Araştırma Kurulu

Adı Soyadı	Değerlendirme	İmza
Prof. Dr. M. Abdülkadir Varoğlu	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Kudret Güven	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Ali Sevgi	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Işıl Bulut	Olumlu/Olumsuz	
Prof. Dr. Sadegül Akbaba Altun	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Can Mehmet Hersek	Olumlu/ Olumsuz	
Prof. Dr. Özcan Yağcı	Olumlu/ Olumsuz	



T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01-E.21122360

08.12.2017

Konu : Araştırma İzin Talebi

BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ

(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

Bağlıca Kampüsü Fatih Sultan Mahallesi

Eskişehir Yolu 18. km 06790 Etimesgut/Ankara

İlgi: 16.11.2017 tarihli ve E.21373 sayılı yazınız.

Üniversitenizin Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğçe AYDIN'ın "Mültecilerin Eğitim Sorunları (Gaziantep Örneği)" konulu anket çalışması kapsamında, ekte belirtilen İlimiz Şahinbey ilçesindeki okullarda görev yapan müdür ve rehber öğretmenlere anket uygulama isteğinin uygun görüldüğüne ilişkin 05/06/2017 tarihli ve 605.01/8249691 sayılı Valilik Oluru ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Cengiz METE
Millî Eğitim Müdürü

EKLER :

- 1- Valilik Oluru (1 Adet)
- 2- Değerlendirme Formu (1 Adet)



T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01/20962040

07/12/2017

Konu : Araştırma İzin Talebi
(Tuğce AYDIN)

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 16.11.2017 tarihli ve 21373 sayılı yazısı.

Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğce AYDIN'ın "Mültecilerin Eğitim Sorunları (Gaziantep Örneği)" konulu anket çalışması kapsamında, ekte belirtilen İlimiz Şahinbey ilçesindeki okullarda görev yapan müdür ve rehber öğretmenlere anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Öğrencisi Tuğce AYDIN'ın anket çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22.08.2017 tarihli ve 12607291 (2017/25) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, ekte belirtilen İlimiz Şahinbey ilçesindeki okullarda görev yapan müdür ve rehber öğretmenlere anket, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Cengiz METE
Millî Eğitim Müdürü

OLUR

.../12/2017

Halil UYUMAZ

Vali a.

Vali Yardımcısı

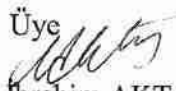
T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı-Soyadı	Tuğçe AYDIN
Kurumu / Üniversitesi	Başkent Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Araştırma yapılacak il(ler)	Gaziantep
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Şahinbey ilçesindeki ekli listede gösterilen okullar
Araştırmanın konusu	Mültecilerin Eğitim Sorunları: Gaziantep İli Örneği
Üniversite / Kurum onayı	Var
Araştırma/proje/ödev/tez önerisi	Var
Veri toplama araçları	Görüşme(10 soru-Okul müdürlerine yönelik) Görüşme(10 soru-Rehber öğretmenlere yönelik)
Görüş istenen Birim/Birimler	-
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
<p>Bu araştırma izni isteği komisyonunuzca Millî Eğitim Bakanlığı Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü tarafından 22.08.2017 tarihinde yayımlanan 2017/25sayılı "Araştırma, Yarışma ve Sosyal Etkinlik İzinleri" konulu genelge kapsamında değerlendirilmiştir. Bilimsel çalışma kapsamında uygulanmak istenen görüşme formunun Şahinbey ilçesindeki ekli listede gösterilen okullarda görev yapan rehber öğretmen ve müdürlere gönüllülük esasına göre eğitim öğretim sürecini aksatmadan uygulanması uygun görülmüştür.</p> <p>Araştırmacı yapılan araştırmanın iki örneğini, çalışma tamamlandıktan sonra en geç iki hafta içerisinde Müdürlüğümüze CD'ye kayıtlı olarak vermeyi taahhüt eder.</p>	
Komisyon kararı	Oybirliği ile izin verilmiştir.

KOMİSYON


Komisyon Başkanı
Mehmet Ali TIRYAKIOĞLU
İl Millî Eğitim Müdür Yardımcısı


Üye
Halil İbrahim AKTAŞ
Öğretmen


Üye
Filiz DÜRRÜ
Öğretmen